

СЛАВИСТИЧКО
ДРУШТВО
СРБИЈЕ

—
LXII скуп слависта Србије

**ИЗУЧАВАЊЕ И НАСТАВА
СЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА,
КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРА
И ИЗАЗОВИ ВРЕМЕНА**

—
КЊИГА САЖЕТАКА

11 – 12. јануар 2024.
БЕОГРАД

ПРИРЕДИЛИ
ПРОФ. ДР БИЉАНА МАРИЋ
МСР СТЕФАН МИЛОШЕВИЋ

ISBN-978-86-7391-053-6

Књига садржи сажетке реферата са научног симпозијума „Изучавање и настава словенских језика, књижевности и култура и изазови времена”, одржаног на Филолошком факултету Универзитета у Београду 11–12. јануара 2024. године у оквиру 62. скупа слависта Србије.

Сажеци су поређани по азбучном реду имена аутора, у облику у којем се појављују у Програму 62. скупа слависта Србије. Поред наслова, сажетка и кључних речи на језику излагања, наводе се и наслов, сажетак и кључне речи на енглеском језику, уколико их је аутор у пријави доставио.

Сви текстови су наведени у оригиналној верзији, приређивачи су вршили минималне интервенције техничког карактера.

**КРАСИМИРА АЛЕКСОВА, ИВАНА ДАВИТКОВ
(СОФИЈА)**

ПРЕВОДНИ СЪОТВЕТСТВИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ КОНКЛУЗИВ НА СРЪБСКИ ЕЗИК

В доклада се представят първоначално значението и формите на конклузива в съвременния български език като един от четирите евиденциала заедно с индикатива, ренаратива и дубитатива. В произведения на български и на сръбски език от един и същи автор се търсят преводните съответствия на българския конклузив на сръбски език. Извличат се модели и се правят наблюдения и изводи.

The paper initially presents the meaning and forms of the conclusive in the modern Bulgarian language as one of the four evidentials together with the indicative, renarrative and dubitative. In works in Bulgarian and in Serbian by the same author, the translation correspondences of the Bulgarian conclusive in Serbian are sought. Patterns are drawn and observations and conclusions are inferred.

**ЈУЛИЈА МАТВЕЈЕВНА АЉУЊИНА
(МОСКВА)**

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АНАЛИЗА КИНОРЕЧИ НА МАТЕРИАЛЕ СУБТИТРОВ: ТЕХНИЧЕСКИЙ, СОЦИАЛЬНЫЙ, КУЛЬТУРНО- НАЦИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТЫ

Доклад носит аналитический характер, а его целью является систематизация и обобщение культурно-национальных, социальных и технических особенностей субтитрования, которые влияют на качество эмпирического материала и, следовательно, на результат исследования.

Как известно, кино выступает богатым источником лингвокультурного материала, который оказывается в фокусе многих научных дисциплин, включая лингвистику. Материалом лингвистических исследований является язык в устной или письменной форме. Один из способов анализа языка кино – обращение к субтитрам или корпусу субтитров (OpenSubtitles и Film Corpus в менеджере Sketch Engine; Film Corpus 1.0 и 2.0).

Корпусный подход позволяет выполнять масштабный, а не фрагментарный анализ фильмов, что повышает объективность и надёжность получаемых результатов с количественной точки зрения.

Однако при обращении к корпусу необходимо учитывать не только преимущество массового охвата материала, но и качество субтитров, которые могут отличаться по своим техническим, социальным, культурно-национальным характеристикам.

Технические характеристики включают, например, длину строки, обусловленную размером экрана устройства, под которое создаётся субтитр, или языком, на который выполняется перевод субтитра.

К социальным ограничениям можно отнести субтитрование для глухих и слабослышащих, регламентируемое национальными стандартами и нормативными документами, как ГОСТ Р 57763-2017 в России.

Культурно-национальная специфика субтитрования в определённой мере сочетает в себе технические и социальные принципы. Создание субтитров подчиняется не только стандартам субтитрования для внутреннего рынка, которые варьируется от страны к стране, но и исторически сложившимся традициям к кинопереводу. Например, с точки зрения киноперевода, Сербия – это субтитровочная страна («subtitling country»), где фильмы в кинотеатре идут преимущественно на языке оригинала с сербскими субтитрами (Lukić, 2016). Россия, напротив, является страной дубляжа.

Результаты предлагаемого аналитического исследования могут найти применение не только в фундаментальных направлениях лингвистики, но и в лингводидактике, а также практике перевода.

Ключевые слова: анализ субтитров, анализ киноречи, корпусный анализ фильма, типология субтитрования.

The paper is of an analytical nature, and it aims to systematise and summarise the cultural, national, social and technical features of subtitling that affect the quality of the empirical material and, consequently, the outcome of the research.

As known, cinema is a rich source of linguistic and cultural material, which comes into the focus of many research areas, including linguistics. The material of linguistic research is language in spoken or written form. One way to analyse the cinematic language is to refer to subtitles or a corpus of subtitles (OpenSubtitles and Film Corpus in the Sketch Engine manager; Film Corpus 1.0 and 2.0).

The corpus-based approach allows for large-scale rather than fragmented analyses of films, which increases the objectivity and reliability of the results from a quantitative point of view.

However, when turning to the corpus, one must take into account not only the advantage of mass coverage of material, but also the quality of subtitles, which may differ in their technical, social, cultural and national characteristics.

Technical characteristics include, for example, the length of the line determined by the screen size of the device for which the subtitle is created or the language into which the subtitle is translated.

Social limitations include subtitling for the deaf and hard of hearing, regulated by national standards, such as GOST R 57763-2017 in Russia.

The cultural and national characteristics to a certain extent combine technical and social principles. Subtitling is subject not only to subtitling standards of the domestic market, which vary from country to country, but also to historically established traditions of film translation. Thus, in terms of film translation, Serbia is a subtitling country, where films in the cinema are predominantly in the original language with Serbian subtitles (Lukić, 2016). Russia, on the contrary, is a dubbing country.

The results of the proposed analytical study can find application not only in fundamental areas of linguistics, but also in language pedagogy and translation.

Keywords: subtitling analysis, film speech analysis, film corpus analysis, subtitling typology.

ИРИНА АНТАНАСИЈЕВИЋ
(БЕОГРАД)

ИЛЈА ГОЛЕНИШЧЕВ КУТУЗОВ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ БЕОГРАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

Реферат је заснован на архивским документима и говори о периоду живота Иље Голенишчева-Кутузова, који се односи на његов рад на Филозофском факултету Универзитета у Београду.

The paper is based on archival documents and discusses the period of Ilya Golenischev Kutuzov's life spent working at the Faculty of Philosophy of the University of Belgrade.

СВЕТИСЛАВ ВАЛЕНТИНОВ АРСЕНИЈЕВ
(СОФИЈА)

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА МЕМУАРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ, СВЯЗАННОЙ С ОСВОБОДИТЕЛЬНОЙ ВОЙНОЙ 1878–1879 ГГ., С БОЛГАРСКОГО НА РУССКИЙ ЯЗЫК

По традиции, переводы произведений мемуарной литературы с русского языка на болгарский, которые связаны с Русско-турецкой войной 1878–1879 гг. и освобождением Болгарии от османской власти, значительно увеличиваются в юбилейные годы. В последние десятилетия болгар-

ские переводчики работают как с уже известными текстами мемуаров, так и с вновь опубликованными.

Объектом настоящей статьи являются три перевода таких произведений, осуществленные в период с 2008 до 2023 гг. – «Год войны. Дневник русского корреспондента» В. Немировича-Данченко, «Тук се създава народът на бъдещето» – сборник воспоминаний о болгарях и Болгарии конца XIX – начала XX века и «Воспоминания о войне 1877–1878 гг.» Е. В. Салиас де Турнемир, впервые изданные на русском языке в 2012 г. на Украине. Общественное положение авторов трех текстов существенно различается: известный писатель и военный корреспондент, военные, сестра милосердия, высшие чиновники, графиня, придерживающаяся либеральных взглядов. У каждого свое видение военных действий, быта болгар, разное отношение к туркам и к событиям после войны.

Специфика географии Балкан, описание быта жителей полуострова, военная лексика неизбежно присутствуют в текстах. Разнообразные топонимы (иногда воспринимаемые авторами на слух), балканские реалии и лакуны представляют собой некоторые из особенностей указанных текстов, которые вызывают определенные трудности для переводчиков. Несоблюдение общепринятых приемов, используемых для передачи, например, топонимов приводит к ущемлению историчности, и, в известной мере, снижает общую ценность исходного текста при переводе. Рассмотрены также переводы разнообразных реалий и передача лакун.

Ключевые слова: перевод, мемуарная литература, топонимы, реалии, лакуны, Русско-турецкая война 1877–1878 гг.

Russian translations of memoir literature from Russian into Bulgarian, which are associated with the Russo-Turkish War of 1878-1879 and the liberation of Bulgaria from Ottoman rule, are increasing significantly in the jubilee years. In the recent decades, Bulgarian translators have been working with both well-known texts of memoirs and newly published ones.

The object of this paper is three translations of such works carried out in the period from 2008 to 2023 – *Год войны. Дневник русского корреспондента* by V. Nemirovich-Danchenko, *Тук се създава народът на бъдещето* is a collection of memoirs about the Bulgarians and Bulgaria of the late 19th – early 20th centuries and *Воспоминания о войне 1877-1878 гг.* by E. V. Salias de Tournemire, first published in Russian in Ukraine in 2012. The social status of the authors of the three texts differs significantly: a famous writer and a war correspondent, the military, a nurse, senior officials, a countess who adheres to liberal views. Everyone has their own vision of military operations, the way of life of the Bulgarians, different attitudes towards the Turks and the events after the war.

The specifics of the geography of the Balkans, the description of the life of the inhabitants of the peninsula, military vocabulary are inevitably present in the texts. Various toponyms (sometimes perceived by the authors by ear), Balkan realities and lacunae are some of the features of these texts that cause certain difficulties for translators. Non-compliance with generally accepted techniques used to convey, for example, toponyms, leads to infringement of historicity and reduces the overall value of the source text in translation to a certain extent. The translations of various realities and the transmission of lacunae are also considered.

Keywords: translation, memoir literature, toponyms, realities, lacunae, Russian-Turkish War of 1877–1878.

**ЈЕЛЕНА БАЈОВИЋ, СУЗАНА СТОЈКОВИЋ
(КОСОВСКА МИТРОВИЦА)**

ТУРСКА ЦАРЕВИНА У ОЧИМА СРБА И ТУРАКА НА МАТЕРИЈАЛУ ЊЕГОШЕВОГ *ШЋЕПАНА* *МАЛОГ И РУСКИХ ПРЕВОДА*

У овом раду анализира се однос према Турској царевини у Његошевом спеву *Шћепан Мали* и руским преводима Владимира Корнилова и Олега Мраморнова, посведочен у репликама представника српског и турског рода. У разматраном периоду Отоманска империја се налази на почетку заласка, Његош то преноси кроз размишљања својих јунака. Културолошки је занимљив и превод на руски језик, с обзиром на то да се руски такође налазио под утицајем туркијских језика, али других и у значајно мањој мери.

Кључне речи: Петар II Петровић Његош, спев *Шћепан Мали*, Срби и Турци, руски преводи.

This study discusses the attitude towards the Turkish Empire in Njegoš's poem *Stephen the Little* and the Russian translations by Vladimir Kornilov and Oleg Mramornov, as evidenced by the replicas of representatives of Serbian and Turkish descent. In the considered period, the Ottoman Empire is at the beginning of its decline, and Njegoš conveys this through the thoughts of his heroes. The translation into Russian is also culturally interesting, given that Russian was also influenced by the Turkic languages, but by others to a significantly lesser extent.

Keywords: Peter II Petrović Njegoš, poem *Stephen the Little*, Serbs and Turks, Russian translations.

**ЈЕКАТЕРИНА БОРИСОВА
(БРАТИСЛАВА)**

ТЕМА «ЧАЕПИТИЕ» ПРИ ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО КАК ИНОСТРАННОГО – БОГАТЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КУЛЬТУРОВЕДЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ В ПРЕ- ПОДАВАНИИ РКИ

В данном докладе говорится о реализации культуроведческой концепции философии иноязычного образования в преподавании РКИ при изучении темы «Чаяпитие».

Ключевые слова: культуроведческое направление иноязычного образования, чаяпитие, Кустодиев.

The article deals with the implementation of the cultural concept of philosophy of foreign language education in teaching RFL in the study of the topic “Tea Drinking”.

Keywords: philosophy of foreign language education, culturological direction of foreign language education, tea drinking, Kustodiev.

**АНЂЕЛА ВАСИЉЕВИЋ
(БЕОГРАД)**

ДИСКУРСНИ МАРКЕРИ С ГЛАГОЛИМА ГОВОРЕЊА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Уз примену поставки темељних прагмалингвистичких теорија, у раду се спроводи структурно-синтаксичка и семантичко-прагматичка анализа хетерогене скупине српских дискурсних маркера који у својој структури имају глаголе говорења (*verba dicendi*) *говорити*, *казати* и *рећи*. Наведене јединице испитују се посредством квалитативно-квантитативне методе обраде грађе ексцерпираних из двају репрезентативних корпуса савременог српског језика (PDRS и SrpKor), чиме се стиче увид у њихову функционално-стилску расподелу, реченичну дистрибуцију, као и фреквенцију употребе. Након састављања инвентара најучесталијих дискурсних маркера овог типа, најпре се посредством теорије граматикализације описују механизми њиховог настанка, а потом се испитују основна структурна, прагматичка и комуникативна обележја, с посебним освртом на питања синтаксичке опционалности и, уопште, комуникативне сврсисходности. Међу параметрима од значаја за спровођење истраживања, истичу се критеријуми

семантичке транспарентности, лексичке блокираности и синтаксичке издвојености, који се у литератури уобичајено издвајају као главна својства функционално-прагматичке класе дискурских маркера. Вишеаспектна анализа открива да је реч о јединицама које своју примарну, модификаторску функцију остварују на комуникативном, односно интерперсоналном плану, док се њихова синтаксичка улога углавном своди на повезивање суседних пропозиција, односно већих фрагмената текста/дискурса. Коначно, у раду се разматра и шири допринос дискурских маркера с глаголима говорења приликом успостављања кохезије и кохеренције надреченичне целине, као и на пољу остварења различитих перлокутивних циљева, отварајући успут простор за њихово сврставање у ред равноправних експонената говорних чинова.

Кључне речи: дискурсни маркери, *verba dicendi*, *говорити*, *казати*, *рећи*, граматикализација, српски језик.

By applying the main approaches of the fundamental pragmalinguistic theories, in this paper, we investigate the structural, syntactic, semantic and pragmatic features of a heterogeneous set of Serbian discourse markers (DMs) based on the following speech verbs (*verba dicendi*): *govoriti* ‘to speak’, *kazati* ‘to say’ and *reći* ‘to say’. These units are described by means of both qualitative and quantitative analysis of the examples excerpted from two representative text databases of contemporary Serbian language (PDRS and SrpKor), which provide an insight into their functional-stylistic repartition, sentence distribution and, especially, frequency of use. After compiling the inventory of the most recurrent DMs of the given type, we first point out some of the general grammaticalization mechanisms by which they are created, before proceeding to the description of their main structural, pragmatic and communicative properties, including the questions related to syntactic optionality and, overall, the communicative adequacy. Among the parameters of interest for our analysis, special attention is paid to the notions of semantic transparency, lexical fixation, as well as syntactic isolation, which are widely recognized as distinctive features of DMs. A multi-aspect analysis suggests that the given units fulfill their primary, modifying function on the communicative, i. e. interpersonal level, whereas their essential syntactic role concerns the connection between two adjacent utterances or larger discourse fragments. Finally, the paper discusses the contribution of DMs based on *verba dicendi* in the process of establishing cohesion and coherence on the one hand, and achieving different perlocutionary effects on the other. This leads to the conclusion that they should be qualified as equal exponents of the speech acts.

Keywords: discourse markers, *verba dicendi*, *govoriti*, *kazati*, *reći*, grammaticalization, Serbian.

**МИЛЕНА ГЕОРГИЈЕВА ВЕЛЕВА
(СОФИЈА)**

ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОПИСАНИЯ БОЛГАРСКОЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКИ В СЛОВАРЕ БОЛГАРСКИХ ИСТОРИЗМОВ

В статье рассматриваются релевантные признаки историзмов как специфический пласт функционально-темпорально маркированной лексики в современном болгарском языке. Описаны основные лексикографические аспекты создания словаря болгарских историзмов как лексикографический справочник дифференциального типа, в котором представлена подсистема болгарских историзмов: отбор лексики, источники словаря, структура словарной статьи, заголовочное слово (с вариантами), маркировка временной отнесенности, грамматическая и функционально-стилистическая характеристика заголовочного слова, толкование, составные наименования.

Ключевые слова: болгарский язык, лексикография, словари дифференциального типа, словарь историзмов.

The article examines the relevant features of historicisms as a specific layer of functionally-temporally marked vocabulary. The main lexicographical aspects of the Bulgarian dictionary of historicisms as a differential type reference book have been described: the selection of vocabulary, sources for dictionary entries, the entry structure of the dictionary, the headwords (with variations), temporal reference, grammar and functional-stylistic features, explanatory semantics, and the compound names.

Keywords: Bulgarian language, lexicography, differential type dictionaries, dictionary of historicisms.

**КАТЕРИНА ВЕЛЈАНОВСКА, БИЉАНА МИРЧЕВСКА-БОШЕВА
(СКОПЈЕ)**

НИЕ ЗА ВОЛКОТ, ВОЛКОТ НА ВРАТА. ФРАЗЕМИ СО КОМПОНЕНТА ВОЛК ВО МАКЕДОНСКИОТ, ВО СРПСКИОТ И ВО РУСКИОТ ЈАЗИК

Целта на овој труд е опис и анализа на македонските, српските и руските фраземи со компонента *волк*. Со помош на семантичко-концептуал-

на анализа ќе биде претставена симболиката на ова животно и неговата улога во формирањето на фразеолошкото значење. Исто така, предмет на наш интерес ќе биде и утврдување на степенот на совпаѓање меѓу фраземите во трите јазици. Поаѓајќи од претпоставката дека трите народи имаат слично искуство со ова диво животно основната претпоставка е дека тоа ќе резултира со многубројни сличности во нивните претстави. Но, не треба да се заборава и фактот дека универзалноста на анималистичките компоненти во одредени јазични зони може да биде заменета со национална специфичност како резултат на акумулираната културолошка информација (Мокиенко 2007).

Клучни зборови: фразеологија, волк, македонски јазик, српски јазик, руски јазик.

Мокиенко, В. М., 2007, Языковая картина мира в зеркале фразеологии. W. Chlebda (red.) *Frazeologia a językowe obrazy świata przelomu wieków*. Uniwersytet Opolski, 49–66.

The purpose of this paper is a description and analysis of Macedonian, Serbian and Russian phrasemes with the component “wolf”. The symbolism of this animal and its role in the formation of phraseological meaning will be presented using semantic-conceptual analysis. In addition, the object of our interest will be the determination of the degree of coincidence between the phrasemes in the three languages. Starting from the assumption that the three cultures have a similar experience with this wild animal, the basic assumption is that this will result in many similarities in their representations. But one should not forget the fact that the universality of animalistic components in certain language zones can be replaced by national specificity as a result of accumulated cultural information (Mokienko 2007).

Keywords: phraseology, wolf, Macedonian language, Serbian language, Russian language.

Мокиенко, В. М., 2007, Языковая картина мира в зеркале фразеологии. W. Chlebda (red.) *Frazeologia a językowe obrazy świata przelomu wieków*. Uniwersytet Opolski, 49–66.

МАРИЈА МИХАЈЛОВНА ВЕРЕИТИНОВА
(МОСКВА)

**ОСОБЕННОСТИ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ
ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКИ
ПОДЪЯЗЫКА ПЕДИАТРИИ, ОФТАЛЬМОЛОГИИ И
КАРДИОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА
В СЕРБСКОЙ АУДИТОРИИ**

В докладе поднимается вопрос о методике работы с терминологической лексикой подъязыка педиатрии, офтальмологии и кардиологии с сербскими учащимися медико-биологического профиля на уроках русского языка, рассматриваются особенности современной медицинской терминологии, анализируются способы терминообразования, предлагаются материалы потенциальных терминологических минимумов подъязыка педиатрии, офтальмологии и кардиологии, предлагаются методические приемы работы с терминологической лексикой подъязыка педиатрии, офтальмологии и кардиологии на начальном этапе обучения.

Ключевые слова: методика преподавания русского языка как иностранного, медицинская терминология, терминология подъязыка педиатрии, офтальмологии, кардиологии, медико-биологический профиль, лексический минимум, профессиональный модуль, начальный этап обучения.

The paper raises the question of the methodology for working with terminological vocabulary of the sublanguage of pediatrics, ophthalmology and cardiology with Serbian students of the medical-biological profile in Russian language lessons, examines the features of modern medical terminology, analyzes methods of term formation, offers materials on potential terminological minimums of the sublanguage of pediatrics, ophthalmology and cardiology, methodological directions of work with the terminological vocabulary of the sublanguage of pediatrics, ophthalmology and cardiology at the initial stage of education.

Keywords: methods of teaching Russian as a foreign language, medical terminology, terminology of the sublanguage of pediatrics, ophthalmology, cardiology, medical and biological profile, lexical minimum, professional module, initial stage of education.

**ТЕОДОРА ВУКОСАВ
(БЕОГРАД)**

ОРИЈЕНТАЛИЗМИ У РУСКОМ И У СРПСКОМ САВРЕМЕНОМ ЈЕЗИКУ

У раду се разматрају оријентализми у руском и у српском савременом језику, те и њихова заступљеност у одређеним друштвеним групама, али и повезаност оријентализама са неким географским простором (географским простором као мјестом живота испитаника који су учествовали у истраживању). Пажња се обраћа на заступљеност оријентализама на руском и српском говорном подручју и на то који од оријентализама су најзаступљенији и гдје. На примјер, нису исти оријентализми заступљени

у свакодневном говору у Београду и у Херцеговини. Исто тако, нису исти оријентализми у употреби у Москви и у другим дијеловима Русије.

Циљ истраживања је било истраживање најзаступљенијих оријентализма у руском и српском савременом језику, стога се аутор позива на резултате анкете коју је спроводио.

Кључне речи: оријентализми у руском и у српском савременом језику, руско говорно подручје, српско говорно подручје.

The paper discusses Orientalisms in the modern Russian and Serbian languages, as well as their representation in certain social groups, but also the connection of orientalisms with a certain geographical area (geographical area as the dwelling place of the respondents who participated in the research). Attention is drawn to the representation of Orientalisms in the Russian and Serbian speaking areas and to which of the Orientalisms are most represented and where. For example, the same Orientalisms are not represented in everyday speech in Belgrade and in Herzegovina. Likewise, the same Orientalisms are not used in Moscow and in Voronezh. The goal of the research was the investigation into the most represented Orientalisms in the contemporary Russian and Serbian languages; therefore the author refers to the results of the survey she conducted.

Keywords: Orientalisms in modern Russian and Serbian languages, Russian-speaking area, Serbian-speaking area.

**ГАЛИНА ПЕТРОВНА ГАДОМСКА
(ОПОЛЕ)**

СПЕЦИФИКА РУССКО-ПОЛЬСКОГО ПЕРЕВОДА ЭОРТОНИМА „ПАСХА”

На протяжении первой четверти XXI столетия в польском и русском языкознании наблюдается активизация исследований языков различных христианских конфессий: в Польше – как правило, языка Польской католической церкви, традиционно ассоциирующейся с польским языком; в России – языка Русской православной церкви, говоря о которой, обычно подразумевают церковнославянский и русский языки. В силу происходящих геополитических процессов известные классические параллели, связи типа „польский – католический”, „русский – православный” и направления такого рода исследований претерпевают изменения. Если в Польской православной церкви, служители и прихожане которой до недавнего времени пользовались в основном церковнославянским и польским языками, то сегодня они все чаще в повседневной жизни обращают-

ся к русскому, белорусскому, украинскому и другим славянским языкам. Поэтому на фоне преобладания католицизма и польского языка возникают проблемы корректного толкования и правильного понимания базовых религиозных терминов представителями различных христианских конфессий, говорящими на родственных славянских языках. Как следствие, появляются исследования параллелей, связей типа „польский, русский, украинский – православный”, возникают вопросы, ответы на которые можно найти в лексикографии.

Ключевые слова: православные эртонимы, перевод, лексикография, межъязыковая интерференция, межконфессиональная перцепция.

During the first quarter of the 21st century, Polish and Russian linguistics have been experiencing an intensification of research into the languages of various Christian denominations: In Poland, it is usually the language of the Polish Catholic Church, traditionally associated with the Polish language; in Russia – the language of the Russian Orthodox Church, speaking of which, Church Slavonic and Russian are usually meant. Due to the ongoing geopolitical processes, well-known classical parallels, connections such as “Polish – Catholic”, “Russian – Orthodox” and directions of this kind of research are undergoing changes. If in the Polish Orthodox Church, whose ministers and parishioners until recently used mainly Church Slavonic and Polish, today they increasingly turn to Russian, Belarusian, Ukrainian and other Slavic languages in their daily lives. Therefore, against the background of the predominance of Catholicism and the Polish language, problems arise with the correct interpretation and correct understanding of basic religious names by representatives of various Christian denominations speaking related Slavic languages. As a result, there are studies of parallels, connections such as “Polish, Russian, Ukrainian – Orthodox”, questions arise, the answers to which can be looked for in lexicography.

Keywords: Orthodox heortonims, translation, lexicography, interlanguage interference, interfaith perception.

**АЛЕКСАНДАР КАЗИМИРОВИЧ ГАДОМСКИ
(ОПОЛЕ)**

ВОПРОСЫ МЕТОДОЛОГИИ ТЕОЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ – ПОДХОДЫ, НАПРАВЛЕНИЯ, МЕТОДЫ, ПРИЕМЫ

В современном языкознании по-прежнему остаются открытыми вопросы подходов, направлений, приемов и методов теолингвистических

исследований. В докладе будет представлена точка зрения автора, согласно которой, их выбор и применение определяются спецификой объекта исследования. А это очередной, менее разработанный этап эволюции теолингвистики.

Ключевые слова: теолингвистические исследования, метод, подход, прием, направление.

In modern linguistics, questions of approaches and methods of theolinguistic research still remain open. The article presents the author's point of view, according to which their choice and application are determined by the specifics of the object of research. And this is another, less developed stage in the evolution of theolinguistics.

Keywords: theolinguistic research, method, approach, technique, direction.

**ТАЊА ГАЕВ
(БЕОГРАД)**

УМЕТНОСТ У УСЛОВИМА РАТА

Рат је увек разарање, уништавање, смрт. Култура и уметност су стварање, живот и препород. Стваралаштво је једна врста духовног оружја. Оружја за психолошку одбрану. Стваралаштвом скрећемо пажњу на себе и на своју земљу. Током првих месеци потпуне инвазије РФ на Украјину стваралаштво је на различите начине помагало Украјинцима да одржавају борбени дух. Песме, легенде, чак и мемови постали су део ратне културе. За једне уметност је била оригинална мисија, а за друге рад или терапија.

За време руско-украјинског рата, сваки Украјинац брани свој фронт, и не само ратни, волонтерски, хуманитарни, информациони, већ и фронт уметности. Зато што култура и уметност кроз филм, поезију, концерте помажу људима из целог света да боље схвате оно што се дешава, а то је борба за слободу и независност отаџбине.

Украјинске музичке групе, певачи и глумци одржавају добротворне концерте за помоћ војсци и Украјинцима настрадалим због рата у целом свету. Стране звезде, посебно холивудски глумци, као и музичари, певачи, песници, сликари уједињују се због помоћи Украјини. Сведоци смо активног развоја украјинске културе и музике не само у Украјини, већ и у Европи и у свету. Зато што уметност не дозвољава да се угаси међународна заинтересованост за Украјину, не дозвољава да се заборави на рат и помаже да се прикупи новац за војску. Док, истовремено, вести омогућавају да сазнамо за најбитније догађаје у Украјини.

У раду ћемо указати на то шта уметник може да уради, на који начин може да помогне својој земљи и које место заузимају култура и уметност за време рата.

Кључне речи: Украјина, рат, култура, уметност, стваралаштво.

War is always destruction, extermination, death. Culture and art are creation, life and rebirth. Creativity is a kind of spiritual weapon, a weapon for psychological defense. Through creativity, we draw attention to ourselves and our country. During the first months of the Russian invasion of Ukraine, creativity helped the Ukrainians in various ways to maintain their fighting spirit. Songs, legends, even memes became part of the war culture. For some, art was the original mission, and for others, work or therapy.

During the Russian-Ukrainian war, every Ukrainian defends their front, and not only the war, volunteer, humanitarian, informational, but also the art front. Because culture and art through film, poetry, concerts help people from all over the world better understand what is happening, which is the fight for the freedom and independence of the homeland.

Ukrainian music bands, singers and actors hold charity concerts to help the army and Ukrainians affected by the war all over the world. Foreign stars, especially Hollywood actors, as well as musicians, singers, poets, painters unite to help Ukraine. We are witnessing the active development of Ukrainian culture and music not only in Ukraine, but also in Europe and the world. Because art does not allow the international interest in Ukraine to be extinguished, it does not allow oblivion of the war and helps collect money for the army. While, at the same time, the news allows us to learn about the most important events in Ukraine.

In the paper, we will point out what an artist can do, in what way they can help their country and what place culture and art occupy during the war.

Keywords: Ukraine, war, culture, art, creativity.

**НАТАЛИЈА НИКОЛАЈЕВНА ГЛАДЧЕНКОВА
(ПРАГ)**

АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ “ТОЛЕРАНТНОГО ЯЗЫКА” В СОВРЕМЕННОЙ КОММУНИКАЦИИ

В настоящее время большое внимание во всем мире уделяется формированию “политкорректного” и “толерантного” языка. Можно наблюдать появление новых эвфемизмов в разных сферах человеческой деятельности: в медицине, образовании, предпринимательстве, экономике и политике. При этом следует различать политическую корректность, с помощью которой регулируется употребление языковых единиц (например, которые могут быть оценены как оскорбительные или грубовато-фамильярные) и употребление эвфемизмов, под которыми понимаются единицы, смягчающие и скрывающие неприятные ассоциации, связанные с некоторыми

словами (мы относим такие единицы к “толерантному языку”): например, *бедный/малоимущий/ экономически незащищенный*.

В связи с актуальными тенденциями в развитии инклюзивного образования возникла потребность в использовании “толерантного языка” по отношению к детям с особыми потребностями. Педагоги стараются найти правильные слова и выражения для “смягчения” процесса коммуникации, чтобы не “травмировать” учащихся (ср. *инвалид/нетрудоспособный/обладающий другими возможностями/человек с ограниченными возможностями/человек с особыми потребностями; слепой/незрячий /человек с ограниченными возможностями зрения*). Введение специальных норм речевого этикета в сфере образования поможет сформировать толерантное поведение участников коммуникации.

Однако усиления влияния толерантного языка может иметь и негативные последствия: затруднение процесса коммуникации, формирование негативного отношения к “толерантному языку” и усиление “табуирования” тем, связанных со здоровьем человека. Кроме того, определенные трудности возникают при переводе “толерантных” слов и выражений с одного языка на другой (проблема эквивалентности перевода).

Ключевые слова: толерантный язык, толерантный дискурс, эвфемизм, метафора, табу, инклюзивное образование, инклюзия, инвалид, человек с особыми потребностями.

Currently, much attention throughout the world is paid to forming a “politically correct” and “tolerant” language. We can observe the emergence of new euphemisms in different spheres of human activity: in medicine, education, entrepreneurship, economics, and politics. At the same time, we should distinguish between political correctness, with the help of which the use of linguistic units is regulated (for example, some words can be assessed as offensive or rudely familiar), and the use of euphemisms, which are understood as units that soften and hide the unpleasant associations associated with certain words (we refer to such units to “tolerant language”): for example, *poor / needy / economically disadvantaged*.

In connection with current trends in the development of inclusive education, there has been a need to use “tolerant language” in relation to children with special needs. Teachers try to find the right words and expressions to “soften” the communication process so as not to “traumatize” students (cf. *handicapped / disabled / differently-abled / person with disabilities / person with special needs; blind / visually impaired person*). The introduction of special norms of speech etiquette in the field of education will help to form a tolerant behavior of communication participants.

However, increasing influence of tolerant language can also have negative consequences: difficulties in the communication process, the formation of

a negative attitude towards “tolerant language” and increased “taboo” of topics related to human health. In addition, certain difficulties arise when translating “tolerant” words and expressions from one language to another (the problem of translation equivalence).

Keywords: tolerant language, tolerant discourse, euphemism, metaphor, taboo, inclusive education, inclusion, disabled person, person with special needs.

ДАНИЦА ГЛИШИЋ
(БЕОГРАД)

КОНФРОНТАТИВНА РУСКО-СРПСКА ИСТРАЖИВАЊА СЛОЖЕНЕ РЕЧЕНИЦЕ ПРОФ. ДР ПРЕДРАГА ПИПЕРА

Овај прегледни реферат представља покушај систематизације кон-фронтативних руско-српских проучавања сложене реченице академика Предрага Пипера. Иако се Предраг Пипер бавио сложеном реченицом у свега неколико студија, можемо рећи да је дао значајан допринос овој научној области. Између осталог, он је редактор, као и један од аутора, *Синтаксе сложене реченице у савременом српском језику*, у којој је написао три поглавља о сложеним реченицама. Заједно са академиком Иваном Клајном аутор је *Нормативне граматике српског језика*, која је доживела четири издања и за коју му је додељена престижна награда „Павле Ивић”. Настала је на иницијативу Одбора за стандардизацију српског језика, а у питању је прва српска граматика чија је нормативна намена, према речи-ма аутора, стављена у њену основу, концепцију, структуру, па и у наслов.

О сложеној реченици у српском језику писао је и у раду *О реченицама са спацијалном клаузом у српском језику*, а о сложеним реченицама у руском језику у поређењу са српским било је речи у *Граматици руског језика (у поређењу са српском)*.

Кључне речи: Предраг Пипер, сложена реченица, српски, руски.

This review paper is an attempt to systematize contrastive Russian-Serbian studies on the complex sentence of Academician Predrag Piper. Despite the fact that Predrag Piper was engaged in the complex sentence in just a few studies, we could say that he made a significant contribution to this scientific field.

Among other things, he is a revisor, as well as one of the authors of *Syntax of the Complex Sentence in the Contemporary Serbian Language*, in which he wrote three chapters about complex sentences. Along with Academician Ivan Klajn he is an author of the *Serbian Normative Grammar*, which has run through four editions and got him the prestigious „Pavle Ivić” award.

It was written on the initiative of the the Board for Standardization of the Serbian Language, and it is the first Serbian grammar whose normative purpose, according to the author, is placed in its basis, conception, structure, and even in its title. He also wrote about complex sentences in the Serbian language in the paper “On Sentences with a Spatial Clause in the Serbian Language”, whereas regarding complex sentences in the Russian language in comparison with Serbian he wrote in the *Grammar of the Russian Language (Compared to Serbian)*.

Keywords: Predrag Piper, complex sentence, Serbian, Russian.

**СВЕТЛАНА ГОЉАК, СНЕЖАНА ПОПОВИЋ
(БЕОГРАД)**

МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНОСТ ПРЕВОЂЕЊА (САДРЖАЈ ПРЕДМЕТА „УСМЕНО ПРЕВОЂЕЊЕ: ТЕХНИКЕ, ЕТИКА И КУЛТУРА”)

Преводјење представља вишестрану делатност која захтева најразличитије вештине, самим тим и садржај предмета „Усмено преводјење: технике, етика и култура”, новог изборног предмета на мастеру Преводјење за све језичке групе, осмишљен је као вишеаспекатски, са освртом на релевантне научне резултате из више дисциплина: прагматике, реторике, теорије комуникације и социологије, етике, психологије и (лингво)културологије. Након уводног дела у којем се говори о циљевима преводјења, као и његовим врстама, разматрају се различити аспекти усменог преводјења, сваки од којих има своју улогу у превазилажењу комуникационих баријера и адекватном преносу размењиваних порука: 1) функционално-прагматични аспект; 2) тзв. „спољни аспект” (техника јавног говора); 3) садржајни аспект (технике преноса садржаја); 4) етичко-нормативни, или деонтолошки аспект; 5) психолошки; 6) културолошки аспект преводјења. У оквиру предмета се такође даје својеврсно филозофско осмишљавање преводјења и његовог места у савременом свету, као и систематизација личног преводилачког искуства предавача, уз навођење реалних примера из праксе.

Кључне речи: усмено преводјење; технике, етика и култура преводјења; мастер студије Преводјење.

Interpreting is a multifaceted activity that requires very different skills. Therefore the content of the course “Interpreting: Techniques, Ethics and Culture”, a new elective course at the Master’s level in Translation and Interpreting, for all language groups, is designed as multidimensional, with reference to

---

relevant scientific results from several disciplines: pragmatics, rhetoric, theory of communication, sociology, ethics, psychology, linguistic and cultural studies. After the introductory part, which considers the aims of interpreting and its types, different aspects of interpreting are discussed, each of which has its role in overcoming communication barriers and adequate transmission of exchanged messages: 1) functional-pragmatic aspect; 2) “external” aspect (public speaking technique); 3) content aspect (techniques of content transmission); 4) ethical-normative, or deontological aspect; 5) psychological and 6) cultural aspect. The course also provides a kind of philosophical conception of translation/interpreting and its place in the modern world, as well as the systematization of the lecturers’ personal interpreting experience, with real examples from practice.

Keywords: interpreting; techniques, ethics and culture of interpreting; master studies in Translation and Interpreting.

**ЈАНА ДОМОЊИ
(НОВИ САД)**

RASTLINSTVO V ZBIERKE *HVIEZDNE PROSO* PAĽA BOHUŠA

Rastlinné motívy v tvorbe Paľa Bohuša sú dôležité pre pochopenie jeho poetiky, lebo sú v autorovej tvorbe frekventné. Integrovanosť týchto motívov do celkovej autorovej tvorby naznačuje akoby aj integrovanosť do bytia lyrického subjektu čo ma oslovilo hneď pri prvom čítaní. Kvôli tomu som si zvolila tému rastlinstva v zbierke *Hviezdne proso* (1972). V príspevku sa budem zaoberať funkciou rastlinstva v zbierke *Hviezdne proso* Paľa Bohuša. Prítomnosť rastlín v autorovej tvorbe je evidentná ešte v jeho prvých zbierkach. Nastoluje sa však otázka ich funkcie v zbierke *Hviezdne proso* a v predošlých zbierkach. V príspevku sa budem metodologicky opierať o práce literárnych vedcov a kritikov Michala Harpána a Adama Svetlíka, ktorí tie motívy evidovali v tvorbe Paľa Bohuša. Analýzy niektorých básní ukazujú, že sa v zbierke *Hviezdne proso* funkcia rastlinných motívov meníčov plývaaj na zmenu významov v celkovej poetike tvorby Paľa Bohuša.

Kľúčové slová: poézia, Paľo Bohuš, *Hviezdne proso*, rastlinné motívy, poetika rastlinstva.

Motifs of plants in the work of Paľo Bohuš are important for understanding his poetics, because they are frequent in the author’s work. The integration of these motifs into the author’s overall work suggests, as it were, the integration into the being of the lyrical subject, which appealed to me right from the first

---

reading. Because of this, I chose the theme of flora in the collection *Hviezdne proso* (1972). In this paper, I will deal with the function of vegetation in Paľo Bohuš's collection *Hviezdne proso*. The presence of plants in the author's work is evident even in his first collections. However, the question of their function in the collection *Hviezdne proso* and in the previous collections is raised. In the contribution, I will methodologically rely on the works of literary scholars and critics Michal Harpán and Adam Svetlík, who recorded those motifs in the work of Paľo Bohuš. Analyses of some poems show that the function of plant motifs changes in the collection *Hviezdne proso*, which also affects the change of meanings in the overall poetics of Paľo Bohuš's work.

Keywords: poetry, Paľo Bohuš, *Hviezdne proso*, plant motifs, poetics of vegetation.

**НАТАЛИЈА МИХАЈЛОВНА ДУГАЛИЧ
(МОСКВА)**

ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РУССКОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПЕЧАТНОЙ РЕКЛАМЫ

Печатная реклама медицинских товаров и услуг относится к поликодовым жанрам медицинского дискурса и рассматривается наряду с медицинским плакатом, демотиваторами и карикатурами на медицинскую тему по таким критериям, как тематическое разнообразие, взаимосвязь вербального и визуального компонентов, использование языковых средств; включенность терминологических единиц; семиотические коды.

Проведенное исследование показало, что лингвокультурными особенностям русской печатной медицинской рекламы стал ограниченный тематический круг: наибольшее количество текстов в выборе составили рекламы медицинских препаратов (больше половины); реклама медицинских услуг, медицинских мероприятий и социальная медицинская реклама представлены в равной пропорции.

Анализ взаимосвязи компонентов поликодового текста выявил ведущую роль визуального ряда и доминирование интегративных и изобразительно-центричных связей. Вербальный компонент характеризуется частотностью приемов языковой игры, метонимических переносов, перифразов, отмечены эпизоды вербальной избыточности. Термины составляют объемную часть вербального компонента: текст, описывающий номинации врачей по их специализации, болезни и их симптомы невозможен без употребления терминов, однако их включение во вторичные тексты характеризуется семантическими неточностями, что может привести к коммуникативной неудаче.

Семиотические коды русской печатной медицинской рекламы включают прецедентные феномены, символы, код цвета. Нами отмечено, что медицинская символика и цвета поликодового текста медицинской рекламы не демонстрируют ярких лингвокультурных черт, так, универсальным является перенос цветов упаковки медицинского препарата на цветовое решение печатной рекламы, выбор в качестве основных светлых серого, голубого и зеленого цветов в их символическом значении ‘спокойствие’, ‘природа’, ‘здоровье’. Однако использование прецедентных образов, которые являются важным компонентом рекламы как инструмента компрессии смыслов, включает как феномены цивилизационного, так и национального уровня. Лингвокультурной особенностью русской печатной медицинской рекламы становится частотное применение образа врача–мужчины – ответственного человека среднего возраста, обладающего опытом, знаниями, быстрой реакцией.

Ключевые слова: медицинский дискурс, медицинская реклама, поликодовый текст, лингвокультурные черты, русский язык.

Print advertising of medical goods and services belongs to polycode genres of medical discourse and is investigated along with medical posters, demotivators and caricatures on a medical topic according to such criteria as thematic diversity, connection of verbal and visual components, use of linguistic means; inclusion of terminological units; semiotic codes.

The study showed that the linguocultural features of Russian printed medical advertising cover a limited thematic range: the largest number of texts in our selection are advertisements for medical drugs (more than half); advertising of medical services, medical events and social medical advertising are presented in equal proportions.

Analysis of the connection between the components of a polycode text revealed the leading role of the visual series and the dominance of integrative and image-centric relations. The verbal component is characterized by the frequency of language game techniques, metonymic transfers, periphrases, and episodes of verbal redundancy. Terms constitute a large part of the verbal component: a text describing the nominations of doctors according to their specialization, diseases and their symptoms is impossible without the use of terms, but their inclusion in secondary texts is characterized by semantic inaccuracies, which can lead to communication failure.

Semiotic codes of Russian printed medical advertising include precedent phenomena, symbols, and colour codes. We noted that medical symbolism and the colours of the polycode text of medical advertising do not demonstrate bright linguocultural features. So, it is universal to transfer the colours of the packaging of a medical product to the colour scheme of printed advertising, choosing as the main light colors grey, blue and green in their symbolic mea-

---

ning of ‘calmness’, ‘nature’, ‘health’. However, the use of precedent images, which are an important component of advertising as a tool for compressing meanings, includes both civilizational and national level phenomena. A linguo-cultural feature of Russian printed medical advertising is the frequent use of the image of a male doctor – a responsible middle-aged person with experience, knowledge, and quick reaction.

Keywords: medical discourse, medical advertising, polycode text, linguo-cultural features, Russian language.

**САУЛЕ СЕРГЕЈЕВНА ДУТБАЈЕВА
(АТИРАУ)**

ИНТИМНАЯ ЛИРИКА БОЛГАРСКИХ ПОЭТОВ XX ВЕКА В ПЕРЕВОДЕ В. АРСЕНЬЕВА

В статье рассмотрены переводы стихов болгарских поэтов XX века Георгия Джагарова и Благи Димитровой на русский язык. Автор переводов – русский поэт-переводчик Валентин Арсеньев (Нечаев), выходец из России, представитель первой волны эмиграции, семья которого вынуждена была покинуть родину в 1920 году. В 1922 году Валентин приехал в Болгарию.

Творческую деятельность Валентин Арсеньев начал как поэт-лирик, с 1930-х годов он занимается переводческой деятельностью. Он перевел множество стихов известных болгарских поэтов Х.Смирненского, Н.Вапцарова, Н.Фурнаджиева и др. на русский язык.

Вечная тема, привлекающая всех поэтов – это тема любви – любви к родине, женщине, природе. Тема любви и сопутствующий ей мотив разлуки – одни из главных в творчестве молодых поэтов Г.Джагарова, Б.Димитровой, чьи стихи взяты в качестве материала для анализа. Это известные поэты и видные общественные деятели XX века.

При всей близости родственных славянских языков – болгарского и русского – можно отметить, что в художественном переводе до сих пор существует множество проблем, связанных с национальными реалиями, лексико-семантическим, синтаксическим строем языка и др. особенностями.

В статье выявлена степень соответствия переводов В.Арсеньева оригинальным текстам. Переводы свидетельствуют о высоком профессионализме поэта-переводчика, его глубоком психологизме и лиризме, эстетическом вкусе, высокой технике исполнения и своеобразном стиле. Арсеньев как поэт-лирик тонко чувствует все движения души героя (героини), пытаясь глубоко раскрыть внутреннюю сущность автора. Он мастерски

использует различные выразительные средства (эпитет, метафора, олицетворение) для передачи чувств лирического героя. В переводах сохранены лейтмотивные повторы, ритмика оригинала, его интонация, в то же время в переводах чувствуется стиль самого В.Арсеньева – характерная эвфония, звукопись и яркая образность.

Ключевые слова: перевод, тема любви, интерпретация, эквивалент, ритмика.

The article considers translations of poems by the twentieth-century Bulgarian poets Georgy Dzhagarov and Blagia Dimitrova into Russian. The author of the translations is the Russian poet–translator Valentin Arsenyev (Nechaev), a native of Russia, a representative of the first wave of emigration, whose family was forced to leave their homeland in 1920. In 1922 he came to Bulgaria.

Valentin Arsenyev began his creative activity as a lyric poet. Since the 1930s he was engaged in translation, translating many poems by famous Bulgarian poets – H. Smirnensky, N. Vaptsarov, N. Furnadzhiev and others into Russian.

Eternal for all poets is the theme of love – love for the motherland, woman, nature. The theme of love and the accompanying motif of separation are among the main ones in the works of young poets G. Dzhagarov, B. Dimitrova, whose poems are taken as material for analysis.

Despite the proximity of the related Slavic languages – Bulgarian and Russian – it can be noted that there are still many problems in literary translation related to national realities, lexico-semantic, syntactic structure of the language features, etc.

The article reveals the degree of correspondence of V. Arsenyev’s translations to the original texts. The translations testify to the high professionalism of the poet-translator, his deep psychologism and lyricism, aesthetic taste, high technique of execution and peculiar style. Arsenyev as a lyric poet subtly feels all the movements of the hero’s (heroine’s) soul, trying to deeply reveal the inner essence of the author. He masterfully uses various expressive means (epithet, metaphor, personification) to convey the feelings of the lyrical hero. The translations preserve the leitmotif repetitions, the rhythm of the original, its intonation, at the same time, the style of V. Arsenyev himself is felt in the translations – characteristic euphony, sound recording and vivid imagery.

Keywords: translation, theme of love, interpretation, equivalent, rhythm.

ГАЛИНА АЛЕКСАНДРОВНА ЗАДОНСКА, НИНА НИКОЛАЈЕВНА
КУТУЃИНА (САНКТ-ПЕТЕРБУРГ)

САМОСТОЯТЕЛЬНОЕ ЧТЕНИЕ КАК ФАКТОР ПРЕЕМСТВЕННОСТИ И НЕПРЕРЫВНОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО (РУССКОГО) ЯЗЫКА И РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНО- ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЛИЧНОСТИ СПЕЦИАЛИСТА

Меняющиеся условия подготовки специалиста любого профиля обучения, динамично развивающаяся конкурентная среда будущей деятельности выпускника вуза, возможности интернет-и медиаресурсов определяют тенденции развития современного образовательного процесса, в частности, изучения иностранных языков. Академик Л.В. Щерба сравнил их знание с «километрами прочитанных книг», подчеркивая особую роль чтения; влияние цифровых технологий на расширение пространства чтения и источников актуальной научно-профессиональной информации трансформирует сравнение с «километрами прочитанных текстов».

В лингво-методике текст рассматривается не только как единица обучения, объект изучения, но и основа формирования аналитического и системного мышления учащихся. Целесообразность выделения нескольких типов чтения коррелирует с конкретными коммуникативными целями, задачами, этапами обучения РКИ. Современные образовательные условия активизировали роль внеаудиторной работы, а значит, и самостоятельного чтения на всех уровнях изучения иностранного языка.

На начальном этапе обучения чтение закрепляет представление о лексике и грамматике русского языка как многоуровневой, строго организованной системе, структурно-семантическая вариативной которой подчиняется коммуникативной целесообразности (например, множественная возможность выражения определительных, временных и других отношений). Эффективность перехода грамматики языка в грамматику речи – её коммуникативную сущность – осуществляется многочисленными наблюдениями над функционированием грамматических единиц в «живых» текстах. Чтение позволяет осуществить индивидуальную «грамматическую диагностику» усвоения базово-грамматического материала, исправить коммуникативные ошибки, скорректировать траекторию дальнейшего изучения языка.

Следующие уровни самостоятельного чтения определяются динамикой развития когнитивно-коммуникативных потребностей обучаемых, их профессиональными интересами, введением таких форм обучения, как

презентация на заданную преподавателем или выбранную учащимися тему. Её подготовка, предъявление, обсуждение, дискуссия – это поиск и интерпретация информации интернет-ресурсов и медиадискурса, отражающих динамику функционирования «языка текущего момента» (В.Г. Костомаров), это развитие всех видов речевой деятельности и, таким образом, формирование лингвоактивной личности специалиста.

Ключевые слова: самостоятельное чтение, изучение РКИ.

The changing conditions for training a specialist of any educational profile, the dynamically developing competitive environment for the future activities of a university graduate, the possibilities of Internet and media resources pre-determine the development trends of the modern educational process, in particular, the study of foreign languages. Academician L.V. Shcherba compared their knowledge to “kilometers of books read,” emphasizing the special role of reading; the influence of digital technologies on expanding the reading space and sources of relevant scientific and professional information transforms the comparison into “kilometers of texts read.”

In linguistic methods, the text is considered not only as a unit of learning, an object of study, but also the basis for the formation of analytical and systematic thinking of students. The expediency of identifying several types of reading correlates with specific communicative goals, objectives, and stages of teaching RFL. Modern educational conditions have intensified the role of extracurricular work, and therefore independent reading at all levels of foreign language learning.

At the initial stage of learning, reading consolidates the idea of the vocabulary and grammar of the Russian language as a multi-level, strictly organized system, the structural and semantic variation of which is subject to communicative expediency (for example, multiple possibilities for expressing attributive, temporal and other relations). The effectiveness of the transition from the grammar of a language to the grammar of speech – its communicative essence – is carried out by numerous observations on the functioning of grammatical units in “living” texts. Reading allows you to carry out an individual “grammatical diagnosis” of mastering basic grammatical material, correct communicative errors, and adjust the trajectory of further language learning.

The next levels of independent reading are determined by the dynamics of the development of cognitive and communicative needs of students, their professional interests, and the introduction of such forms of training as a presentation on a topic given by the teacher or a topic chosen by the students. Its preparation, presentation, discussion relies on the search and interpretation of information from Internet resources and media discourse, reflecting the dynamics of the functioning of the “language of the current moment” (V.G. Kostomarov), this is the development of all types of speech activity and, thus, the formation of a linguistically active personality specialist list.

Keywords: Independent reading, studying RFL.

ЖЕЛИСАВЕТА МИХАЈЛОВНА ЗАХАРОВА
(НОВИ САД)

НОСИТЕЛЬ, ИНОФОН, БИЛИНГВ: ВЫЗОВЫ ВРЕМЕНИ И ДВИЖЕНИЕ РУССКОЙ СЛОВЕСНОСТИ В 2023 ГОДУ

По данным МВД Сербии, в период с февраля 2022 года по апрель 2023 года в страну въехало более 370 тыс. россиян. По состоянию на май сербский ВНЖ имели более 30 тыс.. Для лингвистов и литературоведов данная статистика – новый вызов в развитии русского языка, литературы и культуры. Значительный процент приехавших в страну – семьи с детьми школьного возраста. Это означает, что к статусу «носитель русского языка» из-за активного изучения сербского прибавляются новые: инофон или билингв. Цель доклада – описать наиболее частотные проблемные зоны, с которыми встречаются как семьи, так и преподаватели русских и сербских школ, а также предложить пути решения. Обнаруживается недостаточность базовых принципов РКИ для работы с инофонами. Акцент делается на изложении практического опыта методики преподавания русской словесности (языка, литературы, культуры) детям-релокантам. Рассматривается процесс преподавания русской литературы в системе РКИ как фактор интеграции в социокультурное пространство. Исследуются тактики работы с художественными произведениями в процессе обучения языку.

Ключевые слова: Сербия, русскоязычное население, эмиграция, инофоны, билингвизм.

According to the Serbian Ministry of Internal Affairs, more than 370 thousand Russians entered the country between February 2022 and April 2023. As of May, more than 30 thousand had a Serbian residence permit. For linguists and literary scholars, this statistics is a new challenge in the development of the Russian language, literature and culture. A significant percentage of those who came to the country are families with school-age children. This means that due to the active study of Serbian, new ones are added to the status of “native speaker of Russian”: foreign speaker or bilingual. The purpose of the paper is to describe the most common problem areas encountered by both families and teachers of Russian and Serbian schools, and also to propose solutions. It is revealed that the basic principles of RCT for working with foreign languages are insufficient. The emphasis is on presenting practical experience in teaching Russian literature (language, literature, culture) to relocated children. The process of teaching Russian literature in the RFL system is considered as a factor of integration into the sociocultural space. The methods of working with pieces of art in the process of language teaching are explored.

Keywords: Serbia, Russian-speaking population, emigration, foreign speakers, bilingualism.

**ИРИНА ЈЕВГЕЊЕВНА ИВАНОВА
(МОСКВА)**

РАБОТА С ИНТЕРВЬЮ В КУРСЕ «МИР СЕРБСКОГО ЯЗЫКА»

В курсе «Мир сербского языка» широко используются возможности интернета, в частности записи на Youtube-канале. Работа с интервью всемирно известного югославского певца и композитора Горана Бреговича поставила перед студентами задачу найти ответы на вопросы, связанные с особенностями его менталитета как представителя югославянского сообщества. Им пришлось задуматься над тем, почему у певца, дающего концерты во всех уголках мира, постоянно живущего в Париже, имеется огородик в Белграде. Почему, будучи в состоянии отправиться в любой ресторан мира, он варит суп из растущих там овощей и трав? Как случилось, что его привлекает профессия ювелира и он сам занимается созданием украшений? Ответ предполагает знание о том, что в югославянских странах сохранилась связь городского населения с землей, в городах до сих пор есть ремесленники. Как раскрываются особенности югославянской ментальности в блиц-опросе? При этом равно важны как выбор ответа интервьюируемым, так и вопроса интервьюера. Оказывается, они освещают именно те моменты, которые нуждаются в страноведческом комментарии. Почему между виски и ракией Брегович выбирает последнюю? Почему болеет за клуб «Црвена звезда», а не за «Партизан»? Чем различны эти две команды? Почему журналист выясняет, сколько раз музыкант празднует Рождество? Студенты получают задание найти ответы на эти вопросы не только в тексте интервью, но и в других материалах, как на русском, так и на сербском языке. Таким образом тренируются исследовательские навыки студентов, развивается широта мышления, выход за пределы одного текста. Они получают пусть небольшой, но настоящий, самостоятельный опыт межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: югославский музыкант, Брегович, югославянские страны, ракия, интервью.

The World of Serbian Language course makes extensive use of the opportunities of the Internet, and videos available on Youtube in particular. For instance, students are offered to work with an interview given by world famous Yugoslav musician, singer and composer Goran Bregović. The students have to find answers to questions related to the peculiarities of his mentality as a representative of the Yugoslavian community. They have to think about why the singer, who gives concerts all over the world and lives in Paris, has a vegetable

garden in Belgrade. Why, being able to go to any restaurant in the world, he chooses to make soup from his Belgrade garden herbs and vegetables? Why would he consider working as an artisan and why does he actually happen to make jewelry pieces? How are the peculiarities of the Yugoslavian mentality revealed in the rapid-fire questions interview? In this case the questions asked are just as important as the interviewee's answers, as they are aimed at specific 'local' aspects of Yugoslavian reality. Why would the reporter ask how many times Bregović celebrates Christmas? Students are asked to find answers to these questions not only in the text of the interview, but also using other sources, both in Russian and in Serbian. Thus, students learn to use their research skills, to think broadly and to transcend the limits of one text. This analysis is, albeit small, a real instance of intercultural communication.

Keywords: Yugoslavian musician, Bregović, Yugoslav countries, rakia, interview.

ЈАНКО ИВАНОВИЋ
(БЕОГРАД)

ВИЗУЕЛНА НАСТАВНА СРЕДСТВА (СЛИКА И ФОТОГРАФИЈА) У УЏБЕНИЦИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ И НЕМАТЕРЊЕГ

Циљ овог истраживања јесте утврдити како се визуелна средства (слика и фотографија) користе за савладавање и проверу различитих језичких вештина. Анализом је обухваћено четрнаест уџбеника, односно уџбеничких комплета за учење српског језика као страног. Употребом слике и фотографије у настави језика превасходно се обезбеђује развој четири језичке вештине – слушање са разумевањем, читање, писање и говорење, усвајање граматичких знања и ширење вокабулара. Полази се од претпоставке да се слика најчешће користи као подстицај за говор (усмено изражавање), али се често користи и у комбинацији са вежбама за ширење вокабулара, односно за проверу (или увежбавање) знања из граматике. Анализом су обухваћене и вежбе код којих се слике користе за проверу вештине слушања и разумевања. Употребом слике може се, такође, обезбедити развој вештине писања, те су анализом обухваћене и такве вежбе у којима се од ученика захтевају стваралачки приступ и критичко мишљење на основу слике – од једноставног описа физичког изгледа, изгледа предела и сл., до комплекснијих описа и изражавања личног става на одређену тему.

Кључне речи: српски као страни, српски као нематерњи, визуелна средства, слика, фотографија.

The aim of this research is to determine how visual means (pictures and photographs) are used to master and test different language skills. The analysis includes fourteen textbooks, i.e. textbook sets for learning Serbian as a foreign language. The use of images and photography in language teaching primarily ensures the development of four language skills - listening with understanding, reading, writing and speaking, acquiring grammatical knowledge and expanding vocabulary. It is based on the assumption that the picture is most often used as an incentive for speech (oral expression), but it is also often used in combination with exercises to expand vocabulary, that is, to check (or practice) knowledge of grammar. The analysis also includes exercises where pictures are used to check listening and comprehension skills. The use of pictures can also ensure the development of writing skills, and the analysis also includes such exercises in which students are required to have a creative approach and critical thinking based on the picture – from a simple description of the physical appearance, appearance of the landscape, etc., to more complex descriptions and expressing a personal attitude on a certain topic.

Keywords: Serbian as foreign, Serbian as non-native, visual means, image, photography.

МАТИЈА ИВАЧИЋ
(ЗАГРЕБ)

OD LABORATORIJA DO KNJIŽEVNOG TRŽIŠTA. (SUVREMENA) ČEŠKA KNJIŽEVNOST U PRIJEVODIMA STUDENATA ZAGREBAČKE BOHEMISTIKE (IZAZOVI, MOGUĆNOSTI, PERSPEKTIVE)

U središtu je referata promišljanje o mogućnostima (neo)filoloških studija da kroz nastavni proces aktivno doprinesu recepciji matičnih književnosti u kulturnoj sredini u kojoj djeluju, i to na primjeru nastavne djelatnosti zagrebačke bohemistike. Pored diplomskih radova studenata bohemistike iz područja književnog prevođenja, koji su urodili objavljivanjem brojnih prijevoda unazad desetak godina, najvećim dijelom fokusirat ću se na višegodišnje iskustvo vođenja seminara iz književnog prevođenja na Katedri za češki jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Osmišljen iz potrebe da studenti steknu prijeko potrebna bazična iskustva iz književnog prevođenja, taj je seminar u svega nekoliko godina prerastao u nezanemariv faktor recepcije češke književnosti u Hrvatskoj, naročito one suvremene. Jedan od njegovih polazišnih ciljeva bio je pritom taj da se što je više moguće simuliraju realni uvjeti književnog prevođenja, odnosno da se izađe iz strogo laboratorijskih uvjeta i iskorači

---

u stvarnu književnu komunikaciju, a u krajnjoj liniji i na (književno) tržište. Polaznici seminara tako su iskusili cjeloviti proces književnog prevođenja, što je često podrazumijevalo i uspostavljanje komunikacije s autorima odabranih književnih tekstova, suradnju s urednikom, lektorom i izdavačem, rad na paratekstualnim dijelovima, a u konačnici časopisno publiciranje prijevoda.

The focus of this paper is reflection on the possibilities of (neo) philological studies to actively contribute to the reception of literatures in the cultural context in which they operate through the teaching process, using the example of the teaching activity of study of Czech language and literature in Zagreb. In addition to the B.A. theses of students of Bohemian studies in the field of literary translation, which have resulted in the publication of numerous translations over the past ten years, I will mostly focus on the many years of experience leading seminars in literary translation at the Department of Czech Language and Literature at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. Conceived out of the need for students to gain much-needed basic experience in literary translation, this seminar has grown in just a few years into a non-negligible factor in the reception of Czech literature in Croatia, especially contemporary literature. One of its initial goals was to simulate as much as possible the real conditions of literary translation, i.e. to leave the strictly laboratory conditions and step into real literary communication, and ultimately to the (literary) market. The participants of the seminar thus experienced the complete process of literary translation, which often included communication with the authors of selected literary texts, cooperation with the editor, proofreader and publisher, working on paratextual parts, and ultimately publication of the translation in a journal.

ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ
(БЕОГРАД)

ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКИ ИЗРАЗ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ВЕЛИМИРОВИЋА И САВРЕМЕНИ СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У реферату ће бити представљене најважније особености језичко-стилског израза стваралаштва светог владике Николаја Велимировића у односу на стање у савременом српском књижевном језику данас. Посебна пажња биће посвећена значају личности и дела овог великог духовника и мислиоца, уз истицање чињенице да филолошка страна његовог дела, међутим, није довољно истражена и афирмисана спрема значаја његовог дела у области српске православне духовности и културе. Један од сре-

дишњих ослонаца у погледима и стваралаштву владике Николаја Велимировића јесте афирмација националног културног и духовног идентитета српског народа коју је владика Николај налазио у светосавској православној духовности, косовском завету, епској поезији и српском језику. Уз структурне (граматичке) и лексичке особености језика владике Николаја, као што су употреба ретких језичких форми попут партиципа, архаизама, али и стварање и употреба ретких, можда и индивидуалних, твореница (*трчизналац, државоградитељ, кичмоломило, сузарник, увређач* и др.), у реферату ће бити истакнуте семантичке дубине српског језика у које је владика Николај успешно пронашао и које је тумачио, нпр. јеванђељска интерпретација народне изреке *и вуци сити и овце на броју*, објашњење поздравне форме и отпоздрава: *Помози Бог!* и *Бог ти помогао!* итд. На основу детаљног испитивања језика владике Николаја Велимировића на материјалу његових објављених сабраних дела, у реферату се закључује да језик владике Николаја Велимировића у основи припада београдском стилу српског књижевног језика, који је владика оплеменио лексиком црквенословенског језичког наслеђа, затим лексиком коју је понео из свога завичаја и оном коју је сам стварао (нарочито у творби сложеница), створивши тако сопствени књижевнојезички израз. Укупан поглед на језик и стил владике Николаја Велимировића показује пишчево опредељење да се језиком служи слободно, али тако да, уз поштовање општејезичке правилности, не дозволи да се језик отуђи од средстава укореењених у православној књижевнојезичкој традицији и култури.

Кључне речи: владика Николај Велимировић, језичко-стилски израз, православна духовност, српски језик.

The report will present the most important features of linguistic and stylistic expression in the work of the holy Bishop Nicholas Velimirović in relation to the state of the contemporary Standard Serbian language. Special attention will be devoted to the importance of the personality and work of this great spiritual leader and thinker, emphasizing the fact that the philological side of his work, however, has not been sufficiently researched and affirmed compared to the importance of his work in the field of Serbian Orthodox spirituality and culture. One of the central points in the views and creativity of Bishop Nicholas Velimirović refers to the affirmation of the national cultural and spiritual identity that Bishop Nikolaj found in Saint-Savaist Orthodox spirituality, “the Kosovo oath”, epic poetry and the Serbian language. Along with the structural (grammatical) and lexical peculiarities of Bishop Nicholas’ language, such as the use of rare linguistic forms such as participles, archaisms, but also the creation and use of rare, perhaps even individual, derivations (*трчизналац, државоградитељ, кичмоломило, сузарник, увређач* etc.), the paper will highlight the semantic depths of the Serbian language that Bishop Nikolaj successfully penetrated and

---

interpreted, e.g. и вуци ситни и овце на броју, explanation of the form of greeting and greeting: *Помози Бог!* and *Бог ти помогао!* etc. Based on a detailed examination of the language of Bishop Nicholas Velimirović from the material of his published collected works, the paper concludes that the language of Bishop Nicholas Velimirović basically belongs to the Belgrade style of the Standard Serbian language, which the Bishop refined with the lexicon of the Church Slavonic linguistic heritage, then with the lexicon he brought from his native region and the one he created himself (especially in the creation of compounds), thus creating his own literary and linguistic expression. An overall view of the language and style of Bishop Nicholas Velimirovich demonstrated the writer's determination to use the language freely, but in such a way that, even while adhering to general language rules, he did not allow the language to become estranged from the linguistic devices rooted in Orthodox literary tradition and culture.

Keywords: Bishop Nicholas Velimirović, linguistic and stylistic expression, Orthodox spirituality, Serbian language.

**ВАЛЕРИЈА ГЕОРГИЈЕВНА КАСАРОВА
(МОСКВА)**

МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Мультимедийные технологии на занятиях по русскому языку в группах иностранных учащихся помогают восприятию учебной информации, наполняют образовательный процесс новыми формами, методами обучения, развивают потенциал учащихся. В настоящее время можно найти много программных приложений, которые продолжают развиваться. Появляются новые приложения. Остановимся на апробированных приложениях, которые помогают в изучении русского языка иностранным студентам. Canva – это несложный, удобный, понятный сервис, можно создавать инфографику, плакаты, коллажи, обрабатывать фотографии, разрабатывать презентации. Это приложение многофункционально, можно выбрать фон, графические объекты, вставить небольшие видео, текст. Много готовых шаблонов экономят время для подготовки задания. Чтобы создать учебный фильм – можно использовать программы Sparkol VideoScribe, видеоредактор Movavi Video Editor. В Sparkol можно выбрать рисунок, кисть, фломастер, карандаш. Если нет картинок, можно загрузить изображения с ноутбука, из интернета. Минусы: много времени тратится на подготовку небольшого видео, отсутствие русского языка в интерфейсе, платная под-

---

писка. Видеоредактор Movavi дает возможность загружать, сохранять из интернета фотографии, видеофайлы. Можно легко, быстро создать слайдшоу из фотографий с музыкальным сопровождением, видеоролик из видеонарезок. В программе: определенное количество звуков, видеофрагментов, заставок. Возможности: обрезка, поворот, кадрирование, цветокоррекция, фигуры, стрелки, рамки, фразы, добавление фильтров, эффектов, озвучки, титров для видео. Мультимедийные технологии способствуют улучшению условий обучения, но не решают все проблемы в образовании, оказывают влияние на взаимодействие преподавателя с иностранными учащимися, позволяют сделать процесс обучения более эффективным, качественным.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, русский язык как иностранный, образовательный процесс, обучение, программные приложения.

Multimedia technologies in Russian language classes in groups of foreign students assist the perception of educational information, fill the educational process with new forms and teaching methods, and develop the students' potential. Nowadays, you can find many software applications that continue to develop. New applications are appearing. We will look at proven applications that help foreign students learn Russian. Canva is an uncomplicated, convenient, understandable service; you can create infographics, posters, collages, process photos, and develop presentations. This application is multifunctional, you can select a background, graphic objects, insert small videos, text. Many ready-made templates save time when preparing a task. To create an educational film, you can use the Sparkol VideoScribe program and the Movavi Video Editor. In Sparkol you can choose a drawing, brush, felt-tip pen, pencil. If there are no pictures, you can upload images from your laptop or from the Internet. its disadvantages are: a lot of time is spent preparing a small video, lack of the Russian language in the interface, paid subscription. Movavi video editor allows you to download and save photos and video files from the Internet. You can easily and quickly create a slide show from photos with music, or a video from video clips. The program contains: a certain number of sounds, video clips, screen-savers. Features: cropping, rotation, cropping, color correction, shapes, arrows, frames, phrases, adding filters, effects, voice acting, titles for video. Multimedia technologies help improve learning conditions, but do not solve all problems in education; they influence the interaction of teachers with foreign students, and make the learning process more effective and of higher quality.

Keywords: multimedia technologies, Russian as a foreign language, educational process, training, software applications.

**ИСИДОРА КОМАДИНА, ВАСИЛИЈЕ СТОИЉКОВИЋ
(КОСОВСКА МИТРОВИЦА)**

УЦБЕНИЧКИ ТЕКСТ КАО ПРЕДЛОЖАК ЗА АНАЛИЗУ СИТУАЦИОНОГ МОДЕЛА КОМУНИКАТИВНОГ ПОНАШАЊА

У овом раду представљамо ток и резултате анализе уџбеничког текста који осликава једну комуникативну ситуацију. Текст је носилац релевантних информација о различитим елементима вербалног и невербалног комуникативног понашања без чијег савладавања не може бити успешне комуникације на страном језику. Комуникативно понашање, као значајан део социокултурне компетенције, не испитује се само помоћу психолошких инструмената, како је то до сад био случај, већ и помоћу језичких средстава која објективизују одређено понашање. Анализа текста из уџбеника за средњу школу представљена у овом раду извршена је према критеријумима ситуационог модела анализе комуникативног понашања, предложеног од стране И.А. Стерњина. Резултати који су прикупљени посредством анализе говоре нам да је могуће и путем вербализованих информација у дијалогу сазнавати и усвајати комуникативно понашање етнокултурне заједнице којој учесници у дијалогу припадају. Комуникативно понашање изражено језичким средствима, поред пружања информација које примењујемо у пракси, постаје и део методичке и уџбеничке литературе, и на тај начин учествује у формирању механизма за успешно усвајање страног (руског) језика.

Кључне речи: комуникативно понашање, ситуациони модел комуникативног понашања, уџбенички текст, социокултурна компетенција.

In this paper we present the course and results of analyzing a textbook text that depicts a communicative situation. The text is the carrier of relevant information about the various elements of verbal and non-verbal communicative behavior, without the mastery of which there can be no successful communication in a foreign language. Communicative behavior, as a significant part of socio-cultural competence, is not only examined using psychological instruments, as has been the case so far, but also using linguistic means that objectify certain behaviors. The analysis of the text from the secondary school textbook presented in this paper was carried out according to the criteria of the situational model of the analysis of communicative behavior, proposed by I.A. Sternin. The results collected through this analysis tell us that it is possible to learn and adopt the communicative behavior of the ethnocultural community to which the participants belong, even through verbalized information in the dialogue. Commu-

nicative behavior expressed through language means, in addition to providing information that we apply in practice, becomes part of methodical and textbook literature and thus participates in the formation of mechanisms for successfully acquiring a foreign (Russian) language.

Keywords: communicative behavior, situational model of communicative behavior, textbook text, sociocultural competence.

КСЕНИЈА КОНЧАРЕВИЋ
(БЕОГРАД)

РУСКИ ЈЕЗИК У БОГОСЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ: ИЗАЗОВИ И ДОСТИГНУЋА НАШЕГ ДОБА

У раду се разматрају социолингвистичке и историјско-културолошке претпоставке увођења руског језика у богослужење Цркве. Констатује се да на плану језичке политике РПЦ још од 90-их година (период задобијања верских слобода после краха атеистичког и тоталитарног режима) коегзистирају архаизаторске и новаторске тенденције, с тим што су током минуле деценије новаторске тенденције, које воде порекло још из доба припрема за Помесни сабор, 1905–1917. и самог Помесног сабора РПЦ 1917–18. године, оснажене. Учињено је веома много на плану превођења корпуса богослужбених књига (закључно са 2023. Институт Св. Филарета Московског издао је седам томова литургијских текстова у преводу на руски језик, паралелни текст уз црквенословенски). У склопу рада презентирају се и методолошка полазишта колектива аутора ових успешних идиоматских превода.

Кључне речи: руски језик у богослужбеној употреби, језичка политика Цркве, превођење литургијских текстова.

The paper discusses the sociolinguistic and historical-cultural prerequisites of introducing the Russian language in Church liturgy. It is stated that in the field of the Russian Orthodox Church's language policy, there have been archaizing and innovative tendencies side by side ever since the 1990s (the period of restoring religious liberties after the breakdown of the atheistic and totalitarian regime), noting that during the past decade, the innovative tendencies, stemming from as far back as the age of preparation for the Local Council (1905–1917), and the very Local Council of the Russian Orthodox Church (1917–1918), have increased in strength. Great goals have been achieved in the field of translating liturgical books (as of 2023, St Philaret's Christian Orthodox Institute in Moscow has published seven volumes of liturgical texts in Russian translation, with parallel Old Church Slavonic originals). The paper also presents the

---

methodological grounds of the group of authors of these successful idiomatic translations.

Keywords: Russian language in liturgical use, language policy of the Church, translating liturgical texts.

**АЛЕКСАНДРА КОРДА ПЕТРОВИЋ
(БЕОГРАД)**

КАРЕЛ ТАЈГЕ О РУСКОЈ АВАНГАРДИ

Карел Тајге (Karel Teige, 1900–1951) кључна је личност чехословачког авангардног покрета у међуратном периоду. Његови ставови о уметности формирани су у духу европске авангарде, али истовремено може се сматрати тумачем руске авангарде. Он ће у јесен 1925. путовати у Москву и Лењинград са делегацијом чехословачких комуниста, уметника и интелектуалаца. Две године касније студије и чланке о руској авангардној уметности и култури објављује у књизи *Совјетска култура* (*Sovětská kultura*, 1927). О руској авангардној уметности и култури Тајге је двадесетих година писао са одушевљењем, понекада некритички и делимично памфлетски, али тридесетих година, бранећи лењинску традицију, његова тумачења руске авангарде добијају историјски значај. У овом раду фокус ће бити на Тајгеовом тумачењу руског конструктивизма у архитектури и уметности, о совјетској кинематографији и типографији, али и о утицају руске авангарде на Тајгеово теоријско мишљење.

Кључне речи: Карел Тајге, руска авангарда, конструктивизам, совјетска култура, чешка авангарда.

Karel Teige (1900–1951) is the leading figure of the Czech avant-garde movement between the two world wars. His attitudes towards art were formed in the spirit of the European avant-garde, but at the same time, he may be seen as an interpreter of the Russian avant-garde. In the autumn of 1925, he travelled to Moscow and Leningrad with the delegation of Czechoslovak Communists, artists and intellectuals. Two years later, he published studies and articles on Russian avant-garde art and culture in the book titled *Soviet Culture* (*Советска култура*, *Sovětská kultura*, 1927). During the 1920s, Teige wrote about Russian avant-garde art and culture with enthusiasm, sometimes with a lack of criticism and partially using the pamphlet style. On the other hand, in the 1930s, while defending the Leninist tradition, his interpretations of the Russian avant-garde assumed a historical significance. The focus of this paper is on Teige's interpretation of Russian constructivism in architecture and art, on Soviet cinematography and typography, but also on the influence of the Russian avant-garde on Teige's theoretical thinking.

Keywords: Karel Teige, Russian avant-garde, constructivism, Soviet culture, Czech avant-garde.

ОЛГА АЛЕКСЕЈЕВНА КОРОЛЬОВА
(СМОЛЕНСК)

ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЙ ФОН ТОПОНИМОВ СМОЛЕНСКОГО КРАЯ

В докладе рассматривается историко-культурный фон, нашедший свое отражение в топонимии Смоленского края. Территория, на которой образовалось Смоленское княжество, была населена восточными балтами. Славянские племена появились здесь лишь с IX века.

Географическое положение края в верховьях трех больших рек (Днепра, Двины и Волги) играло огромную роль. Торговый путь «из варяг в греки» способствовал расцвету Смоленского княжества. Большой и важный отрезок пути «из варяг в греки» проходил через смоленские земли, кроме того, в древние времена здесь были волоковые пути, по которым лодки перетаскивали вручную по суше. По мнению ученых, историю Смоленского края можно разделить на несколько этапов, которые отражают важнейшие события в жизни края: 1) доисторический период: от древнейших времен до XI века; 2) период образования и расцвета Смоленского княжества: от XI века до 1404 года; 3) литовский период: с 1404 года до 1514 года; 4) московский период: с 1514 года по 1611 год; 5) польский период: с 1611 по 1654 год; 6) период развития Смоленского края как провинции России: с 1654 по 1812 год; 7) современный период: XIX - начало XXI века.

С середины XVII века Смоленск стал играть роль опорного пункта Московского государства на западе. Через него проходило сухопутное направление из Москвы в Европу.

Несмотря на существование большого количества исследований (по истории, археологии, географии, социологии, лингвистике), имеющих отношение к Смоленской земле, в ее истории еще остается много «белых пятен», поэтому одним из источников, позволяющих раскрыть те или иные неясные и неразрешенные до настоящего времени вопросы, является ономастика, и в частности, топонимика.

Ключевые слова: топоним, топонимика, Смоленское княжество, племена.

The paper examines the historical and cultural background, which is reflected in the toponymy of the Smolensk region. The territory where the Smolensk Principality was formed was inhabited by Eastern Balts. Slavic tribes appeared here only in the 9th century.

The geographical location of the region in the upper reaches of three large rivers (the Dnieper, the Dvina and the Volga) played a huge role. The trade route

---

“from the Varangians to the Greeks” contributed to the flourishing of the Smolensk Principality. A large and important part of the route “from the Varangians to the Greeks” passed through the Smolensk lands; in addition, in ancient times there were portage routes along which boats were carried overland. According to scientists, the history of the Smolensk region can be divided into several stages, which reflect the most important events in its life: 1) the prehistoric period: from ancient times to the 11th century; 2) the period of formation and prosperity of the Smolensk Principality: from the 11th century to 1404; 3) Lithuanian period: from 1404 to 1514; 4) Moscow period: from 1514 to 1611; 5) Polish period: from 1611 to 1654; 6) the period of development of the Smolensk region as a province of Russia: from 1654 to 1812; 7) the modern period: 19th – early 21st centuries.

Since the mid-17th century, Smolensk has played the role of a stronghold of the Moscow State in the west. The land route from Moscow to Europe passed through it.

Despite a large number of studies (on history, archaeology, geography, sociology, linguistics) related to the Smolensk region, there are still many “blank spots” in its history, therefore one of the sources that allows us to reveal certain unclear and unresolved issues is onomastics, and in particular, toponymy.

Keywords: toponym, toponymy, Smolensk Principality, tribes.

СУШАНА КОС (ЗАГРЕБ)

HAŠEKOVA TRADICIJA U ČEŠKOJ KNJIŽEVNOSTI

Izlaganje se bavi proznim autorima čija djela predstavljaju nastavak specifičnog češkog proznog žanra koji je inaugurirao slavni Jaroslav Hašek. Na temelju izabranih primjera koji uključuju kako češke književne klasike, tako i mlade suvremene češke autore, u referatu se pokazuje na koji način ovaj živahan i vječno promjenjiv pripovjedni žanr drži korak s promjenama književnih trendova i preživljava izazove novih generacija čitatelja.

Ključne riječi: češki pripovjedni žanr, Jaroslav Hašek, Bohumil Hrabal, suvremeni češki autori.

The presentation deals with the prose authors whose works represent the continuation of the specific Czech prose genre inaugurated by the famous Jaroslav Hašek. Based on selected examples encompassing both Czech classics and young contemporary Czech authors, the article shows in which way this lively and ever-changing narrative form corresponds with the changes of literary trends and manages to survive the test of time.

Keywords: Czech narrative genre, Jaroslav Hašek, Bohumil Hrabal, contemporary Czech authors.

ИВАНА КОЧЕВСКИ
(БЕОГРАД)

„ПРИКЉУЧЕНИЈА” ВРЛОГ СОЛДАТА ХАШЕКА КАО ПИШЧЕВ *MODUS VIVENDI* И *MODUS OPERANDI*

Рад представља својеврсну ретроспекцију Хашековог књижевног остварења издељену према уочљивим тематским целинама његовог књижевног опуса. У оквиру ових целина настојали смо да компаративно представимо познате елементе из пишчевог живота у виду фактографских података, те да се истовремено осврнемо на садржај пишчевих кратких прича, као и романа, који паралелно имају везе са оним што је Хашек уистину проживео. У ту сврху користили смо обиман корпус пишчевих приповедака сабраних у познатим антологијским и тематским изборима, као и неколицину монографија о књижевниковом животу различитих аутора. Овим радом желели смо да покажемо да је лежерност којом су писане приче Јарослава Хашека била и начин на који је он сам живео, односно, да у већини случајева фикција и живот постају једно, те да их је најчешће тешко разлучити у Хашековом случају.

Кључне речи: Јарослав Хашек, биографија, авантура, кратке приче, мистификација, сатира, добри војник Швејк.

This work is a kind of review of Hašek's literary oeuvre, organised according to the conspicuous thematic sections of his literary output. Within these sections, we have attempted to compare known elements from the writer's life in the form of factual data and at the same time to look back at the content of the writer's stories and novels, which have a parallel to what Hašek actually experienced. For this purpose, we have used an extensive corpus of the writer's short stories collected in well-known anthological and thematic selections, as well as several monographs on the writer's life by various authors. The aim of this paper was to show that the casualness with which Jaroslav Hašek's stories were written was also the way in which he himself lived, i.e. that in most cases fiction and life become one, and that in Hašek's case it is often difficult to tell them apart.

Keywords: Jaroslav Hašek, biography, adventure, short stories, mystification, satire, good soldier Švejk.

НЕЛЛИ АЛЕКСАНДРОВНА КРАСОВСКАЯ

ТЕКСТЫ СОВРЕМЕННЫХ РОССИЙСКИХ АВТОРОВ В УЧЕБНОМ ПОСОБИИ ПО РКИ

Современная российская литература мало представлена в учебной литературе. Аутентичных текстов из произведений современных российских авторов особенно не хватает в пособиях для иностранцев, изучающих русский язык. В докладе пойдет речь о созданном учебном пособии для владеющих русским языком на уровне В1-В2, включающем тексты современных российских авторов. Пособие имеет следующую структуру: информация ознакомительного характера, предтекстовые задания, фрагменты текста, затекстовые задания, а также тесты, которые могут быть отнесены к контрольным по каждому представленному автору. Основное содержание пособия включает в себя материалы, связанные с творчеством В.О. Пелевина, Г.Ш. Яхиной, В.С. Токаревой, Н.Ю. Абгарян, В.Ю. Постникова, Лады Бланк, Б. Рыжего.

Материал пособия содержит много общекультурной и лингвистической информации. Задания к аутентичным текстам направлены на понимание содержания текстов, а также на анализ языковых особенностей. Лингвистические задания по текстам направлены на более глубокое освоение лексических и фразеологических единиц. В пособии представлен определенный объем ономастической лексики: антропонимов, топонимов, урбонимов. Ряд заданий направлен на работу с терминами и терминологическими сочетаниями.

Материалы учебного пособия (*Тексты современных российских авторов на уроках РКИ: учеб. пособие для владеющих русским языком на уровне В-1–В-2 [Электронный ресурс] / авт.-сост.: Л. Б. Барулина, Н. А. Красовская, И. В. Ледовская, И. А. Проничева, Б. В. Черенкова ; отв. ред. Н. А. Красовская. – Электрон. дан. – Тула : Тульский полиграфист 1, 2023*) возможно использовать как на занятиях в университетах, так и на любых дополнительных занятиях по русскому языку как иностранному.

Ключевые слова: русский язык как иностранный, аутентичный текст, учебное пособие, современная российская литература.

Modern Russian literature is poorly represented in educational literature. Authentic texts from the works of modern Russian authors are especially lacking in textbooks for foreigners studying the Russian language. The report will discuss the created textbook for those who speak Russian at level B1-B2, which includes texts by modern Russian authors. The manual has the following structure: informational information, pre-text tasks, text fragments, post-text tasks,

as well as tests that can be classified as tests for each presented author. The main content of the manual includes materials related to the work of V.O. Pelevina, G.Sh. Yakhina, V.S. Tokareva, N.Yu. Abgaryan, V.Yu. Postnikova, Lada Blank, B. Ryzhego.

The material in the manual contains a lot of general cultural and linguistic information. Assignments to authentic texts are aimed at understanding the content of the texts, as well as analyzing linguistic features. Linguistic tasks on texts are aimed at deeper mastery of lexical and phraseological units. The manual presents a certain amount of onomastic vocabulary: anthroponyms, toponyms, urbonyms. A number of tasks are aimed at working with terms and terminological combinations.

Materials of the textbook (*Texts of modern Russian authors in RFL lessons: textbook for those who speak Russian at level B-1–B-2 [Electronic resource] / author: L. B. Barulina, N. A. Krasovskaya, I. V. Ledovskaya, I. A. Pronicheva, B. V. Cherenkova; editor-in-chief N. A. Krasovskaya. – Electronic data. – Tula: Tula Polygraphist 1, 2023*) can be used both in classes at universities, and in any additional classes in Russian as a foreign language.

Keywords: Russian as a foreign language, authentic text, textbook, modern Russian literature.

**ОЛЕСЬА ВИКТОРОВНА ЛАЗАРЕВА, ЮЖАН
(МОСКВА)**

ЗАИМСТВОВАНИЯ ИЗ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК ИСТОЧНИК ФОРМИРОВАНИЯ ТЕРМИНОСИСТЕМЫ СФЕРЫ МЕЖДУНАРОДНАЯ ТОРГОВЛЯ

Объектом проведенного исследования стала система терминологических единиц, описывающих участников, предметы, процессы (и их составляющие) международной торговли. Терминологическая система сферы международной торговля в русском языке в значительной степени сформирована на основе заимствований из английского языка, термины-англицизмы стали предметом анализа.

Классификация англицизмов в рассматриваемой терминологической системе базируется на понятийном (лексическом) критерии (термины дифференцируются по их общесодержательным чертам; выстраивается их тематическая классификация, выявляются зоны пересечения терминов международная торговля с терминологическими системами банковского дела, биржевого дела, маркетинга и менеджмента и др.).

Грамматический (морфологический) критерий является вторым ос-

нованием классификации, которая выстраивается по характеру ингерентных категориальных свойств терминов. Данные свойства описываются по степени освоения заимствованного термина: англицизмы при вхождении в систему русского языка переживают фонетическую, графическую, морфологическую, адаптацию. Маркеры освоенности знака существуют на каждом из языковых уровней, так как дифференцируют единицы по степени включения слова в конкретную подсистему и иллюстрируют этапы вхождения заимствования в русский язык.

Третьим критерием классификации терминов английского происхождения сферы международная торговля в русском языке является степень их семантической и стилистической освоенности, что стало возможным при анализе их функционирования. При выявлении актуальных во внешнеторговой коммуникации знаков-заимствований и их функциональных особенностей было установлено, что они обнаруживают различия по параметру доминантности как в зависимости от критерия адаптации, так и вне его зависимости. Большая часть рассмотренных заимствований сферы международная торговля в русском языке, обладают полифункциональностью и частотностью при межкультурном торговом общении что указывает на достаточную степень освоения.

Данным языковым знакам также свойствен высокий словообразовательный потенциал, детерминирующий их широкое применение в профессиональной речи, распространение за её пределы и, как следствие, регистрацию терминов в роли общеупотребительных языковых единиц.

Ключевые слова: терминосистема, сфера международная торговля, англицизмы, термин, заимствование.

The object of the study was a system of terminological units describing participants, subjects, processes (and their components) of international trade. The terminological system of the sphere of international trade in Russian is largely formed on the basis of borrowings from English, thus Anglicisms became the subject of analysis.

The classification of Anglicisms in the terminological system in question is based on the conceptual (lexical) criterion (terms are differentiated according to their common content features; their thematic classification is constructed, zones of intersection of terms of international trade with the terminological systems of banking, stock exchange, marketing and management are identified, etc.).

The grammatical (morphological) criterion is the second basis of the classification, which is based on the nature of inherent categorical properties of terms. These properties are described by the degree of development of the borrowed term: when entering the Russian language system, Anglicisms experience phonetic, graphemic, morphological, adaptation. Label markers exist at each of the

language levels, as they differentiate units by the degree of inclusion of a word in a particular subsystem and illustrate the stages of the borrowed entry in Russian.

The third criterion of classification of terms of English origin of the sphere of international trade in Russian is the degree of their semantic and stylistic development, which became possible when analyzing their functioning. When identifying the actual signs-borrowings in foreign trade communication and their functional features, it was found that they reveal differences in the parameter of dominance, both depending on the criterion of adaptation and regardless of its dependence. Most of the considered borrowings of the sphere of international trade in Russian have a multifunctionality and frequency with intercultural trade communication that indicates a sufficient degree of development.

These linguistic signs also have a high vocabulary potential, determining their wide use in professional speech, distribution beyond it and, as a consequence, registration of terms in the role of common language units.

Keywords: terminology, international trade sphere, Anglicism, term, borrowing.

**АНА МАРГАРЕТА ЛАЧОК, ДАНИЕЛА МАРЧОК
(НОВИ САД)**

VPLYV NÁREČIA A SRBSKÉHO JAZYKA NA PÍ SOMNÉ PREJAVY ŽIAKOV VYŠŠÍCH ROČNÍKOV V SLOVENSKEJ VOJVODINSKEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLE V KYSÁČI

V rámci svojich výskumov sa slovenskí vojvodinskí lingvisti zaoberali väčšinou dialektológiou, kontrastívnymi lingvistickými výskumami, konfrontačnou a aplikovanou lingvistikou, textovou lingvistikou, bilingvizmom, frazeológiou či skúmaním ústnych prejavov detí v materskej škole, no zatiaľ nebolo uskutočnené systematickejšie skúmanie ústnych a písomných prejavov žiakov slovenských vojvodinských základných škôl na hodinách slovenčiny so zreteľom na slovensko-srbský bilingvizmus. Prvoradým cieľom našej práce bolo zistiť, či a v akej miere vplýva nárečie a srbský jazyk na písomné prejavy žiakov v slovenčine. Uplatnili sme pritom explanačnú metódu a metódu analýzy produktov činnosti žiakov. Predmetom nášho príspevku sú písomné prejavy žiakov 2. stupňa Základnej školy Ludovíta Štúra v Kysáči (Vojvodina, Srbsko), ktoré vznikli na hodinách slovenského jazyka v školskom roku 2021/2022. Pre výskum vo vyšších ročníkoch základnej školy sme sa rozhodli preto, lebo sa domnievame, že žiaci v tomto veku sú už dostatočne spôsobilí vedome rozlišovať dva jazykové kódy a vďaka už nadobudnutým jazykovým

---

znalostiam sú schopní rozlíšiť spisovné a nespisovné slová, resp. konštrukcie.

Kľúčové slová: Vojvodina, Kysáč, základná škola, písomné prejavy žiakov, stredoslovenské nárečie, srbský jazyk.

In the framework of their research, Slovak Vojvodina linguists have mostly dealt with dialectology, contrastive linguistic researches, comparative and applied linguistics, text linguistics, bilingualism, phraseology or the examination of the oral expressions of kindergarten children, but a systematic research of the oral and written expressions of Slovak Vojvodina elementary school students has not yet been carried out. The main aim of our research was to find out whether and to what extent the dialect and the Serbian language influence elementary school students' written expressions in Slovak. We applied the explanatory method and the method of analyzing the products of the students' activities. The paper discusses written speeches of the 2nd grade students of Ľudovít Štúr Elementary School in Kysáč (Vojvodina, Serbia), which were created during the Slovak language lessons in the 2021-22 school year. We decided to conduct research in the upper grades of elementary school because students at this age are expected to be already sufficiently capable of consciously distinguishing two language codes and, thanks to the already acquired knowledge about language, they are able to distinguish literary and non-literary lexemes or language constructs.

Keywords: Vojvodina, Kysáč, elementary school, elementary school students' written expressions, Central Slovak dialect, Serbian language.

**ДИМИТРИНА СПАСОВА ЛЕСНЕВСКА
(СОФИЈА)**

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ

Статья посвящена проблемам перевода в современную цифровую эпоху. Актуальность доклада состоит в том, что в условиях информатизации культуры, науки и образования, когда машинный перевод и различные системы перевода на базе искусственного интеллекта непрерывно совершенствуются в ответ на растущий спрос на межъязыковую коммуникацию, возрастает необходимость в определении профессионального стандарта переводчика-человека, выявлении лингвокогнитивных механизмов перевода и роли перевода при обучении иностранным языкам. В докладе выявлена суть переводческой деятельности как глубокий процесс конвергенции национально-культурных концептосфер, проанализирован когнитивно-коммуникативный метод обучения иностранным языкам, при котором перевод применяется как эффективное средство обучения и контроля

студентов. Представлена специфика учебного и профессионального перевода, а также письменного и устного перевода. Рассмотрены особенности перевода художественной литературы и перевода в узкопрофессиональной сфере. Целью работы является описание основных аспектов современной переводческой деятельности. В соответствии с целью определены следующие задачи: выявить и проанализировать проблематику переводоведения и дидактики перевода в эпоху цифровых технологий. Проанализированы трудности перевода в области антропонимии, фразеологии, терминологии, лингвокультурологии, этнолингвистики. На примере славянского переводческого дискурса (болгарские, русские, польские, чешские переводные тексты) рассмотрены особенности перевода коммерческой корреспонденции, прокомментирована специфика перевода кинодискурса, представлены трудности в практике судебного переводчика. Проводится разграничение достоинств и недостатков цифрового перевода и перевода человека, рассмотрено их взаимодействие. В заключение доклада подчеркивается первостепенная роль человека в переводческой деятельности.

Ключевые слова: переводческая деятельность, теория перевода, дидактика перевода, межкультурная коммуникация, межъязыковое общение, когнитивно-коммуникативный метод обучения иностранному языку, учебный перевод, профессиональный перевод, цифровой перевод, трудности перевода.

The article focuses on the problems of translation in the modern digital age. The relevance of the paper lies in the fact that in the conditions of informatization of culture, science and education, when machine translation and various translation systems based on artificial intelligence are continuously being improved in response to the growing demand for interlanguage communication, there is an increasing need to determine the professional standard of a human translator, identify linguocognitive translation mechanisms and the role of translation in teaching foreign languages. The report reveals the essence of translation activity as a deep process of convergence of national and cultural conceptual spheres, analyzes the cognitive and communicative method of teaching foreign languages, in which translation is used as an effective means of teaching and controlling students. The specifics of educational and professional translation, as well as written and oral translation, are presented. The features of the translation of fiction and translation in a highly professional field are considered. The purpose of the work is to describe the main aspects of modern translation activities. In accordance with the goal, the following tasks are defined: to identify and analyze the problems of translation studies and translation didactics in the digital age. The difficulties of translation in the field of anthroponymy, phraseology, terminology, linguoculturology, ethnolinguistics are analyzed. Using the example of Slavic translation discourse (Bulgarian, Russian,

---

Polish, Czech translated texts), the features of the translation of commercial correspondence are considered, the specifics of the translation of the film discourse are commented on, difficulties in the practice of a judicial translator are presented. A distinction is made between the advantages and disadvantages of digital translation and human translation, and their interaction is considered. In conclusion, the report emphasizes the primary role of human beings in translation activities.

Keywords: translation activity, translation theory, translation didactics, intercultural communication, interlanguage communication, cognitive-communicative method of teaching a foreign language, educational translation, professional translation, digital translation, translation difficulties.

АНА МАРИЋ
(БЕОГРАД)

ПРЕИСПИТИВАЊЕ МИТА КАО ФЕМИНИСТИЧКИ АНГАЖМАН НА ПРИМЕРУ ДРАМА ЈАНЕ ЈУРАЊОВЕ И ЗОРИЦЕ ЈЕВРЕМОВИЋ

Рад је посвећен стваралаштву словачке списатељице Јане Јурањове и српске драматуршкиње и редитељке Зорице Јевремовић. Јурањова је једна од оснивачица феминистичког удружења „Аспект” и етаблирана прозна и драмска списатељица, а Јевремовићева пионирка у области ангажованог политичког и феминистичког позоришта и у подручју *site-specific* перформанса. Анализираћемо поетику њихових драма из деведесетих година (превасходно „Саломе” Ј. Јурањове и „Пут у непознато или потрага за богињом Клио” З. Јевремовић, где такође фигурира лик Саломе као споредна јунакиња) из перспективе феминистичких теорија и гендерних студија. Обе ауторке упориште за анализу актуелних друштвених догађања налазе у библијским или старогрчким митовима, те у раду посматрамо померања тежишта додељених (гендерних) улога приликом градње драмских ликова у односу на оригиналне митове.

The paper studies the works of Slovak author Jana Juráňová and Serbian playwright and director Zorica Jevremović. Juráňová is one of the founders of the “Aspekt” feminist association and an established author of drama and fiction, and Jevremović is a pioneer in the field of committed feminist theatre and in the domain of *site-specific* performances. We will analyse the poetics of their plays from the 1990s (specifically Jana Juráňová’s *Salome* and Z. Jevremović’s *A Journey into the Impossible or the Pursuit of the Goddess Clio*, where the character of Salome also appears as a minor heroine) from the perspective of

---

feminist theory and gender studies. Both authors find their point of reference for the analysis of current social events in biblical or classical Greek myths, so the paper observes the shift in focus of the assigned (gender) roles in the construction of dramatic characters in regard to the original myths.

БИЉАНА МАРИЋ
(БЕОГРАД)

РУСКИ КСЕНОПОКАЗАТЕЉИ У ПРЕВОДУ НА СРПСКИ (НА МАТЕРИЈАЛУ РОМАНА Ф.М. ДОСТОЈЕВСКОГ)

У раду ћемо се бавити начинима превођења руских маркера туђег говора на српски језик. У центру пажње налазиће се они ксенопоказатељи (према термину Н. Арутјунове) који се срећу у језику романа Ф. М. Достојевског – *мол* и *дескатъ*. Интересоваће нас којим стратегијама су прибегавали преводиоци романа Достојевског у стварању ефекта полифоније, с обзиром на то да ове речце-ксенопоказатељи и иначе имају такву функцију, а у делима Достојевског посебно.

Кључне речи: ксенопоказатељи, превод, руски, српски, Достојевски.

The paper will discuss ways of translating Russian markers of other people's speech into the Serbian language. The focus will be on those xenomarkers (according to N. Arutyunova's term) that are found in the language of the novels by F. M. Dostoyevsky – the particles *мол* and *дескатъ*. We will be interested in what strategies the translators of Dostoyevsky's novels resorted to in order to create the effect of polyphony, given that these words-xenomarkers have such a function, and especially in Dostoyevsky's works.

Keywords: markers of other people's speech, translation, Russian, Serbian, Dostoyevsky.

РАДМИЛО МАРОЈЕВИЋ
(БАЊА ЛУКА, БЕОГРАД)

ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКИ, ГРАМАТИЧКИ И ФОНЕТСКО-ФОНОЛОШКИ ОПТИМУМ У НАСТАВИ РУСКОГ ЈЕЗИКА У СРПСКОЈ СРЕДИНИ

У овом раду образлаже се потреба одређивања оптимума од пет хиљада речи уместо лексичких минимума од хиљаду, две и три хиљаде речи

према разредима и годинама студија, при чему би се тај оптимум допунио са аспекта међујезичких хомонима и паронима.

У настави граматике посебну пажњу треба обратити на области које нису подједнако рашчлањене у два језика (партиципски систем, систем прошлих времена).

Од учења о интонационим конструкцијама много је важније указивати на диференцијалну функцију побочних и главних акцената и на специфичности реда речи и функционалне перспективе реченице у два језика.

In the paper “Lexico-Semantic, Grammatical and Phonetic-Phonological Optimum in the Teaching of the Russian Language in the Serbian Environment”, the need to determine the optimum of five thousand words, instead of the lexical minimum of one, two and three thousand words according to the classes and years of study, is explained, whereby this optimum is supplemented from the aspect of interlanguage homonyms and paronyms.

In the teaching of grammar, special attention should be paid to areas that are not equally parsed in the two languages (participial system, past tense system).

Much more important than learning about intonation constructions is to point out the differential function of side and main accents, and the specifics of word order and the functional perspective of the sentence in the two languages.

КРИСТИНА МИКАВИЦА
(БЕОГРАД)

СРПСКА КОМУНИКАЦИОНА КУЛТУРА КАО ПРЕДМЕТ УСВАЈАЊА И ДИДАКТИЧКОГ ТРАНСПОНОВАЊА У УЦБЕНИКУ ЗА НОСИОЦЕ РУСКОГ ЈЕЗИКА

У раду се разматрају норме, традиције, вербална и невербална средства српске националне комуникационе културе (ситуациони модел анализе) који су предмет усвајања у настави српског као инословенског језика. Пажња се обраћа на специфичности обележја српске комуникационе културе у односу на руску (неподударање, ендемичност, лакунарност), које су методички релеванте јер могу изазвати међукултурну интерференцију или пак чуђење, недоумице, наедекватну интерпретацију код реципијента. Аутор се, с једне стране, позива на сопствена искуства из операционалне етапе наставе коју изводи већ две године, а с друге, на оно што нуди најбитнији чинилац препаративне етапе – уџбеник као модел наставног процеса. Као материјал за уџбеничку анализу послужило је дело Јулије Л. Шапић *Говори српски да те цео свет разуме*.

Кључне речи: српски језик као инословенски, српска комуникациона култура, усвајање норми, традиција, средстава српске комуникационе културе посредством уџбеника.

The paper discusses the norms, traditions, verbal and non-verbal means of Serbian national communication culture (analysed after the situational model), which are methodologically relevant because they can cause intercultural interference or surprise, doubts or inadequate interpretation with the recipients. On the one hand, the author relies on her own experiences from the operational stage of teaching already two years under way, and on the other, on what is offered by the most important factor in the preparatory stage – the textbook as a model of the teaching process. Julija L. Šapić's publication *Speak Serbian So That Everyone Can Understand You (Govori srpski da te ceo svet razume)* was used as the material for textbook analysis.

Keywords: Serbian as a foreign Slavic language, Serbian communication culture, norm acquisition, tradition, textbook-based means of Serbian communication culture.

**ЕЛИЦА ДИМИТРОВА МИЛАНОВА
(ПЛОВДИВ)**

С КЕМ ЛЕГЧЕ ЖИТЬ – С РУСАЛКОЙ ИЛИ С БАБОЙ-ЯГОЙ? (ПЕРЕНОСНОЕ ЗНАЧЕНИЕ МИФОНИМОВ)

Работа исследует мифонимы, которые кроме своего основного значения – называть мифологические существа, приобрели переносное значение – называть особенности внешности и характера человека.

Работа исследует исконные образы, которые стоят за мифонимом. Образы рассматриваются по группам на основе двух признаков – лексикосемантические особенности и распространенность в разных культурах.

Специальное внимание уделяется переносному значению слова и его употреблению в современном русском языке.

This work explores those mythonyms, which, in addition to their principal meaning – to denote a mythological form, have received a figurative meaning – to show the peculiar features of a person's appearance and character. The work traces the primary characters standing behind the mythonym, which have been classified based on two criteria – lexico semantics and their occurrence in different cultures. Special attention is paid to the mythonym's figurative meaning and its function in the contemporary Russian language.

Нада Милићевић (Београд)

ВЕРБАТИМ ТЕАТАР КИРИЛА СЕРЕБРЕНИКОВА – „СТАЉИНОВА САХРАНА”

Овај рад се бави проучавањем вербатим технике на примеру документарне представе Кирила Семјоновича Серебреникова „Стаљинова сахрана”. Ова поставка изведена је само једанпут, 2016. године на сцени московског позоришта „Гогољ центар”. Овај документарни експеримент настао је као реакција и бунт самог редитеља на све учесталије покушаје рехабилитације Стаљина у савременом руском друштву, због чега је за почетну тачку управо и био узет дан његове сахране. Серебреников користи аутентичне филмске и дневничке записе, мемоаре, аудиоматеријале, фотографије и писма. Помоћу документарне грађе он убедљиво показује контраст између појединца и масе, уметности и власти, слободе и диктатуре, добра и зла, вечног живота и смрти.

Користећи вербатим технику интервјуисања, он је изводио на сцену сведоке који су одговарали на исто питање „Да ли је Стаљин заиста мртав?”. Монолози сведока су били аутентични, искрени, спонтани и емотивни, чиме је створена потпуна слика о култу Стаљина и утицаја тоталитарног режима на друштво, али и на појединце.

Кључне речи: вербатим, савремена драматургија, нова драма, Кирил Серебреников, Гогољ центар.

This paper is focused on the research of verbatim technique on the example of Kirill Semyonovich Serebrenikov's documentary play *Stalin's Funeral*. This play was only performed once, in 2016, on the stage of the Gogol Center Theater in Moscow. This documentary experiment was created as the director's own reaction and a rebellion to the increasing attempts to rehabilitate Stalin in contemporary Russian society, so the day of his funeral was taken as the starting point. Serebrenikov uses authentic film footage and diary notes, memoirs, audio materials, photographic material and personal letters. Using documentary material, he convincingly shows the contrast between the individual and the masses, art and power, freedom and dictatorship, good and evil, eternal life and death.

Using the verbatim interview technique, he staged witnesses who responded to the same question: "Is Stalin really dead?". The witnesses' monologues were authentic, sincere, spontaneous and emotional, creating a complete narrative of the cult of Stalin and the impact of the totalitarian regime on both society and individuals.

Keywords: verbatim, contemporary dramaturgy, new drama, Kirill Serebrennikov, Gogol Centre.

СТЕФАН МИЛОШЕВИЋ
(БЕОГРАД)

О ПРЕВОЂЕЊУ КУЛТУРНО МАРКИРАНЕ ЛЕКСИКЕ СА СРПСКОГ НА РУСКИ ЈЕЗИК (НА ПРИМЕРУ ПРЕВОДА РОМАНА *НЕЧИСТА КРВ* БОРИСАВА СТАНКОВИЋА)

У првом делу рада даје се кратак осврт на постојеће термине и методолошке приступе проучавању културно маркиране лексике у оквиру контрастивне лексикологије и теорије превођења. Други део рада посвећен је анализи такве лексике у роману Нечиста крв и његовом преводу на руски језик помоћу модела дескриптивне анализе који подразумева контекстуализацију и карактеризацију превода, одређивање културног амбијента на који се односе културно маркиране елементи у тексту и идентификовање преводилачких техника за њихово преношење. На теоријском плану циљ рада је да се провери модел дескриптивне анализе на материјалу двају словенских језика, а на практичном да се сачини типологија коришћених преводичаких техника за преношење културно маркиране лексике и укаже да ли се преводилац руководио стратегијом одомаћивања или отуђивања текста.

Кључне речи: културно маркирана лексика, превод, дескриптивна анализа, Нечиста крв, преводилачке технике и поступци, српски језик, руски језик.

The first part of the paper supplies a brief overview of the existing terms and methodological approaches to the study of culturally marked vocabulary within the framework of contrastive lexicology and translation theory. The second part of the paper touches on the analysis of such vocabulary in the novel *Impure Blood* and its translation into the Russian language using the model of descriptive analysis, which includes the contextualization and characterization of the translation, determination of the cultural background which the culturally marked elements in the text refer to, and the identification of translation techniques for their transmission. At a theoretical level, the paper aims to verify the model of descriptive analysis using the materials from two Slavic languages, and at a practical level, to draw up a typology of the used translation techniques for transmitting culturally marked vocabulary and to show whether the translator was guided by the domestication or foreignization strategy when translating the text.

Keywords: culturally marked vocabulary, translation, descriptive analysis, *Impure Blood*, translation techniques and methodology, Serbian language, Russian language.

НИКОЛА МИЉКОВИЋ
(БЕОГРАД)

БОРИСЛАВ ПЕКИЋ И ОЛЕГ ЗОБЕРН: ДВА ЛИТЕРАРНА ЧИТАЊА *НОВОГ ЗАВЕТА*

У раду се повлачи паралела између романа-првенца *Време чуда* (1965) Борислава Пекића и романа-првенца *Аутобиографија Исусова* (2018) руског писца Олега Зоберна. У фокусу су интерпретације јеванђеоских чуда и фигура Исуса Христа, којима се приступа са циљем пародирања и демистификације (Пекић), тј. интерпретације у земаљској, људској равни (Зоберн). Оба писца своје текстове граде на изванредном познавању текста *Светог писма*, користећи се при томе (пост)модернистичким механизмима као што су пародија, интерполација туђег текста, мистификација, квазицитати итд. Иако и Пекић и Зоберн имају исту полазну тачку (новозаветни текст), интенција двају романа се суштински разликује.

Кључне речи: Борислав Пекић, Олег Зоберн, *Нови завет*, Исус Христос, чудо.

The paper draws a parallel between Borislav Pekić's first novel *The Time of Miracles* (1965) and *The Autobiography of Jesus Christ* (2018), the debut novel of the Russian writer Oleg Zobern. The focus is placed on interpretations of the Gospel miracles and figures of Jesus Christ, which are addressed with the aim of parody and demystification (Pekić), i.e. interpretations on the earthly, human level (Zobern). Both writers build their texts on an extraordinary knowledge of the text of the Holy Scriptures, employing (post)modernist mechanisms such as parody, interpolation of someone else's text, mystification, quasi-citations, etc. Although both Pekić and Zobern depart from the same starting point (the New Testament text), the intention of the two novels is fundamentally different.

Keywords: Borislav Pekić, Oleg Zobern, New Testament, Jesus Christ, miracle.

ВАЛЕРИЈ МИХАЈЛОВИЧ МОКИЈЕНКО
(САНКТ-ПЕТЕРБУРГ)

ИЗ ИСТОРИИ СЛАВЯНСКИХ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ БИБЛЕИЗМОВ (*ЗЕМЛЯ ОБЕТОВАННАЯ*)

Известно, какое судьбоносное влияние на историю литературных языков Славии оказали переводы Библии. С одной стороны, они укрепляли и расширяли узнаваемость лексики и фразеологии, обусловленную прасла-

вянской генетикой. С другой стороны, конфессиональные и другие различия накладывали на такие переводы свою специфику, что приводило к достаточно большой дифференциации лексико-фразеологического фонда библеизмов в славянских языках. Особо действенной при этом оказывалась ориентация на книжную или разговорную норму, избираемую при переводе. В докладе такого рода сходства и различия демонстрируются на примере истории библейского фразеологизма *земля обетованная*, который в русском языке имеет высокую (книжную) стилистику и положительную семантику – ‘место, куда кто-л. страстно мечтает и стремится попасть’, ‘предмет страстных желаний, устремлений, надежд и т.п.’, ‘место, где царит довольство, изобилие, счастье’. В то же время в современных публицистических текстах оно обнаруживает стилистический перепад, становясь своего рода журналистской перифразой, обозначающей государство Израиль. Выражение известно всем славянским языкам: бел. *зямля (краіна) абяцаная*, укр. *обітована (обітна) земля (країна), обітований (обітний) край*; пол. *obiecana ziemia*, чеш. *země zaslíbená*, словц. *krajina zaslúbená*, серб. *обећана земља*, хорв. *obećana zemlja*, болг. *обетована земя*, макед. *ветената земја*. При всем формальном сходстве, однако, оно имеет и различную употребительность, и различные стилистические нюансы, и различную ассоциативность, корни которых – в истории соответствующих переводов Библии и судьбе библеизмов.

Ключевые слова: славянские переводы Библии, библеизмы, крылатые слова, библейское выражение земля обетованная.

It is known what a momentous influence Bible translations had on the history of the literary languages of Slavia. On the one hand, they strengthened and expanded the recognition of vocabulary and phraseology due to Proto-Slavic genetics. On the other hand, confessional and other differences imposed their own specifics on such translations, which led to a fairly large differentiation of the lexical and phraseological stock of biblical catchphrases in the Slavic languages. Particularly effective in this case was the orientation towards the bookish or colloquial norm chosen during the translation. The report demonstrates similarities and differences of this kind using the example of the history of the biblical phraseological unit *земля обетованная (Promised Land)*, which in the Russian language has high (bookish) stylistics and positive semantics – ‘the place where smb. passionately dreams and strives to get there’, ‘the object of passionate desires, aspirations, hopes, etc.’, ‘a place where contentment, abundance, happiness reigns’. At the same time, in modern mass media texts it reveals a stylistic difference, becoming a kind of journalistic periphrasis denoting the state of Israel. The expression is known to all Slavic languages: bel. *зямля (краіна) абяцаная*, Ukrainian *обітована (обітна) земля (країна), обітований (обітний) край*; Polish. *obiecana ziemia*, Czech. *země zaslíbená*, Slovak.

---

krajina zaslúbená, Serbian *обећана земља*, Croatian *obećana zemlja*, Bulgarian *обетована земя*, Maced. *ветената земја*. With all the formal similarity, however, it has different usage, different stylistic nuances and different associativity, the roots of which are in the history of the corresponding translations of the Bible and the fate of biblicalisms.

Keywords: Slavic translations of the Bible, biblical loanwords, winged words, biblical expression promised land.

АЛЕКСАНДАР НАУМОВ
(ВЕНЕЦИЈА)

О СМISЛУ ПРЕВОЂЕЊА СТАРЕ СЛОВЕНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ НА САВРЕМЕНЕ ЈЕЗИКЕ

На основу постојећих превода старословенских и старих српских књижевних дела на савремени пољски у реферату говори се о проблемима избора дела, технике превођења, утицају читалачке средине. Покреће се такође питање превода/преноса текста у разним стадијама истог језика.

Кључне речи: Стара бугарска и српска књижевност – савремени преводи; Превод као сведочанство.

On the basis of existing translations of Old Slavic and old Serbian literary works into Modern Polish, the paper discusses the problems of selecting works, translation techniques, and the influence of the reading environment. The issue of translation/transmission of text in various stages of the same language is also raised.

Keywords: Old Bulgarian and Serbian literature - modern translations; Translation as testimony.

МАТИЈА НЕШОВИЋ
(БЕОГРАД)

О НЕКИМ ОСОБЕНОСТИМА РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ У АДМИНИСТРАТИВНОМ СТИЛУ У СРПСКОМ И РУСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се разматрају две досад неистражене особености релативне клаузе у административном стилу у српском и руском језику – редупликација антецедента (нпр. *споразум о признању кривичног дела [...], у ком споразуму су дефинисани и трошкови*) и употреба прескриптивног инфи-

нитива (нпр. *Ментори [...] су обавезни да потпишу одлуке, које доставити деканима званично на одобрење*). Како су ове појаве карактеристичне примарно за односне реченице апозитивног типа (не и рестриктивног), поставља се питање синтаксичког статуса датих клауза – треба ли их анализирати у домену хипотаксе или паратаксе? Овај проблем детаљно је разрађен у генеративној синтакси, због чега се у раду првенствено наслањамо на теорију принципа и параметара (Карни 2013 и др.). Осим тога, пошто су уочени феномени карактеристични за један регистар (и то правни), грађи се приступа и из угла функционалне стилистике (Тошовић 1988; Катњић-Бакаршић 1999) и критичке анализе дискурса (Ван Дејк 1997; Водак/Мејер 2001; Кликовац 2008).

Кључне речи: релативна клауза, административни стил, редупликација антецедента, прескриптивни инфинитив, српски, руски.

This paper explores two peculiarities of the relative clause in the Serbian and Russian bureaucratic language, namely double-headedness (e.g. *sporazum o priznanju krivičnog dela [...], u kom sporazumu su definisani i troškovi*) and the use of prescriptive infinitive (e.g. *Mentori [...] su obavezni da potpišu odluke, koje dostaviti dekanima zvanično na odobrenje*). Since these phenomena are normally confined to nonrestrictive relative clauses, the question of the syntactic nature of such clauses arises – should they be analyzed in terms of parataxis or hypotaxis? As this problem is elaborated in detail within the generative syntax framework, we rely heavily on the theory of principles and parameters (Carney 2013 etc.). Apart from that, considering the fact that the aforementioned phenomena almost exclusively appear in legal texts, the collected data is also analyzed from the perspective of functional stylistics (Tošović 1988; Katnić-Bakaršić 1999) and critical discourse analysis (Van Dijk 1997; Wodak/Meyer 2001; Klikovac 2008).

Keywords: relative clause, bureaucratic language, double-headedness, prescriptive infinitive, Serbian, Russian.

**НАТАЛИЈА ВИКТОРОВНА НОВОСПАСКА
(МОСКВА)**

ИЗБЫТОЧНОСТЬ КАК ФЕНОМЕН ПИСЬМЕННОГО ТЕКСТА

Исследование посвящено феномену языковой избыточности письменного текста на русском языке. В работе рассмотрено наполнение термина избыточность и связанные с ним механизмы компенсации невысказанного смысла с помощью избыточных лексических средств. Методологической

основой исследования послужили труды таких лингвистов, как Е.В. Грудева, С. Кароляк, В.Б. Касевич, Т.В. Черниговская и др. Материал исследования на настоящем этапе составил 263 примера, полученные автором методом сплошной выборки из тестов научных статей по лингвистике, а также из личной картотеки автора, верифицированные текстами Национального корпуса русского языка. Собранные автором примеры избыточности письменных текстов классифицируются по механизмам, лежащим в их основе (на избыточность в детской речи, избыточность как когнитивное нарушение при энцефалопатии различного генеза, избыточность при потере семантических элементов); по дискурсивной принадлежности (на избыточность первичных и вторичных текстов на примере научного и рекламного дискурса, рассмотрены диминутивы и штампированные фразы, содержащие избыточность); по мотивированности структурных элементов языка (избыточность, мотивированная валентностью лексических единиц). Таким образом, было установлено, что в основе избыточности лежат как когнитивные механизмы, так и собственно структурные языковые аспекты.

Ключевые слова: русский язык, избыточность, письменный текст, научный дискурс.

The study is focuses on the phenomenon of linguistic redundancy of written text in Russian. The paper examines the content of the term *redundancy* and the associated mechanisms for compensating for unspoken meaning with the help of redundant lexical means. The methodological basis of the study is the works by such linguists as E.V. Grudeva, S. Karoljak, V.B. Kasevich, T.V. Chernigovskaya and others.

The research material consists of 263 examples obtained with the use of a continuous sampling method from tests of scientific articles on linguistics, as well as from the author's personal file, verified by the texts of the National Corpus of the Russian Language. The examples of redundancy in written texts collected by the author are classified according to the mechanisms underlying them (redundancy in children's speech, redundancy as a cognitive impairment in encephalopathy of various origins, redundancy in the loss of semantic elements); by discursive affiliation (on the redundancy of primary and secondary texts using the example of scientific and advertising discourse, diminutives and stamped phrases containing redundancy are considered); according to the motivation of the structural elements of the language (redundancy motivated by the valence of lexical units). Thus, it was found that redundancy is based on both cognitive mechanisms and the actual structural linguistic aspects.

Keywords: Russian language, redundancy, written text, scientific discourse.

МАРИЈА ОПАЧИЋ
(БЕОГРАД)

СЕМАНТИЧКА МОЗАИЧНОСТ У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се објашњава појам семантичке мозаичности која се јавља на реченичном нивоу руског и српског језика. Грађа нам показује да се семантичка мозаичност у оба анализирана језика остварује исказивањем варијантних значења која се могу истоветно или различито локализовати према припадности семантичкој категорији и семантичким комплексима. Семантичка мозаичност се у реченици уобличава на два основна начина. Уопште гледано, први подразумева низање категоријалних значења у оквиру конститутивних реченичних елемената и аргумената, а други у оквиру предикацијских јединица сложене реченице. Типологија коју излажемо обухвата језичке чињенице из књижевноуметничког и разговорног функционалног стила и темељи се на утврђивању доминантне категоријалне семантике и семантичких компоненти.

Кључне речи: семантичка мозаичност, категоријално значење, доминантна семантика, реченични ниво, руски језик, српски језик.

This paper explains the notion of the collage type semantics which is represented at the sentence level in Russian and Serbian. The material shows us that the collage type semantics of both analyzed languages is realized by the expression of variant categorial meanings from one or more categorial segments within a sentence and its parts into two basic aspects. Generally speaking, the first includes strings of categorial meanings within essential sentence elements and arguments, and the second within predicate units of the compound sentence. The above-mentioned typology comprises language facts from works of literature and colloquial functional style based on the definition of the dominant categorial semantics and semantic components within a whole sentence.

Keywords: collage type semantics, categorial meaning, dominant semantics, sentence level, Russian, Serbian.

МЕЛИНА ПАНАОТОВИЋ
(НОВИ САД)

МЕЋАВА В. СОРОКИНА И МОРФИЈУМ М. БУЛГАКОВА – ЈЕДНО МОГУЋЕ ЧИТАЊЕ

Мотив *морфинизма/наркотика*, као и мотив *мећаве*, схваћен у свом буквалном, метеоролошком, али и у метафоричном значењу (рушење ста-

рог поретка) – чине два важна дискурса руске књижевности. У делу М. Булгакова и В. Сорокина ови мотиви могу се ишчитавати и као доминантни елементи књижевног хронотопа: управо *морфинизам* (тј. наркотици као над-искушење интелектуалца) и *мећава* дају оквире месту и времену радње, како на физичком, спољашњем плану (временски услови; телесне реакције на узимање наркотика), тако и на метафизичком, дубоко унутрашњем (климатски услови схваћени као фактор одређеног психолошког типа јунака; потреба за наркотицима као потреба за другом реалношћу, односно овисност о другачијем поимању стварности).

У свом раду понудићемо једно могуће читање Сорокиновог романа *Мећава* и Булгаковљеве приповетке *Морфијум*. Ова два књижевна текста, осим споменutih мотива, повезује и психолошки тип главног јунака. И код Булгакова, и код Сорокина учавамо јунака интелектуалца, који у суочавању са новим географским, физичким, али и психолошким/душевним околностима, испољава своје слабости. Такође, третманом главног јунака, писци кодирају и друштвене околности епохе у којој стварају, те постављају вечита питања руске књижевности: *ко је крив?*– тј. разматра се идеја повезаности/неповезаности интелектуалца са народом и средином у којој дела; *шта да се ради?*– тј. страхоте стварности се амортизују наркотицима (и Булгаковљев, и Сорокинов лекар посежу за наркотицима најпре из радозналости, а затим услед слабости, овисности); *када ће наступити прави дан?*– наиме, судбином главног јунака (смрћу/препородом) истиче се питање судбине не само појединца, већ и средине која је изнедрила такав психолошки тип.

Кључне речи: морфинизам, мећава, простор, мотив, дискурс.

The motif of morphinism (and narcotics) and the motif of the blizzard, understood in its literal, meteorological, but also in its metaphorical meaning (the destruction of the old order), form two important discourses in Russian literature. In the literary works of M. Bulgakov and V. Sorokin, these motifs can also be read as dominant elements of the literary chronotope.

The main focus of this work is the comparative analysis of Sorokin's novel *The Blizzard* and Bulgakov's short story "Morphine". Apart from the motifs mentioned above, these two literary texts are also linked by the psychological type of the main character. In both Bulgakov's and Sorokin's literary works, the main character is an intellectual whose weaknesses become apparent in the face of new geographical, physical and psychological/mental circumstances. In their treatment of the main character, the authors also encode the social circumstances of the era in which they create and pose the eternal questions of Russian literature: *who is to blame?* (i.e. the idea of the connection/disconnection of an intellectual with the people and the environment in which he works is discussed), *what is to be done?* (i.e. the horrors of reality are suppressed by

narcotics (both Bulgakov's and Sorokin's doctors resort to narcotics, first out of curiosity, then out of weakness, out of addiction), and *when will the true day come?* (the fate of the main character – death/rebirth – raises the question of the fate not only of the individual, but also of the environment that has produced such a psychological type).

Keywords: morphinism, blizzard, space, motif, discourse.

ФЛОДОР ИВАНОВИЧ ПАНКОВ
(МОСКВА)

ОСОБЕННОСТИ РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЫ МИРА: КАТЕГОРИЯ ОТРИЦАНИЯ

Фрагментом национальных языковых картин мира является отрицание – многоуровневая семантическая категория, включающая как формально выраженные, так и подразумеваемые смыслы. При её выражении сочетаются универсальные и специфические черты, эксплицитные и имплицитные средства. Отрицание является также одной из граней русской языковой картины мира.

В русском языке один из эксплицитных способов выражения отрицания – употребление отрицательной частицы или префикса НЕ. Однако это средство не является универсальным. Например, мы легко образуем отрицательные наречия типа *нечасто, нередко*, но вряд ли возможны лексемы **не зачастую, *не подчас*.

Имплицитные средства выражения отрицания представляют специфический фрагмент русской языковой картины мира. Это, в частности, отрицание через утверждение и утверждение через отрицание. Первое значение передаётся при соответствующем интонационном оформлении и смысловых связях предложений в контексте: а) *Вы хотите видеть лаборанта? Придѣт он! Жду те!* б) *Купит он тебе серёжки! Надейся!* Здесь говорящим отрицается факт возможности действия – прихода лаборанта в (а) или покупки серёжек в (б).

При выражении семантики 'утверждение через отрицание' возможны два случая: 1) утверждение, выраженное с одним отрицанием, и 2) утверждение, переданное с помощью двойного отрицания. Так, в ответ на предложение выпить чашечку чая, в качестве согласия можно услышать реплику-реакцию: *Не откажусь*. Одной из разновидностей высказываний с двойным отрицанием является литота: *Не могу не согласиться с вами*.

Ключевые слова: языковая картина мира, русский язык, отрицание.

A fragment of national linguistic world picture is negation, a multilevel

semantic category that includes both formally expressed and implied meanings. Its expression combines universal and specific features, explicit and implicit means. Negation is also one of the facets of the Russian linguistic picture of the world.

In Russian, one of the explicit ways of expressing negation is the use of a negative particle НЕ. However, this tool is not universal. For example, we easily form negative adverbs of the type *нечасто, нередко*, but hardly possible lexemes **не зачастую, *не подчас*.

Implicit means of expressing negation represent a specific fragment of the Russian linguistic world picture. This is negation through affirmation and affirmation through negation. The first value is transmitted with the appropriate intonation design and semantic connections of sentences in the context of: a) *Вы хотите видеть лабора³нта? Приде²т он! Жди²те!* b) *Ку²пит он тебе серёжки! Наде²йся!* Here the speaker denies the fact of the possibility of action – the arrival of a laboratory assistant in (a) or the purchase of earrings in (b).

When expressing the semantics of ‘affirmation through negation’, two cases are possible: 1) a statement with a single negative, and 2) a statement with a double negative. So, in response to an offer to drink a cup of tea, as a consent, you can hear a response-reaction: *Не откажусь*. One of the varieties of statements with double negation is litotes: *Не могу не согласиться с вами*.

Keywords: linguistic picture of the world, Russian language, negation.

МАРИЈАНА ПАПРИЋ
(БЕОГРАД)

ПЕДАГОШКИ ДОПРИНОС МАРИНЕ ПЕТКОВИЋ НОВОЈ КОНЦЕПЦИЈИ УЦБЕНИКА РУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Академска делатност Марине Петковић обично се везује за наставу превођења, тј. учење и подучавање различитим техникама и стиловима читања, тумачења и превођења књижевноуметничког текста. Међутим, њен педагошки рад и допринос у конципирању и изради уцбеника руског језика за основно образовање, иако мање познат нашој академској и стручној јавности, подједнако је важан. У раду критички разматрамо савремену концепцију уцбеника руског језика за други циклус основног образовања у чијој идејној замисли и реализацији Марина Петковић има значајан удео. Реч је о уцбеницима из серије *Привет* и *Орбита* који су доживели бројна издања, а неки од њих се и данас примењују у настави. Циљ рада је да се издвоје опште црте које дате уцбеничке комплете сврставају у категорију модерне уцбеничке литературе и да се истовремено укаже на педа-

гошке иновације по којима се уџбеници из поменутих серија разликују од уџбеника претходних генерација. У раду се примењују дескриптивна и аналитичка метода: описује се структура, садржај и основне функције уџбеника у односу на важеће уџбеничке стандарде, разматра се језички, лексичко-граматички и комуникативно-културолошки план, одабир и квалитет текстова у оквиру микроцелина, лингводидактичка обрада пратећих вежбања за усвајање и обнављање градива и даје се општа оцена уџбеника на основу наведених параметара квалитета. Спроведена анализа показала је да уџбенике из анализираних комплекта одликује јасна структура и прегледна обрада материјала у оквиру микроцелина, разрађена методичка упутства за организацију језичке грађе и вођење часа за наставнике, као и јасне инструкције за израду вежбања и самосталан рад са књигом за ученике. Резултати истраживања јасно указују да су анализирани уџбеници својом структуром, квалитетом садржаја и применом иновативних методичких решења дали смернице модерном концепту уџбеника руског језика и успоставили нове стандарде у области учења страног (руског) језика у нашем основном образовању.

Кључне речи: руски језик, уџбеник руског језика, концепција уџбеника, основно образовање.

Marina Petković's academic activity is usually related to teaching translation, i.e. learning and teaching different techniques and styles of reading, interpreting and translating literary and artistic texts. However, her pedagogical work and contribution in the conception and production of Russian language textbooks for primary education, although less known to our academic and professional public, is equally important. In the paper, we critically examine the contemporary conception of Russian language textbooks for the second cycle of primary education, in the conception and realization of which Marina Petković had a significant share. These are textbooks from the "Privet" and "Orbita" series, which have seen numerous editions, and some of them are still used in class today. The aim of the work is to single out the general features that classify the given textbook sets in the category of modern textbook literature, and to point out the pedagogical innovations by which the textbooks from the mentioned series differ from the textbooks of previous generations. The paper relies on a descriptive and analytical method: the structure, content and basic functions of the textbook are described in relation to the valid textbook standards, the language, lexical-grammatical and communicative-cultural levels are considered, the selection and quality of the texts within the micro-units, the linguistic and didactic processing of the accompanying exercises for the adoption and renewal of the material and a general evaluation of the textbook is given based on the specified quality parameters. The analysis carried out showed that the textbooks from the analyzed sets are characterized by a clear structure and

---

clear processing of the material within micro-units, detailed methodical instructions for organizing language materials and conducting lessons for teachers, as well as clear instructions for creating exercises and independent work with the student's book. The results of the research clearly indicate that the analyzed textbooks with their structure, quality of content and application of innovative methodological solutions gave guidelines to the modern concept of Russian language textbooks and established new standards in the field of learning a foreign (Russian) language in our primary education.

Keywords: Russian language, Russian language textbook, textbook concept, primary education.

СРЂАН ПЕТРОВИЋ
(БЕОГРАД)

РУСКА ЛЕКСИКА ИЗ СФЕРЕ ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВНОСТИ ПРЕД ИЗАЗОВИМА ЛЕКСИКОГРАФИЈЕ У СОВЈЕТСКО ДОБА

У датом раду истражује се лексика из сфере православне духовности у руском језику XX века. Разматра се њен лексикографски опис у речницима из совјетске епохе. Друштвено-историјски контекст и детерминантна обележја лексикографије тога доба умногоме су дефинисали однос према религијској лексици, њен статус, као и приступ лексикографској обради, што се такође осветљава у анализи. Показују се изазови пред којима се налазила лексика из сфере православне духовности у речницима објављеним у руској средини и какве је то лексикографске импликације имало у српској говорној и социокултурној средини.

Кључне речи: совјетска лексикографија, дескриптивни речници, двојезични речници, лексика из сфере православне духовности, руски језик XX века, руска и српска говорна и социокултурна средина.

In this paper, the Orthodox lexicon in the 20th-century Russian language of the is reviewed. Its lexicographic description in dictionaries from the Soviet period is considered. The socio-historical context and determinant features of the lexicography of that era largely determined the relationship to the religious lexicon, its status, as well as the approach to lexicographic description, which is also highlighted in the analysis. The challenges faced by the Orthodox lexicon in the dictionaries published in the Russian environment are shown and what lexicographic implications it had in the Serbian speaking and sociocultural environment.

Keywords: Soviet lexicography, descriptive dictionaries, bilingual dictionaries, Orthodox lexicon, 20th-century Russian language, Russian and Serbian speech and sociocultural environment.

ГЛЕБ ПЕТРОВИЧ ПИЛИПЕНКО
(МОСКВА)

ДОКУМЕНТИРОВАНИЕ СЛАВЯНСКИХ МИНОРИТАРНЫХ ИДИОМОВ В БОСНИИ И ГЕРЦЕГОВИНЕ: ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ КОНТАКТОВ

В докладе будет представлен обзор полевых исследований, проводившихся в 2016-2023 гг. в северной части Боснии и Герцеговины в районе городов Баня-Лука, Приедор, Прнявор, Градишка среди носителей польского, чешского, словенского и украинского языков, потомков переселенцев времен Австро-Венгрии. Планируется проанализировать наиболее частотные контактные явления, возникшие в результате взаимодействия с носителями сербского языка: проникновение *da*-конструкции в небалканские идиомы, заимствование и функционирование предлогов, загрязненные формы в словообразовании, особенности использования клитик, лексические единицы.

Ключевые слова: славянские языки, Босния и Герцеговина, языковые контакты, полевое исследование, заимствование.

The paper will provide an overview of field investigations carried out in 2016-2023 in the northern part of Bosnia and Herzegovina in the area of Banja Luka, Prijedor, Prnjavor, Gradiška among speakers of Polish, Czech, Slovene and Ukrainian, descendants of immigrants that arrived during the rule of Austria-Hungary. The most frequent contact phenomena that have appeared as a result of interaction with native speakers of the Serbian language will be analyzed: the use of *da*-forms in the non-Balkan idioms, the borrowing and functioning of prepositions, contaminated forms in word formation, the use of clitics, lexical units.

Keywords: Slavic languages, Bosnia and Herzegovina, language contacts, field research, borrowing.

ЉУДМИЛА ПОПОВИЋ
(БЕОГРАД)

ГРАМАТИКА ИНТЕРАКЦИЈЕ КАО НАЧИН ИЗУЧАВАЊА САВРЕМЕНИХ ТЕНДЕНЦИЈА У СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

Грамматика интеракције профилише процес међусобног прожимања граматичких категорија и функција њихових елемената, чији је резултат потискивање појединих граматичких облика и њихових значења или промена парадигматско-функционалне организације средстава изражавања одређеног граматичког значења.

Једно од централних питања интеракционе граматике представља граматикализација. Проблемска област граматикализације је проучавање механизма семантичких промена у развоју граматичких показатеља. Притом се подједнако мисли на развој грамема из лексичких извора и синтаксичку реанализу, као и на прерасподелу функција у оквиру самог граматичког језгра језичког система, односно „респецијализацију” постојећих граматичких показатеља који почињу да изражавају нова граматичка значења.

На примеру фрагмената анализе појединих тенденција у граматичким структурама савремених словенских језика истакнути су процеси граматикализације који се одвијају на садашњој етапи њиховог развоја. Развој посесивног резултативног пасива у свим словенским језицима, феномен перформативног перфекта и дебитативних резултативних конструкција и др. указују на нестабилне граматичке процесе у савременим словенским језицима, који балансирају између њиховог потискивања на периферију језичког система, односно очувања и прихватања од стране говорника (као у случају резултативне посесивне дијатезе). Показано је како се из аспекта граматике интеракције могу проучавати фактори који доприносе граматикализацији таквих иновација или блокирати њихов даљи развој.

Кључне речи: словенски језици, савремене тенденције, грамматика интеракције.

Interaction Grammar focuses on the process of mutual interpenetration of grammatical categories and the functions of their elements, the result of which is the suppression of certain grammatical forms and their meanings or changes in the paradigmatic and functional organization of the means of expressing a certain grammatical meaning.

One of the central issues of Interactional Grammar is grammaticalization. The problem area of grammaticalization is the study of the mechanisms of semantic changes in the development of grammatical markers – the transforma-

tion of grammatical markers from lexical sources, or as a result of syntactic reanalysis, when the point is in a reinterpretation of functions of some elements in syntactic constructions, but also in a redistribution of functions within the grammatical core of the language system itself, i.e. “respecialization” of grammatical markers that start to express new grammatical meanings

On the example of fragments of the analysis of certain tendencies in the grammatical structures of contemporary Slavic languages, the processes of grammaticalization that take place at the current stage of their development are highlighted. The development of the possessive resultative diathesis in all Slavic languages, the phenomenon of the performative perfect and debitive resultative constructions indicate unstable grammatical processes in modern Slavic languages, which balance between their transfer to the periphery of the language system or preservation and acceptance by speakers (as in the case of possessive resultative diathesis). It is shown how the factors that contribute to the grammaticalization of such innovations or block their further development can be studied from the aspect of Interaction Grammar.

Keywords: slavic languages, contemporary tendencies, Interaction Grammar.

**ВАЛЕНТИНА ВАЛЕНТИНОВНА РЕШЕТЬКОВА
(МОСКВА)**

МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В КУРСЕ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО ДЛЯ СТУДЕНТОВ ТРАНСПОРТНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В докладе обсуждаются лингводидактические основы обучения русскому языку профессиональной направленности иностранных студентов транспортных специальностей в российских высших технических учебных заведениях. Эффективность языкового обучения напрямую зависит от методики преподавания и модернизации учебного процесса. Преподаватель должен овладеть методикой преподавания русского языка как иностранного, то есть оптимальной системой управления учебным процессом, с помощью которой осуществляется наиболее эффективное овладение иностранными студентами русским языком. Всестороннего рассмотрения требует актуальная проблема подбора методов обучения диалогической профессиональной речи иностранных граждан, будущих специалистов в области транспортной инфраструктуры. В докладе приводится определение термина «метод» и анализируются существующие

классификации методов обучения. Существует прямая пропорциональная зависимость между подбором дидактических методов и качеством учебного процесса. Подчеркивается, что метод является одним из основных компонентов системы обучения для достижения запланированных целей и задач учебного процесса. Необходимо обратить внимание на особенности функционирования традиционных и интерактивных методов обучения в процессе изучения русского языка как иностранного. Приведены доминирующие способы, которые являются наиболее действенными при обучении диалогической профессиональной речи.

Ключевые слова: профессиональная диалогическая речь, иностранные студенты, русский язык как иностранный, транспортные специальности, отрасль, диалоговая коммуникация, транспортная инфраструктура, традиционные и интерактивные методы обучения.

The report discusses the linguodidactic foundations of teaching the Russian language for professional purposes to foreign students of transport streams in Russian higher technical educational institutions. The effectiveness of language teaching directly depends on teaching methods and modernization of the educational process. The teacher must master the methodology of teaching Russian as a foreign language, that is, the optimal system for managing the educational process, with the help of which foreign students master the Russian language most effectively. The current problem of selecting methods for teaching dialogical professional speech to foreign citizens and future specialists in the field of transport infrastructure requires comprehensive consideration. The report provides a definition of the term *method* and analyzes the existing classifications of teaching methods. There is a direct proportional relationship between the selection of didactic methods and the quality of the educational process. It is emphasized that the method is one of the main components of the teaching system to achieve the planned goals and objectives of the educational process. It is necessary to pay attention to the peculiarities of the functioning of traditional and interactive teaching methods in the process of learning Russian as a foreign language. The dominant methods that are the most effective in teaching dialogic professional speech are given.

Keywords: professional dialogic speech, foreign students, Russian as a foreign language, transport specialties, industry, dialogical communication, transport infrastructure, traditional and interactive teaching methods.

JEKATEPINA PИЧОВА
(ПРАГ)

COBEPШEHCTBOBAHИE PАЗГOBOPНЫХ HABЫKOB CTУДЕНТОВ HА ПPOДBИHУТЫХ УPOBНЯХ (C1–C2) HА ЗAHЯТИЯХ ПO PУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИHOCТРАННОМУ B ЧЕШСКОМ ВУЗЕ

Преподавание русского языка на Философском факультете Карлова университета часто проходит в гетерогенных группах, что отражается на формах и содержании обучения языку. Работа в гетерогенных группах предполагает учёт индивидуальных особенностей учащихся в соответствии с уровнем их владения русским языком. Важной особенностью процесса преподавания является и то, что за весь период обучения студенты должны овладеть русским языком на продвинутом уровне (C1–C2). Всё это послужило причиной создания нового учебного пособия по разговорной практике.

На продвинутом этапе изучения языка студенты обладают широким словарным запасом, в том числе понимают и анализируют прецедентные и субстандартные единицы (молодёжный сленг, слова-паразиты и пр.). Учащиеся умеют поддержать любую тему и аргументировать свою точку зрения с помощью связных сложных предложений.

Разработанная система упражнений нацелена на совершенствование коммуникативных навыков чешских студентов в различных ситуациях общения. Учащиеся в устной и письменной форме рассуждают на темы личностного, профессионального и духовного развития, эмоций и чувств, а также свободно вступают в дискуссию по поводу состояния рынка труда, политики, экономики, права, технологий, экологии и культуры. Упражнения созданы на основе компаративного подхода с учетом особенностей чешского языка и чешской культуры. В пособии широко употребляются фразеологические единицы, пословицы и поговорки, позволяющие активизировать лингвокультурологические и лингвострановедческие знания.

Инновационная система упражнений по разговорной практике помогает поддерживать мотивацию учащихся, активный подход к учебному процессу, что способствует эффективному усвоению материала и совершенствованию коммуникативных навыков.

Ключевые слова: русский язык как иностранный, чешский язык, компаративный подход, гетерогенная группа, разноуровневое учебное пособие.

The teaching of the Russian language at the Faculty of Arts of Charles University often takes place in heterogeneous groups, which is reflected in the forms and content of language teaching. Working in heterogeneous groups involves taking into account the individual characteristics of students in accordance with their level of Russian language proficiency. An important feature of the teaching process is that over the entire period of study, students must master the Russian language at an advanced level (C1–C2). All this was the reason for the creation of a new textbook for speaking practice.

At an advanced stage of language learning, students have a large vocabulary, and they understand and analyze precedent and substandard units (for example, youth slang, filler words, etc.). Students are able to support any topic and argue their point of view using coherent, complex sentences.

The developed system of exercises is aimed at improving the communication skills of Czech students in various communicative situations. Students discuss topics of personal, professional and spiritual development, emotions and feelings, in oral and written forms, and freely engage in discussions about the state of the labor market, politics, economics, law, technology, ecology and culture. The exercises are created on the basis of a comparative approach, taking into account the characteristics of the Czech language and Czech culture. The textbook widely uses phraseological units, proverbs and sayings, which make it possible to enhance linguocultural and linguistic knowledge.

An innovative system of speaking practice exercises helps maintain student motivation and an active approach to the learning process, which contributes to an effective learning of the material and improvement of communication skills.

Keywords: Russian as a foreign language, Czech language, comparative approach, heterogeneous group, multi-level textbook.

**АРИНА АНАТОЛЬЕВНА РОГОВЕЦ
(МОСКВА)**

КОРПУСНЫЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ ОЦЕНОЧНЫХ СУЖДЕНИЙ: НА МАТЕРИАЛЕ ВЕРБАЛЬНОЙ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ ОБРАЗА РОССИИ В АМЕРИКАНСКОМ КИНЕМАТОГРАФЕ

Существует мнение, что в американском кинематографе Россия представлена преимущественно в образе врага (В.Е. Муллер, В.А. Тирахова, Н.С. Строкин). В докладе предлагается верифицировать это утверждение на материале собственной выборки американских фильмов. Для этого был создан корпус на материале субтитров к 50 фильмам, отобранных по критериям страны-производителя (США), сюжета (связь с Россией), наличие

англоязычных субтитров. Субтитры были загружены в менеджер *Sketch Engine* для анализа. Объём корпуса составил 361 231 слово.

Единицей анализа стала конструкция с прилагательным *Russian*, которых в корпусе оказалось 31. Для более детального изучения вербальной репрезентации образа России эти коллокации были расширены до 3-gram – 27 единиц и 4-gram – 3 единицы.

В 3-х из полученных сочетаний отсылку к России можно интерпретировать как положительную: *beautiful Russian* – 5,3 ipm, *great Russian* – 2,6 ipm, *precious Russian* – 1,3 ipm. Качественный анализ показал, что *beautiful Russian* при расширении контекста до 3-gram даёт сочетания *beautiful Russian girl*, *beautiful Russian woman*, которые действительно являются положительно окрашенными. Сочетание *precious Russian* относится к rubles, с которым лексема *precious* становится ироничной, следовательно, положительной не является. При расширении *great Russian* до 3-gram появляются сочетания с *composers* и *hero*, где *composers* оцениваются положительно, но *great + hero* вновь иронично.

Отрицательный образ России тоже встречается: *goddamn Russian* – 1,3 ipm, которое в 3-gram превращается в *goddamn Russian spy* и действительно оказывается негативным.

Итак, на материале собственной выборки можно сделать вывод, что образ России в американском кино скорее позитивен, чем негативен. Однако полученный результат не опровергает предыдущие исследования и требует уточнения, которое может быть сделано лишь при сочетании качественного и количественного подходов.

Ключевые слова: корпусная лингвистика, анализ субтитров, образ России, культурная репрезентация.

In American cinema, Russia is commonly portrayed as an enemy (V.E. Muller, V.A. Tirakhova, N.S. Strokin). The paper proposes to verify this statement on the material of its own sample of American films. Selection criteria included production in the USA, a plot related to Russia, and the presence of English subtitles. The subtitles were uploaded to the *Sketch Engine* manager for analysis. The corpus totaled 361,231 words.

We focused on instances where Russian was used as an adjective, identifying 31 such constructions. Further analysis expanded these to 3-grams (27 units) and 4-grams (3 units) for a more nuanced study.

Three positive interpretations of Russia emerged: *beautiful Russian* (5.3 ipm), *great Russian* (2.6 ipm), and *precious Russian* (1.3 ipm). Qualitative analysis has shown that *beautiful Russian* extended to 3-grams yielded combinations *beautiful Russian girl* and *beautiful Russian woman*, which are indeed positive in an expanded context. However, *precious Russian* occurred to be ironic and took on a non-positive connotation as a 3-gram – *precious Russian rubles*.

A negative image of Russia is also found: *goddamn Russian* (1,3 ipm), in 3-gram becomes *goddamn Russian spy* and indeed is negative.

So, based on our own sample, we can conclude that the image of Russia in American cinema is rather positive than negative. However, the obtained result does not refute previous studies and requires clarification, which can be done only by combining qualitative and quantitative approaches.

Keywords: corpus linguistics, subtitle analysis, image of Russia, cultural representation.

**АДАМ СВЕТЛИК
(НОВИ САД)**

KRÁTKE PRÓZY SONE URIKOVEJ

V príspevku analyzujem krátke prózy Sone Urikovej publikované v knihách *Živé ploty* (2015) a *Dôvod na radosť* (2022). Soňa Uriková, narodená roku 1988, patrí do mladšej generácie slovenských spisovateľov a za zbierku próz *Dôvod na radosť* získala v roku 2023 cenu Anasoft litera za najlepšiu slovenskú prozaickú knihu. Vo svojich prózach táto spisovateľka zobrazuje skutočnosť spravidla odpozorovanú z pozície dievčaťa a rešpektíve mladej ženy, využívajúc pritom najčastejšie personálneho, menej autorského rozprávača, čo signalizuje postup autoštylizácie rešpektíve autobiografickosti v prozaickej textotvorbe. Iste aj z tohto dôvodu je spisovateľka najpresvedčivejšia pri fragmentárnom zobrazovaní sveta mladých prozaických protagonistov, ich vzájomných vzťahov, ale i postojov k dospelým, najmä rodičom a starým rodičom. Východiskom značnej časti príbehov Urikovej próz sú ľúbostné motívy, ktoré sa realizujú v problematických rodinných či sociálnych situáciách a vyúsťujú najčastejšie do dramatických až tragických zakončení. Svedčí to o Urikovej výrazne kritickom a deziluzívnom pohľade na prozaickým textom zobrazenú skutočnosť.

Kľúčové slová: Soňa Uriková, slovenská próza, svet mladých, autoštylizácia, kritickosť.

In the article, I analyze the short prose of SoňaUriková published in the books *Živéploty* (2015) and *Dôvodnaradosť* (2022). SoňaUriková, born in 1988, belongs to the younger generation of Slovak writers and she won the *Anasoft-litera* prize for the best Slovak prose book *Dôvodnaradosť* in 2023. Uriková portrays a reality usually observed from the position of a girl or a young woman, using a personal, less authorial narrator, which suggests the process of auto-stylization or autobiography in her prose writing. Due to this narrative strategy, this author is the most convincing in her fragmentary portrayal of the world of young protagonists, their mutual relationships, and their attitudes towards

---

adults, especially parents, and grandparents. The starting point for a significant part of Uriková's prose stories are love motifs, which occur in problematic family or social situations and most often result in dramatic or tragic endings. This approach faithfully reflects her critical and disillusioned view of the reality depicted in her prose text.

Keywords: SoňaUriková, Slovak prose, the world of young people, auto-stylization, criticism.

**КРИСТИЈАНА СИМЕОНОВА
(СОФИЈА)**

ЗА СИНТАКТИЧНИТЕ КОЛЕБАНИЯ ПРИ ФОРМАТА НА НЯКОИ ТЕРМИНИ

В този доклад се разглеждат синтактичните колебания в езиковата форма на някои термини. Тези колебания се отнасят предимно до структурния диапазон на термините словосъчетания, които в структурно отношение се отличават с много голямо богатство и разнообразие, като се започне от по-проста двусъставна конструкция със или без предлог и се стигне до най-усложнения вид на многокомпонентните словосъчетания. Синтактичните колебания при формата на някои термини съществуват в съвременното терминознание. Тяхното изясняване е много важно за терминологичната практика, защото ще подпомогне дейността на специалистите в конкретните науки и професионални области.

Ключови думи: терминология, езикова форма на термините, синтактична вариантност.

This paper examines the syntactic fluctuations in the linguistic form of some terms. These fluctuations refer primarily to the structural range of word-combination terms, which are structurally very rich and diverse, starting from a simpler two-component construction with or without a preposition, until the most complicated form of multi-component word combinations is reached. Syntactic fluctuations in the form of some terms exist in modern terminology. Their clarification is very important for terminological practice, because it will support the activities of specialists in specific sciences and professional fields.

Keywords: terminology, linguistic form of terms, syntactic variation.

ТАТЈАНА АЛЕКСАНДРОВНА СИРОТКИНА
(СУРГУТ)

ИЗУЧЕНИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ЛИТЕРАТУРНОМУ И ЛИНГВИСТИЧЕСКОМУ КРАЕВЕДЕНИЮ

В докладе рассматриваются элективные курсы по литературному и лингвистическому краеведению как средство погружения обучающихся в региональный литературный процесс. На материалах курсов «Литературное краеведение» и «Лингвистическое краеведение», читаемых студентам и школьникам Ханты-Мансийского автономного округа – Югры анализируются обсуждаемые в ходе изучения курсов вопросы, источники материала, формы работы на занятиях и во внеучебное время. Делается вывод о том, что актуальные данные современной регионалистики необходимо использовать в процессе преподавания языка и литературы.

The report examines elective courses in literary and linguistic local history as a means of immersing students in the regional literary process. Based on the materials of the courses “Literary Local History” and “Linguistic Local History”, taught to students and schoolchildren of the Khanty-Mansiysk Autonomous Okrug – Ugra, the issues discussed during the study of the courses, sources of material, forms of work in the classroom and during extracurricular time are analyzed. It is concluded that current data from modern regional studies must be used in the process of teaching language and literature.

ДАЛИБОР СОКОЛОВИЋ
(БЕОГРАД)

ПРЕВОДИ ЛУЖИЧКОСРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Преводи дела лужичкосрпских аутора на српски језик током друге половине 19. и готово целог 20. века појављивали су се само спорадично. Први компактни покушај представљања стваралаштва на лужичкосрпском језику представља дело *Народне бајке Лужичких Срба*, које је приредио Никола Јеремиић (1974). Године 1984. изашао је целовит избор из стваралаштва Лужичких Срба. Приређивач је било Радослав Братић, а публикација је изашла под називом *Књижевност Лужичких Срба*. Нада Ђорђевић, највећи српски сорабиста у 20. веку, преводила је повремено дела Зејлера, Ђишинског, Јозефа и Мјерђина Новака, Мине Виткојц. Заједно са Ми-

летом Маневским је у Скопљу 1981. издала антологију лужичкосрпских приповедака *Бадник*. Почетком 21. века велики српски слависта Предраг Пипер заинтересовао се за Лужичке Србе, њихов језик, књижевност и културу и покренуо библиотеку „Растко-Лужица”, у оквиру које је изашла антологија *Поезија Лужичких Срба* (2002), као и избор *Приповетке Лужичких Срба* (2002). Мићо Цвијетић, српски песник, путописац и проучавалац лужичкосрпско-српских односа, приредио је такође 2002. године две књижице лужичкосрпских бајки: *Три красна прстена* и *Лена и ружна девојка*. Затим је 2013. године заједно са Јаном Красним издао антологију савременог песништва Лужичких Срба под називом *Сунчани тренуци/Wokomiki slonca*. Године 2016. Српска књижевна задруга је у својој едицији „Мала библиотека” објавила двојезично издање књиге Бенедикта Дирлиха под називом *Janske nosy/Ivanjske noći*, у препеву Мића Цвијетића.

Кључне речи: преводи лужичкосрпске књижевности, Никола Јеремић, Радослав Братић, Нада Ђорђевић, Предраг Пипер, Мићо Цвијетић.

Translations of the works of Sorbian authors into the Serbian language during the second half of the 19th and almost throughout the entire 20th century appeared only sporadically. The first concerted attempt to present Sorbian literature in Serbian language is the book *Folk Fairy Tales of the Sorbs*, edited by Nikola Jeremić (1974). In 1984, a complete selection from Sorbian literature was published. The editor was Radoslav Bratić, and the publication was printed under the title *Literature of the Sorbs*. Nada Đorđević, the greatest Serbian Sorabist in the 20th century, occasionally translated the works of Zejler, Čišinski, Józef and Měrcin Nowak, Mina Witkojc. Together with Mile Manevski, in 1981, she published the anthology of Sorbian short stories *Badnik* in Skopje. At the beginning of the 21st century, the great Serbian Slavist Predrag Piper became interested in the Sorbs, their language, literature and culture and started the “Rastko-Lusatia” library, where the anthology *Poetry of the Sorbs* (2002), as well as a selection of *Stories of the Sorbs* (2002) were issued. Mićo Cvijetić, a Serbian poet, travel writer and researcher of Sorbian-Serbian relations, also prepared two booklets of Sorbian fairy tales: *Three Beautiful Rings* and *A Beautiful and Ugly Girl* in 2002. Then in 2013, together with Jan Krasni, he published an anthology of contemporary Sorbian poetry called *Sunshine moments*. In 2016, the Serbian Literary Cooperative (Srpska književna zadruka), in its “Little Library” edition, published a bilingual edition of Benedikt Dirlich’s book *Midsummer Mights (Janske nosy/Ivanjske noći)*, translated by Mićo Cvijetić.

Keywords: translations of Sorbian literature, Nikola Jeremić, Radoslav Bratić, Nada Đorđević, Predrag Piper, Mićo Cvijetić.

ЉУБИЦА СТАКИЋ
(БЕОГРАД)

ПЕЈОРАТИВИ ИЗ ДОМЕНА РЕТАРДАЦИЈЕ У ЧЕШКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Предмет истраживања биће лексеме пејоративног значења којима се означавају негативне особине људи из домена ретардације у чешком и српском језику. Лексеме *дебил*, *идиот*, *кретен*, *имбецил*, *ретард* и *морон* анализираће се са лексичко-семантичког становишта, са акцентом на њихову конотацију, односно секундарну семантичку реализацију која је метафорична и представља пренос значења са неког вида ретардације према негативној оцени која се односи на немедицинске појаве. Циљ истраживања је да се уз помоћ података из чешког и српског електронског корпуса (Чешки национални корпус и Корпус савременог српског језика) утврди у којој мери и на који начин се наведени интернационални медицински термини користе у функцији пејоратива у контексту, да се истражи њихов међујезички однос, као и степен преводне еквиваленције. На основу контрастивне анализе биће истакнуте сличности и разлике између чешког и српског језика на пољу семантике и функције поменутих пејоратива.

Кључне речи: пејоративи, чешки језик, српски језик, конотација, преводна еквиваленција.

The subject of the research paper will be lexemes of pejorative meaning, which denote the negative characteristics of people from the domain of retardation in the Czech and Serbian languages. The lexemes *debil*, *idiot*, *cretin*, *imbecile*, *retard* and *moron* will be analyzed from a lexical-semantic point of view, with an emphasis on their connotation, i.e. secondary semantic realization which is metaphorical and represents the transfer of meaning from some kind of retardation towards a negative evaluation related to non-medical phenomena. The aim of the research is to determine, with the help of data from the Czech and Serbian electronic corpora (the Czech National Corpus and the Corpus of the Contemporary Serbian Language), to what extent and in what way the mentioned international medical terms are used as pejoratives in context, to investigate their cross-linguistic relationship, as well as the degree of translation equivalence. Based on the contrastive analysis, the similarities and differences between the Czech and Serbian languages in the field of semantics and the function of the mentioned pejoratives will be highlighted.

Keywords: pejoratives, Czech language, Serbian language, connotation, translation equivalence.

**ЛЕВГЕНИЈА ВЛАДИМИРОВНА СТАРОСТИНА
(САРАТОВ)**

ИСТОРИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКОВ В САРАТОВСКОМ НАЦИОНАЛЬНОМ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ УНИВЕРСИТЕТЕ ИМЕНИ Н.Г. ЧЕРНЫШЕВСКОГО

Доклад посвящен описанию истории и современного состояния преподавания славянских языков в Саратовском государственном университете. История преподавания славянских языков в Саратовском университете имеет давнюю и богатую традицию и началась в 1917 году, когда решением Временного правительства в Саратовском университете был создан историко-филологический факультет. Начальный период изучения славянских языков и культур в университете, который охватывает время с 1917 по 1931 гг., связан с именами таких известных славистов, как Н.Н. Дурново и Г.А. Ильинский. Время работы видных учёных-славистов в Саратовском университете оказалось непродолжительным и многообещающее начало славяноведения в Саратовском университете не имело продолжения в 1920–1930-е гг. После перерыва изучение славянских языков возобновилось в СГУ лишь в 1940-е годы. Огромную роль в развитии преподавания славянских языков сыграл профессор А.М. Лукьяненко, который был первым заведующим кафедрой славяно-русского языкознания. Курсы славянских языков традиционно велись преподавателями языковых кафедр филологического факультета. В разные годы в СГУ преподавались болгарский, сербский, украинский, польский, словацкий, чешский языки. Сейчас студенты ИФиЖ СГУ изучают только польский язык.

Ключевые слова: славянские языки, Саратовский государственный университет, изучение славянских языков в СГУ.

The paper aims to describe the history and current state of teaching Slavic languages at Saratov State University. The history of teaching Slavic languages at Saratov University has a long and rich tradition that began in 1917, when, by decision of the Provisional Government, the Faculty of History and Philology was created at Saratov University. The initial period of studying Slavic languages and cultures at the university, which covers the time from 1917 to 1931, is associated with the names of such famous Slavists as N. Durnovo and G. Ilyinsky. The time of work of prominent Slavic scholars at Saratov University turned out to be short-lived and the promising beginning of Slavic studies at Saratov University did not continue in the 1920s–1930s. After a break, the study of Slavic languages resumed at SSU only in the 1940s. Professor A. Lukyanenko

---

was the first head of the department of Slavic-Russian linguistics and played a huge role in the development of teaching Slavic languages. Courses in Slavic languages were traditionally taught by teachers from the language departments of the Faculty of Philology. Over the years, Bulgarian, Polish, Ukrainian, Serbian, Slovak, and Czech languages have been taught at SSU. Nowadays, students of the SSU study only Polish.

Keywords: Slavic languages, Saratov State University, study of Slavic languages at Saratov State University.

**МАРИЈА СТЕФАНОВИЋ
(НОВИ САД)**

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА НЕГАТИВНЕ ОЦЕНЕ У СРПСКОЈ И РУСКОЈ ЈЕЗИЧКОЈ СЛИЦИ СВЕТА: *ЛОШ И ПЛОХОЙ*

Раније спроведена истраживања речи које се у руском језику користе за изражавање позитивне оцене показала су да когнитивносемантичка анализа која се фокусира првенствено на унутрашњу форму речи, али и на анализу елемената синонимских низова, као и речи употребљених у лексикографским дефиницијама, даје веома јасне резултате који се могу директно повезати са когнитивним метафорама типа ДОБРО / ВРЕДНО / ВАЖНО / одлично је ГОРЕ / ТЕШКО / ВИДЉИВО, као и са изражавањем позитивне естетске оцене.

Истраживање синонимског низа са доминантом *плохой*, којом се изражава општа негативна оцена у руском језику, показало је да га чине првенствено вишезначне лексеме од којих су многе засноване на истим когнитивним механизмима за изражавање позитивне оцене, али са супротним изворним доменима, односно да се користе когнитивне метафоре типа ЛОШЕ ЈЕ ДОЛЕ / НИЈЕ (или не треба да буде) ВИДЉИВО и да постоји веза са негативном естетском оценом. Бележе се и елементи који повезују општу негативну оцену са другим не-вредностима: лошим здрављем, бескорисношћу и безвредним објектима (отпацима најразличитије врсте).

Спроведена прелиминарна анализа елемената синонимских низова са доминантом *лош*, представљених у различитим речницима синонима, као и анализа њихових дефиниција у репрезентативним лексикографским изворима, потврђује делимично поклапање елемената језичке слике света Руса и Срба. Нешто веће поклапање изражено је у материјалу асоцијативног поља за стимулус *лош*, као и у етимолошким речницима и речницима жаргона, што потврђује потребу за укључивањем свих расположивих извора језичког материјала из различитих периода за добијање језичке слике

света, која преко лексема за изражавање оцене одражава систем вредности у друштву.

Кључне речи: систем вредности, оцена, лош, плохой, концептуализација.

Previously conducted research on words used in the Russian language to express a positive evaluation showed that the cognitive-semantic analysis shows a direct connection with cognitive metaphors of the ‘GOOD / VALUABLE / IMPORTANT / EXCELLENT IS UP / HEAVY / VISIBLE’ type, as well as with the expression of a positive aesthetic evaluation.

The research of the synonymous sequence with the dominant *плохой*, which expresses a general negative evaluation in the Russian language, showed that it consists primarily of ambiguous lexemes, many of which are based on the same cognitive mechanisms for expressing a positive evaluation, but with opposite original domains, i.e. that they are represented via cognitive metaphors of the ‘BAD IS DOWN / IS NOT (or should not be) VISIBLE’ type, and that there is a connection with a negative aesthetic evaluation. The elements that connect the general negative assessment with other non-values, such as bad health, uselessness and worthless objects (i.e. waste of various kinds) are also noted.

The conducted preliminary analysis of the elements of synonymous strings with the dominant *лош*, presented in different dictionaries of synonyms, as well as discovered during the analysis of their definitions in representative lexicographical sources, confirms the partial coincidence of the elements of the linguistic worldview of Russians and Serbs. A slightly greater match is expressed in the material of the associative field for the stimulus *лош*, as well as in etymological and jargon dictionaries. This confirms that, if one wants to obtain a complete linguistic world picture, it is necessary to include all available sources of linguistic material from different periods, especially in cases where words for expressing evaluation reflect the value system of a society.

Keywords: value system, evaluation, *лош*, плохой, conceptualization.

АРИЈАНА СТИНКЕЛИ
(МИЛАНО, МОСКВА)

РЕЧЕВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕРОЯ В ОПРЕДЕЛЕНИИ ЖАНРОВОГО СВОЕОБРАЗИЯ РОМАНА «ПОДРОСТОК» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО

В данной статье определяется жанр принадлежности «Подростка» романа Ф. М. Достоевского и показывается взаимосвязь, существующая между литературным жанром и стилем речи, используемым рассказчиком,

---

а также психологическими последствиями, возникающими из речевой характеристики. Для этого анализируется одно из самых важных выступлений в книге, то есть «Я хочу стать Ротшильдом!». Цель состоит в том, чтобы показать, как лингвистика, литература и психология сосуществуют и как междисциплинарный подход является наиболее желательным в практике литературной критики.

Ключевые слова: «Подросток»; Достоевский; речь; жанр; психология; характеристика персонажа; литература; лингвистика.

This article defines the genre of F. M. Dostoevsky's novel *The Adolescent* and shows the relationship that exists between the literary genre and the style of speech used by the narrator, as well as the psychological consequences arising from the speech characteristics. To this end, one of the most important speeches in the book is analyzed, that is, "I want to become a Rothschild!". The aim is to show how linguistics, literature and psychology coexist and how an interdisciplinary approach is most desirable in the practice of literary criticism.

Keywords: *The Adolescent*; Dostoevsky; speech; genre; psychology; characterization; literature; linguistics.

**ЕКАТЕРИНА ВЛАДИМИРОВНА СУРОВЦЕВА
(МОСКВА)**

ОБЩЕСТВО И ВЛАСТЬ: ПИСЬМА М.В.ЛОМОНОСОВА И.И.ШУВАЛОВУ

В контексте нашего изучения писем русской интеллигенции – и писателей в частности – представителям власти мы хотим комплексно рассмотреть письма М.В.Ломоносова И.И.Шувалову (хронологический диапазон писем: 1750–1764 годы) (к сожалению, не все письма до нас дошли), их тематическое разнообразие – в 32 письмах Ломоносова выделяется 26 тем. Среди этих посланий есть письма «однотемные» и «многотемные» (самое большое количество тем в одном письме – 4). Основные (самые частотные) темы писем таковы: литературное творчество, научное творчество, Академия Наук, мозаичные работы, «История Петра» Вольтера, Сумароков. В некоторых случаях можно говорить об общности тем писем Ломоносова М.И.Воронцову и И.И.Шувалову (например, темы «Академия Наук», «мозаичные работы»). Письма Ломоносова Шувалову автобиографичны, в них Ломоносов сообщает бесценные факты своей жизни, высказывает оценки своему таланту.

Ключевые слова: М.В.Ломоносов, И.И.Шувалов, эпистолярный жанр, тематика.

In the context of our study of letters from the Russian intelligentsia – and writers in particular – to government representatives, we want to comprehensively consider the letters by M.V.Lomonosov to I.I.Shuvalov (chronological range of letters: 1750–1764) (unfortunately, not all letters have reached us), their thematic diversity – in 32 letters of Lomonosov, 26 topics stand out. Among these messages there are «single-dark» and «multi-dark» letters (the largest number of topics in one letter is 4). The main (most frequent) topics of letters are: literary creativity, scientific creativity, the Academy of Sciences, mosaic works, *History of Peter* by Voltaire, Sumarokov. In some cases, we can talk about the commonality of the themes of Lomonosov's letters to M.I. Vorontsov and I.I.Shuvalov (for example, the themes «Academy of Sciences», «mosaic works»). Letters by Lomonosov to Shuvalov are autobiographical, in them Lomonosov reports invaluable facts of his life, and expresses assessments of his talent.

Keywords: M.V.Lomonosov, I.I.Shuvalov, epistolary genre, subject matter.

**ЗУЗАНА ТИРОВА
(НОВИ САД)**

ДЕМИНУТИВИ У СЛОВАЧКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Деминутив је сложена, категорија која служи за умањивање неког појма, за именовање сићушних, малих ствари, предмета малих димензија, појава са малим интензитетом. Уједно су то и варијанте имена од миља, које изражавају блискост, симпатију према именованом појму или особи. Својим обликом могу бити исти или слични хипокористцима. Могу да буду позитивног вида, али и негативног. У раду ћемо упоређивати деминутиве у словачком и српском језику. Деминутивизација је присутна у оба језика. Деминутивни облици већином се граде на исти начин: додавањем суфикса у словачком и у српском. Поменутих суфикса у оба језика има пуно, али они нису подједнако продуктивни. Умањенице се претежно граде од именица, иако основа за деривацију може бити и придев, па донекле и глагол. На другом месту у начину стварања деминутива стоји префиксација, Употреба деминутива у оба језику се огледа пре свега у децјем говору, па затим у књижевности за децу и у народном стваралашту.

Кључне речи: деминутив, умањеница, хипокористик, суфикси, словачки језик, српски језик.

The diminutive is a complex category that serves to diminish a term, to name tiny, small things, objects of small dimensions, phenomena with low in-

---

tensity. At the same time, they are also variants of affectionate names, which express closeness, sympathy towards the term or person named. Their shape can be the same or similar to hypocoristics. They can be positive, but also negative. In this paper, we will compare diminutives in the Slovak and Serbian languages. Diminutivization is present in both languages. Diminutive forms are mostly built in the same way: by adding a suffix in Slovak and Serbian. The aforementioned suffixes are abundant in both languages, but they are not equally productive. Diminutives are mostly formed from nouns, although the basis for derivation can be an adjective, and to some extent a verb. The second most widespread way of creating diminutives is prefixation. The use of diminutives in both languages is reflected first of all in children's speech, and then in children's literature and folk art.

Keywords: diminutive, hypocoristic, suffixes, Slovak language, Serbian language.

ВАСИЛИЈА ТОДОРОВИЋ
(БЕОГРАД)

ГЛАГОЛСКИ ДЕРИВАТИ СА ФОРМАНТОМ *PO-SI* У ЧЕШКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ

Предмет истраживања ће бити чешки глаголи изведени префиксално-рефлексивним формантом *po-si* и њихови еквиваленти у српском језику. Наведени деривати ће се проучавати како са творбеног, тако и са семантичког становишта, а на материјалу Чешког националног корпуса (*Český národní korpus*) биће анализирана њихова контекстуална значења и еквиваленција. Циљ истраживања је да се кроз примере обухваћене електронским корпусом утврди како се примарна функција проучаваних глаголских деривата у чешком језику, а која се односи на извршење глаголске радње из сопственог задовољства, изражава у српском језику, односно да ли постоји одговарајући језички еквивалент који изражава исту или приближну семантику.

Кључне речи: глаголи, префикси, чешки језик, српски језик, преводна еквиваленција, Чешки национални корпус.

The subject of the research paper will be Czech verbs derived with the prefixal-reflexive formant *po-si* and their equivalents in the Serbian language. The mentioned derivatives will be studied from both a derivational and a semantic perspective, and their contextual meanings and equivalences will be analyzed using the Czech National Corpus (*Český národní korpus*). The aim of the re-

search is to determine, through examples covered by the electronic corpus, how the primary function of the studied verb derivatives in the Czech language, which relates to the execution of the verbal action for one's own satisfaction, is expressed in the Serbian language. Specifically, the research aims to identify whether there is a corresponding linguistic equivalent that expresses the same or a similar semantic meaning.

Keywords: verbs, prefixes, Czech language, Serbian language, translation equivalence, Czech National Corpus.

БРАНКО ТОШОВИЋ
(ГРАЦ)

ГЕНЕРАТОРСКАЯ МЕТАФОРА

Генераторская метафора – это троп, автором которого является генератор (искусственный интеллект) в процессе автоматического порождения текста (T_{2gen}). Такая метафора возникает и функционирует (а) при взаимодействии человека и созданного им искусственного интеллекта, (б) в нескольких пространствах: в позиториуме – пространстве исходного текста (T_1), депозиториуме – пространстве выходного текста (T_{2gen}), репозиториуме – пространстве дистрибуции выходного текста (T_{2gen}), автопозиториуме – пространстве искусственного интеллекта (I_1), гомопозиториуме – а) пространстве создателя искусственного интеллекта (человека H_1), б) пространстве пользователя (человека H_2) выходного текста (T_{2gen}). Генеративная метафора как результат речевой деятельности искусственного интеллекта (I_1) противостоит естественной метафоре (результату речевой деятельности человека H_3). Основное различие между этими двумя типами образности состоит в том, что генераторская метафора имеет опосредованный характер, поскольку между создателем генератора (человеком H_1) и пользователем метафоры (человеком H_2) стоит искусственный интеллект (I_1) как посредник и инструмент для порождения текста (T_{2gen}).

Цель исследования состоит в том, чтобы попытаться получить ответ на вопрос, насколько и каким образом искусственный интеллект способен «справиться» с, пожалуй, самой сложной особенностью (а) языка – образностью, (б) стиля – метафорической экспрессивностью и (в) поэтики – художественным оформлением символов.

Анализ проводился на основе автоматически сгенерированных метафор русского и сербского языков.

В кратком введении будет дана интерпретация новых дисциплин, возникающих в результате внедрения искусственного интеллекта в автоматическое генерирование текстов, для которых (дисциплин) автор предлагает

собственные названия: (а) виртуальная лингвистика, стилистика и поэтика, (б) лингвистика, стилистика и поэтика виртуальности, (в) генераторская лингвистика, стилистика и поэтика.

Ключевые слова: метафора, образность, символ, генератор, генераторский, искусственный интеллект, текст, лингвистика, стилистика, поэтика.

A generator's metaphor is a trope, the author of which is a generator (artificial intelligence) in the process of automatic text generation (T_{2gen}). Such a metaphor arises and functions (a) during the interaction of a person and the artificial intelligence created by him, (b) in several spaces: in the positorium – the space of the source text (T_1), the depository – the space of the output text (T_{2gen}), the repository – the space of distribution of the output text (T_{2gen}), autopositorium – space of artificial intelligence (A_i), homopositorium – a space of the creator of artificial intelligence (person H_1), b) space of the user (person H_2) of the output text (T_{2gen}). Generator's metaphor as a result of the speech activity of artificial intelligence (A_i) is opposed to natural metaphor (the result of human speech activity H_3). The main difference between these two types of imagery is that the generator's metaphor is indirect in nature, since between the creator of the generator (person H_1) and the user of the metaphor (person H_2) there is artificial intelligence (A_i) as an intermediary and tool for generating text (T_{2gen}).

The purpose of the study is to try to answer the question to what extent and how artificial intelligence is able to “cope” with perhaps the most complex feature of (a) language – imagery, (b) style – metaphorical expressiveness and (c) poetics – artistic design of symbols.

The analysis was carried out on the basis of automatically generated metaphors in the Russian and Serbian languages.

A brief introduction will give an interpretation of new disciplines arising as a result of the introduction of artificial intelligence into automatic writing of texts, for which (disciplines) the author offers his own names: (a) virtual linguistics, stylistics and poetics, (b) linguistics, stylistics and poetics of virtuality, (c) generator's linguistics, stylistics and poetics.

Keywords: metaphor, imagery, symbol, generator, artificial intelligence, text, linguistics, stylistics, poetics.

**ЈАСНА УХЛАРИК, АНА МАКИШОВА
(НОВИ САД)**

VOKALICKÉ ALTERNÁCIE V SLOVENČINE A SRBČINE

Pri tvorení nových lexém, pri ohýbaní a stupňovaní sa niektoré hlásky nahrádzajú inými. Tento jav sa nazýva striedanie alebo alternácia. V príspevku sa zameriame na striedanie samohlások v dvoch príbuzných jazykoch, v slo-

venčine a srbčine. Striedanie samohlások sa v slovenčine uskutočňuje štyrmi spôsobmi: striedaním kvalitatívne odlišných samohlások (*kvet – kvitnúť, sedieť – sadat*), striedaním kvantitatívne odlišných samohlások (*list – listok, kniha – kníh, žena – žien*), striedaním kvalitatívno-kvantitatívne odlišných samohlások (*vyrobiť – vyrábať, hodiť – hádzať*) a striedaním samohlások s morfológickou nulou (*brat’ – beriem, deň – dňa*). Aj v srbčine sa uskutočňuje viacero typov vokalickej alternácie, ktoré sú hlavne výsledkom niekdajších fonologických a morfológických procesov. Ich výsledkom sú alternácie vokálu *a*, tzv. „nepostojano a“ (*почетак – почетка, чудан – чудна, чудно*), pohyblivé samohlásky (*мог(а), сад(а), другом(е)*), asimilácia vokálov (*мојега – мога, твојега – твога*), disimilácia vokálov (*град-ом, човек-ом* ale *краль-ем, питањ-ем*), ako i striedanie vokálu *o* a konsonantu *l* (*село – сеоски*). Východiskovým jazykom je slovenčina. Budeme pozorovať, ktoré zmeny sa dejú v oboch jazyk a ktoré sú príznačné iba pre jeden jazyk.

Кľúčové slová: slovenský jazyk, srbský jazyk, alternácia, samohlásky.

In the process of word formation, declension, conjugation and comparison, some sounds are replaced by others. This phenomenon is called alternation. In this paper, we will focus on vowel alternations in two related languages, Slovak and Serbian. In the Slovak language, there are four ways of alternating vowels: alternation of qualitatively different vowels (*kvet – kvitnúť, sedieť – sadat*), alternation of quantitatively different vowels (*list – listok, kniha – kníh, žena – žien*), alternation of qualitatively and quantitatively different vowels (*vyrobiť – vyrábať, hodiť – hádzať*) and alternation of vowels with null morpheme (*brat’ – beriem, deň – dňa*). Several types of vowel alternations also occur in the Serbian language, which are mainly the result of former phonological and morphological processes. Their results are alternations of the vowel *a* (*почетак – почетка, чудан – чудна, чудно*), facultative vowels (*мог(а), сад(а), другом(е)*), assimilation of vowels (*мојега – мога, твојега – твога*), dissimilation of vowels (*град-ом, човек-ом*, but *краль-ем, питањ-ем*), as well as alternation of the vowel *o* and consonant *l* (*село – сеоски*). The source language for this research will be Slovak. We will compare which alternations arise in both languages, and which are characteristic of only one language.

Keywords: Slovak language, Serbian language, alternation, vowels

**ЛЮДМИЛА ЛЬВОВНА ФЛОДОРОВА
(МОСКВА)**

ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ НАРОДНО- ПОЭТИЧЕСКОГО СТИЛЯ РЕЗЬЯНСКИХ СКАЗОК

Резьянский идиом – литературный микроязык (в терминологии Дуличенко) имеет богатую народно-поэтическую традицию, в которой сохранилось много сказок, передаваемых изустно. Письменность на резьянском

берет начало от религиозных текстов (Резьянский катехизис) XVIII в., однако в силу разнообразия местных говоров до сих пор отсутствует единая орфография, хотя и есть ее проект. Запись резьянских фольклорных текстов велась еще первыми исследователями резьянских говоров – прежде всего Бодуэном де Куртенэ. Многие сказки о животных были собраны и изданы Милко Матичетовым (*ZveriniceizRezije*, 1973, 2-е изд. 2010, 3-е изд. 2014) на словенском языке и частично на резьянском. Для оценки языковых особенностей народно-поэтической речи были выбраны резьянские сказки в пересказе носителя осойского диалекта Резьи (поселения Осояны – Осеаццо) – Нади Клементе. В них можно отметить особенности оформления зачина и концовки, в прямой речи использование разговорных формул, междометий, разговорной фразеологии, повторы, в лексике оценочные характеристики зверей, их оценочные (суффиксальные) номинации. В синтаксисе характерно использование составных предлогов на базе указательных частиц (*tu-w*, *ta-na* и др.), редупликация субъекта в местоименных клитиках; это придает размеренный ритм повествовательному строю речи. Эти же черты можно отметить и в переводе литературных сказок («Похороны лисы» Джанни Родари). Такое сравнение показывает устойчивые характеристики народно-поэтического стиля.

Ключевые слова: резьянский микроязык, сказки о животных, народно-поэтический стиль, языковые особенности.

The Resian idiom, a “literary microlanguage” (A.D. Dulichenko), has a rich folk poetic tradition, in which many fairy tales transmitted orally have been preserved. The Resian script originates from religious texts (the Resian Catechism) of the 18th century. However, due to the diversity of local dialects, there is still no unified spelling, although there is a draft of it. The recording of the Resian folklore texts was conducted by the first researchers of the Resian dialects – first of all, Baudouin de Courtenay. Many animal tales were collected and published by Milko Matichetov (*ZveriniceizRezije*, 1973, 2nd ed. 2010, 3rd ed. 2014) in Slovene and partly in Resian. To assess the linguistic properties of folk poetic speech, Resian fairy tales were chosen in the retelling by Nadia Clemente, a native speaker of the Osoj dialect of Resia (Oseacco settlement). In them, it is possible to note the specific formulation of the beginning and ending, direct speech with the use of colloquial formulas, interjections, colloquial phraseology, repetitions, in vocabulary – the evaluative characteristics of animals in their nominations. The syntax is characterized by the use of compound prepositions based on indicative particles (*tu-w*, *ta-na*, etc.), reduplication of the subject in pronominal clitics; this gives a measured rhythm to narrative speech. The same features can be noted in the translation of literary fairy tales (“The Funeral of the Fox” by Gianni Rodari). This comparison shows the stable characteristics of the folk poetic style.

Keywords: Resian microlanguage, animal tales, folk poetic style, linguistic properties.

МИХАЈЛО ФЕЈСА
(НОВИ САД)

СРЕДСТВА ЗА ПРЕНОШЕЊЕ ФУТУРАЛНОСТИ У РУСИНСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

У овом раду аутор полази од становишта да је футуралност универзална језичка категорија и да сваки језик има одређена средства за преношење футуралности. Сваки језички идиом има одређена средства за локализацију одређене глаголске ситуације у сегмент будућности. Пре извесног времена аутор је сарађивао на међународном пројекту о различитим лексичким и граматичким средствима која се у европским језицима користе за упућивање у сегмент будућности (*FTR <future time reference*). Средства за изражавање футуралности су темељно истражена у англистици, што није случај у русинистици. Из тог разлога, у првом делу овог рада, аутор представља релевантна истраживања англиста у вези са глаголским конструкцијама које енглески говорници употребљавају за локализовање реализација глаголских ситуација у сегмент будућности. Репрезентативни примери, првенствено примери Рендолфа Кверка, Сиднија Гринбаума и Френка Палмера, чине упитник, који је преведен на русински језик. У другом делу рада, посредством контрастивне анализе, аутор утврђује сличности и разлике између средстава за изражавање футуралности у оба језика.

Кључне речи: глаголске конструкције, преводни еквиваленти, енглески језик, русински језик, футуралност.

In this paper, the author starts from the point of view that futurity is a universal language category and that every language has certain means of conveying futurity. Each linguistic idiom has certain means for localizing a certain verb situation in the segment of the future. Some time ago, the author collaborated on an international project on various lexical and grammatical means used in European languages to refer to the future segment (*FTR < future time reference*). Means of expressing futurity have been thoroughly explored in English studies, which is not the case in Ruthenian studies. For this reason, in the first part of this work, the author presents relevant research by English scholars in connection with the verb constructions that English speakers use to localize realizations of verb situations in the segment of the future. Representative examples, primarily those by Randolph Quirk, Sidney Greenbaum and Frank Palmer, make up the questionnaire, which was translated into the Ruthenian language. In the second part of the paper, through contrastive analysis, the author determines the similarities and differences between the means of expressing futurity in both languages.

Keywords: verb constructions, translation equivalents, English language, Ruthenian language, futurity.

**ЛЪИЛНА МИХАЈЛОВА ЦОНЕВА
(ВЕЛИКО ТРНОВО)**

ЧТО ПРОИСХОДИТ С РУССКИМ ЯЗЫКОМ СЕГОДНЯ? (МАТЕРИАЛЫ СМИ И ИНТЕРНЕТА О СОВРЕМЕННОМ ЯЗЫКЕ)

В работе рассматриваются актуальные темы, связанные с состоянием русского языка, представленные в материалах современных российских СМИ и интернета. К ним можно отнести заимствование иноязычных слов, молодежный сленг, культуру речи и т. д. Уделяется внимание и обсуждению результатов конкурса „Слово года“, который проводится в России с 2007 г.

Ключевые слова: иноязычные слова, сленг, неологизмы, конкурс „Слово года“.

**ЖЕЛКА ЧЕЛИЋ, МАРИНА ЈАЈИЋ НОВОГРАДЕЦ
(ЗАГРЕБ)**

ТРУДНОСТИ В ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ЗВУКОВ И БУКВ РУССКОГО КАК ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА У ХОРВАТСКИХ СТУДЕНТОВ С ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ

Цель программы изучения РКИ на Философском факультете в Загребе – усвоение фонем современного русского литературного языка и букв как графических знаков фонем. Программа подразумевает способность студента отличать звук (фонему) от буквы, психическую осознанность фонемы и знание латинского алфавита; включает усвоение аллофонов, кириллических букв и знаков фонетическо-фонематической транскрипции. Фонетическая транскрипция предполагает усвоение определенных знаков, представляющих фонологические изменения в слове. Заметными стали трудности, возникающие у студентов, в восприятии фонем как аллофонов, в их графическом виде как букв, и в восприятии сути фиксирования фонологических изменений фонем. Эти трудности можно объяснить не только нарушением образовательной системы после транзиции в демократическое республиканское общество с экономикой свободного рынка, но и результатом проведения дистанционного обучения из-за пандемии COVID-19 и своеобразной десоциализации студентов. Программа РКИ основывается на принципе аккумуляции знаний, которых в реальности

нет. Программа не базируется на индивидуальной интеракции преподаватель-студент. Результатом всего приведенного является тревожность, которая препятствует усвоению новых знаний. Недостаток времени для применения индивидуального подхода в обучении со стороны преподавателя затрудняет процесс усвоения программы РКИ. Цель нашего исследования – найти наиболее эффективные методы в рамках психолингвистики преодоления эмоциональных и психических трудностей, влияющих на процесс усвоения фонетических и фонологических свойств русского современного литературного языка. Процесс усвоения иностранного языка состоит из психолингвистического компонента, относящегося к обработке языка и лингводидактического компонента, относящегося к обучению. Поэтому мы попытаемся рассмотреть психолингвистические методы, развивающие фонетико-фонологические умения у учащихся с трех позиций: языковой структуры, функционирования в речи и коммуникации.

Ключевые слова: РКИ, Хорватия, фонема, буква, транскрипция, психолингвистика.

One of the aims of the study programme of Russian as a foreign language (RFL) at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb is the acquisition of the phonemes of the modern Standard Russian language and the acquisition of letters as graphic signs of phonemes. The programme assumes the student's ability to differentiate a sound (phoneme) from a letter, that is mental awareness of the phoneme and knowledge of the Latin alphabet; it includes the acquisition of allophones, Cyrillic letters and signs of the phonetic-phonemic transcription. Phonetic transcription presupposes the acquisition of certain signs that represent phonological changes in a word. The difficulties that students experience in perceiving the phonemes as allophones, in their graphic form as letters, and in perceiving the essence of recording phonological changes in phonemes have become noticeable. These difficulties can be explained not only by the disruption of the educational system after the transition to a Democratic-Republican society with a free market economy, but also by the result of remote lessons due to the COVID-19 pandemic and a kind of desocialization of students. The RFL programme is based on the principle of the accumulation of knowledge, which does not exist in reality. It is not aimed at teacher-student individual interaction. It results in anxiety which prevents the acquisition of new knowledge. The lack of time for the teacher to apply an individual approach to teaching makes the process of the RFL programme acquisition more complex. The purpose of our study is to find the most effective methods within the framework of psycholinguistics in order to overcome the emotional and mental difficulties that affect the process of the acquisition of phonetic and phonological properties of the modern Standard Russian language. The process of foreign language acquisition consists of a psycholinguistic component rela-

---

ted to language processing and a linguodidactic component related to learning. Therefore, we will try to consider the psycholinguistic methods that develop phonetic and phonological skills in students from three points of view: language structure, functioning in speech and communication.

Keywords: Russian as a foreign language (RFL), Croatia, phoneme, sound, transcription, psycholinguistics.

ЂУРЂИЦА ЧИЛИЋ
(ЗАГРЕБ)

BESTIJARIJ POLJSKE KNJIĐEVNOSTI I EKOKRITIKA

U radu će s jedne strane biti predstavljene glavne ideje ekokritike, relativno novog teorijskog pristupa u proučavanju književnog teksta, a s druge strane izložit će se neki od najmarkatnijih prikaza životinjskog svijeta u suvremenoj poljskoj književnosti, uzimajući u obzir njihovu doslovnu, metaforičku i simboličku ulogu. Ekokritičko čitanje književnog teksta možemo opisati kao analizu i interpretaciju teksta iz ekološkog motrišta. Stoga će rad u svom središnjem dijelu sadržavati ekokritički pristup u analizi odabranih književnih djela i pokušaj utvrđivanja temeljnih ekoloških i etičkih vrijednosti koje podrazumijeva ili na koji se oslanja tekstualni prikaz životinjskog svijeta. Vodit će se računa o tome da među odabranim djelima za ovakvo čitanje budu ona koja su s poljskog prevedena na hrvatski odnosno srpski jezik.

Ključne riječi: ekokritika, poljska književnost.

On the one hand, the paper will present the main ideas of ecocriticism, a relatively new theoretical approach in the study of literary texts, and on the other hand, some of the most striking representations of the animal world in contemporary Polish literature will be highlighted, taking into account their literal, metaphorical and symbolic roles. Ecocritical reading of a literary text can be described as an analysis and interpretation of the text from an ecological point of view. Therefore, the work in its central part will contain an ecocritical approach in the analysis of selected literary works and an attempt to determine the basic ecological and ethical values implied or relied on by the textual representation of the animal world. Care will be taken to ensure that among the selected works for this kind of reading are those that have been translated from Polish into Croatian or Serbian.

Keywords: ecocriticism, Polish literature.

Алсу Агласовна Шамсутова (Коња)

ПЕРЕВОДЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ТУРЕЦКИХ ПИСАТЕЛЕЙ НА РУССКИЙ ЯЗЫК: ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕДАЧИ РЕАЛИЙ И ЛИНГВОЭТНИЧЕСКИХ ЭКВИВАЛЕНТОВ

Перевод художественной литературы на другой язык – один из сложных, но увлекательных видов перевода. Научить такому переводу ставят целью в Отделении русского языка и литературы в Сельджукском университете (Турция). Сложность вызывают особенности передачи лексики национально-культурного характера. В настоящей работе мы обращаем внимание на вопросы передачи реалий и лингвоэтнических конструкций турецкой культуры на русский язык. Материалом для исследования стали произведения известных турецких писателей Фаика Абасьяныка и Йусуфа Атылгана, Ахмета Батмана.

В процессе перевода нами была выделена лексика, отражающая национально-культурный характер турецкого человека и «картину мира» как писателя, так и героев.

К такой лексике мы относим лингвоэтнические эквиваленты, безэквивалентную лексику, реалии, экзотизмы, диалектизмы, историзмы, имена собственные, фразеологические словосочетания, игру слов, отступления от литературной нормы.

Во время перевода турецких писателей мы столкнулись с выражениями, содержание которых «невозможно сопоставить с каким-либо иноязычным лексическим понятием» (Верещагин): ‘eşek sipası’, ‘eyvallah’, ‘boşver’ и т.д. Для каждого автора были использованы индивидуальные и своеобразные способы перевода их текстов и грамматические трансформации, чтобы не разрушать и донести до русского читателя «картину мира» турецких авторов, сохранив этноориентированный дискурс и посыл произведений. Такой подход позволил сохранить национальный дух и колорит жизни, культуры мышления, описываемых событий для русского читателя.

В данной работе на примере аутентичных предложений анализируются различные приемы передачи турецких реалий на русский язык, использованные для обеспечения лингвокультурной «адаптации» текстов и для передачи формы, содержания, национального и исторического колорита средствами русского языка.

Ключевые слова: русский язык, переводоведение, грамматические трансформации, турецкий язык, лингвоэтнические конструкции, безэквивалентная лексика, диалог культуры.

Translating fiction into another language is one of the most difficult but most fascinating types of translation. The difficulty is caused by the peculiarities of the transmission of vocabulary of a national and cultural nature. In this paper, we pay attention to the issues of transferring the realities and linguistic and ethnic structures of Turkish culture into the Russian language. The material for the study was the works of famous Turkish writers Faik Abasiyanyk, Yusuf Atylgan, and Ahmet Batman.

In the process of translation, we highlighted the vocabulary reflecting the national and cultural character of the Turkish person and the 'world picture' of both the writer and the characters. Such vocabulary includes linguistic and ethnic equivalents, non-equivalent vocabulary, realities, exoticism, dialecticism, historicism, proper names, phraseological expressions, wordplay, and deviations from the literary norm.

During the translation of Turkish writers, we came across expressions whose content 'cannot be compared with any foreign lexical concept', according to Vereshchagin. For each author, individual and peculiar ways of translating texts and grammatical transformations were used in order not to destroy and convey to the Russian reader the 'world picture' of Turkish authors, while preserving the ethnically oriented discourse and message of the works. This approach has allowed the Russian reader to preserve the national spirit and flavor of life, culture of thinking, and the events described.

This paper, drawing on authentic sentences, analyzes various methods of transferring Turkish realities into Russian, used to ensure the linguistic and cultural 'adaptation' of texts and to convey the form, content, national and historical flavor by means of the Russian language.

Keywords: Russian language, Translation studies, grammatical transformations, Turkish language, linguistic and ethnic constructions, non-equivalent vocabulary, dialogue of culture.

**НАДЕЖДА ГЕНАДЬЕВНА ШАПОВАЛОВА
(САРАТОВ)**

КОММУНИКАТИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ ДЕВИАНТНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ ВИКТОРА МОХОВА)

Статья посвящена исследованию коммуникативного поведения людей, склонных к жестокому поведению и принуждению к сексу. Автор выявляет его типические черты: речевую агрессию, активное обращение к сфере телесного низа (по М.М. Бахтину), использование однослойной языковой игры для обхода языковых табу и вербализации превосходства над жертвами (в том числе потенциальными).

Ключевые слова: сексуальный садизм, речевое поведение, речевая маска, языковая игра.

The article is devoted to the study of the communicative behavior of people prone to violent behavior and forced sex. The author identifies its typical features: verbal aggression, active appeal to the sphere of the “bottom” (according to M.M. Bakhtin), the use of a single-layer language game to circumvent language taboos and verbalize superiority over victims (including potential ones).

Keywords: sexual sadism, speech behavior, speech mask, language game.

**ЕВГЕНИЈА ВИКТОРОВНА ШАТКО
(МОСКВА)**

NASTAVA SRPSKOG JEZIKA ZA RUSE

Izlaganje će predstaviti tipične gramatičke teme koje Rusi teško savladaju, kao što su naprimer padežni oblici, konstrukcija *da + prezent*, *futur drugi*, povratni glagoli, klitike, red reči itd., predložitcu neke od načina za njihovo uvežbavanje. Govorićemo i o razlici između podučavanja onima koji se nalaze u jezičkom okruženju i onima koji uče jezik bez posete zemlje, gde se govori jezik. Biće predstavljene i metode korišćenja društvenih mreža pri učenju jezika: audioizacija, vežbanje izgovora, diskusija o kulturnim razlikama, proučavanje regionalnih karakteristika govora.

Кljučне речи: učenje srpskog jezika, društvene mreže u učenju stranog jezika.

The presentation will present typical grammatical topics that Russians find difficult to learn, such as case forms, *da + present construction*, *Future II*, reflexive verbs, clitics, word order, etc., and I will suggest some ways to practice them. We will also talk about the difference between teaching those who are already in the language environment and those who learn the language without visiting the country where the language is spoken. Methods of using social networks in language learning will also be presented: audioization, practicing pronunciation, discussing cultural differences, studying regional speech characteristics.

Keywords: learning the Serbian language, social networks in learning a foreign language.

АНДРЕА ШЕШУМ
(САРАЈЕВО, БЕОГРАД)

ПОГЛЕД У ТЕКСТОЛОГИЈУ *ФОЧАНСКЕ АЛЕКСАНДРИДЕ*

Фочански рукопис Романа о Александру Великом први пут представљен је широј јавности у децембру 2021. године када је Задужбина „Кнез Мирослав Хумски” из Требиња приредила фототипско издање рукописа уз транскрипцију. *Фочанска Александрида* досад није потпуно филолошки протумачена. Датација рукописа извршена је према запису са једне од посљедњих страна романа гдје се наводи да је рукопис настао прије 1754. године. Циљ овог рада је уочавање текстолошких разлика у односу на текстове *Српске Александриде* као и у односу на неке млађе, вернакуларне, рукописе, а резултат истраживања упућује на прецизнији текстолошки опис овог рукописа.

Кључне ријечи: *Фочанска Александрида*, Роман о Александру, Српска Александрида, текстолошка анализа.

The Foča Manuscript of The Romance of Alexander The Great was presented to the general public for the first time in December 2021, when the “Knez Miroslav Humski” Foundation from Trebinje prepared a phototype edition of the manuscript with transcription. The Foča Manuscript has not been completely philologically interpreted so far. The dating of the manuscript was carried out according to the entry on one of the last pages of the novel, where it is stated that the manuscript was created before 1754. The aim of this paper is to observe the textological differences in relation to the texts of the *Old Serbian Alexander Romance* as well as in relation to some more recent, vernacular manuscripts, and the result of the research points to a more precise textological description of this manuscript.

Keywords: *Foča Manuscript of The Romance of Alexander The Great*, *Romance of Alexander The Great*, *Old Serbian Alexander Romance*, textological analysis.

МАРИНА ШИМАКОВА СПЕВАКОВА
(НОВИ САД)

FLÓRA A FAUNA V BÁSNICKÝCH ZBIERKACH SLOVENSKÝCH VOJVODINSKÝCH AUTOROV PO ROKU 1989

Príroda a jej živly, tvarujúce tak vonkajší, ako aj ten vnútorný priestor človeka, zaberali závažnú časť tvorby slovenských vojvodinských básnikov. Dôvody frekventného využitia prírodných motívov možno hľadať v silnej prepojenosti tvorby a existenčných podmienok, spatej s rovinatou černozeou. Ako poznamenal Víťazoslav Hronec, vojvodinské šíravy sa zjavujú v poézii viac ako jedno storočie, nachádzame ich vo veršoch od Juraja Rohoňa, Mateja Ambróziho, cez Juraja Mučajiho, Paľa Bohuša, Michala Babinku (Hronec 2014) až po súčasných básnikov. Životný svet poväčšiny slovenských vojvodinských básnikov je neoddeliteľný od prírodno-dedinského, subjekty sa často hlásia k archetypu predka sedliaka, k živlu zeme, klíčeniu z nej, či zahrabávaniu do nej. Sú však medzi nimi i takí básnici, venujúci sa širšej sémantizácii prírodných motívov z aspektu ekocentrizmu, majúc na zreteli globálne cítenie starostlivosti o to, čo nás živí, z čoho sme. Raslinný a živočíšny svet sa v tvorbe vojvodinských slovenských básnikov neraz dáva do neoddeliteľného vzťahu so životným cyklom, ba aj filozofiou života. V príspevku sledujem reprezentáciu flóry a fauny v básnických zbierkach publikovaných po roku 1989, venujem sa vzťahu medzi prírodou a subjektom, prírodou a životným svetom, funkciám a hodnotám prírodných motívov v estetizácii básnického prejavu.

Kľúčové slová: slovenská vojvodinská poézia po roku 1989, príroda, subjekt, ekokritika.

Nature and its elements, shaping both the external and internal spaces of humanity, made up a significant part of the Slovak poets' work in Vojvodina. Reasons for the frequent use of natural motifs can be found in the strong connection between the poets' creation and the conditions of their existence, linked to the earth and Vojvodina's plains. As noted by Víťazoslav Hronec, Vojvodina's plains have appeared in the poetry of Slovak authors for more than a century, we find them in verses by Juraj Rohoň, Matej Ambrózi, through Juraj Mučaj, Paľo Bohuš, Michal Babinka (Hronec, 2014) all the way up to contemporary poets. The everyday world of most Slovak poets in Vojvodina is intrinsically tied to nature and country life with subjects often calling back to the archetype of farmer ancestors, living off the earth, sprouting from it, being buried in it. However, there are poets among them dedicated to a broader semantic framing of natural motifs, cultivation of ecocentrism, paying heed to what sustains us, what we come from. In the work of Slovak poets from Vojvodina, the plant and animal world is often in an indissoluble relationship with the cycle of life, even the philosophy of life. In this article, I observe and note the representation of

---

flora and fauna in poetry collections published after 1989, I focus on the relationship between nature and the subject, nature and the living world, and the functions and values of natural motifs in the aesthetics of poetic expression.

Keywords: Slovak poetry in Vojvodina after 1989, nature, subject, ecocriticism.

**ВЕРОНИКА ШТРАНЦ-НИКИТИНА
(ПРАГ)**

КОМПЕНСАТОРНАЯ СТРАТЕГИЯ ОЖИДАНИЯ В УСТНОЙ ЧЕШСКОЙ РЕЧИ НОСИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА

Доклад посвящен проблематике аквизиции чешского языка носителями русского языка в свете его близкородственности. На материале транскриптов спонтанной устной чешской речи носителей русского языка, находящихся на различных этапах освоения второго языка, нами рассматриваются компенсаторные стратегии, активно используемые говорящими и безусловно играющие ключевую роль в освоении языка. В докладе подробно анализируется одна из компенсаторных стратегий, а именно – стратегия ожидания. Ключевой задачей для нас является описание промежуточных и глобальных целей использования стратегии ожидания, разбор проблематики средств реализации стратегии, особенностей интерактивного и интраактивного ожидания, а также рассмотрение вопроса о комбинации использования данной стратегии с другими компенсаторными стратегиям.

Ключевые слова: аквизиция языка, компенсаторные стратегии, русский язык, чешский язык, устная речь, ожидание

The report is devoted to the problems of acquisition of the Czech language by native speakers of the Russian language in the light of its close relationship. Using transcripts of spontaneous oral Czech speech from native Russian speakers at various stages of second language acquisition, we examine compensatory strategies that are actively used by speakers and certainly play a key role in language acquisition. The report analyses in detail one of the compensatory strategies, namely the waiting strategy. The key task for us is to describe the intermediate and global goals of using the waiting strategy, analysing the problems of means of implementing the strategy, the features of interactive and intractive waiting, as well as considering the issue of combining the use of this strategy with other compensatory strategies.

Keywords: language acquisition, compensatory strategies, Russian language, Czech language, oral speech, waiting.

**МИХАИЛ АБРАМОВИЧ ШТУДИНЕР
(МОСКВА)**

КУЛЬТУРА РУССКОЙ РЕЧИ В ЭФИРЕ

Доклад посвящен вопросам культуры русской речи в эфире. В нём обращено внимание на часто допускаемые радио- и тележурналистами у микрофона ошибки, специфика которых заключается в том, что эти же ошибки (можно предполагать с уверенностью) есть и в письменных текстах авторов передач. Такого же типа ошибки нередко можно услышать и в высказываниях представителей других речевых профессий.

В докладе рассмотрены орфографические ошибки, которые заметны в устной речи в связи с действием фонетических закономерностей русского языка, причем обнаруживаются они именно в сильных фонетических позициях, то есть в позициях, благоприятных для тех или иных звуков, в позициях, в которых реализуется максимальный набор их качеств и в которых поэтому они лучше всего слышны: гласные – под ударением, а согласные – перед гласными.

Например, в сообщениях о праздновании различных юбилеев в сложных именах существительных и именах прилагательных с первой частью «сто-» ошибочно вместо соединительной морфемы «о» употребляют соединительную морфему «а». Это хорошо слышно, потому что на данный слог падает побочное ударение:

«К стапятидесятилетию (правильно: к стопятидесятилетию) Банка России была выпущена монета из золота...» (из радиовыпуска новостей).

Особенно частотны ошибки, связанные с правописанием частиц *не* и *ни*: «Кто только ни был (правильно: не был) членом этого английского клуба?» (из радиопередачи). «И в этом смысле, какой бы гость не был (правильно: ни был), это дело корпорации» (из выступления в эфире главного редактора одной из московских радиостанций).

Ключевые слова: культура речи в эфире, орфографическая ошибка, слабая фонетическая позиция, сильная фонетическая позиция, риторический вопрос, утверждение, отрицание, придаточное уступительное предложение.

The paper discusses the issues of the culture of Russian speech on the air. It draws attention to mistakes often made by radio and television journalists at the microphone. These mistakes are of such nature that (we can safely assume) they can also be found in texts written by the same authors.

The paper looks at orthographic mistakes which can be detected in oral speech due to objective phonetic laws. What is more, these mistakes are heard

---

in strong phonetic positions, i.e. in positions favorable for these or other sounds, in positions where their phonetic qualities are maximized and they therefore are most easily detected.

For example, when talking about anniversaries, reporters often erroneously use the connecting morpheme «а» in compound nouns and adjectives beginning with «сто-». This can easily be noticed, as this syllable is under secondary stress: «К стапятидесятилетию (instead of the correct: к стопятидесятилетию) Банка России была выпущена монета из золота...» [To commemorate the Bank of Russia's 150th anniversary a golden coin has been issued...] (from a radio news program).

Mistakes based on confusing the particles *не* and *ни* are especially frequent: «Кто только ни был (correct: не был) членом этого английского клуба?» [A lot of people were members of this English club] (from a radio program). «И в этом смысле, какой бы гость не был (correct: ни был), это дело корпорации» [And in this sense, no matter what the guest is, it is the business of the corporation] (from a comment by the editor-in-chief of a Moscow radio station).

Keywords: culture of speech on air, orthographic mistake, weak phonetic position, strong phonetic position, rhetorical question, statement, negation, concessive clause.

Славистичко друштво Србије

ISBN-978-86-7391-053-6
